

व्यावसायिक सीप तालिम कार्यान्वयन तथा अनुगमन पुस्तिका

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

आयोजना उप-सम्भाग १.३ मर्यादित रोजगारी

प्राविधिक सहयोग

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय
ग्रामीण उद्योग तथा विप्रेषण योजना, समृद्धि
व्यावसायिक सीप तालिमका लागि कार्यान्वयन तथा अनुगमन पुस्तिका

सर्वाधिकार : समृद्धि - हेल्बेटास नेपाल

प्रकाशन वर्ष : २०७७ (सन् २०२०)

पहिलो संशोधन : २०७९ (सन् २०२३)

सल्लाहकार : सरोज प्रसाद गुरागाइँ / सन्दिप पौडेल

सम्पादन सहयोगी : खुल बहादुर थापा, पोषराज निरौला, तुलसी जंग दाहाल, राजकुमार सेतीमहर, विहारीलाल चौधरी, प्रतिमा गुरुङ, गोपालकृष्ण डंगोल

भाषा शुद्धाशुद्धि/लेआउट : गोपालकृष्ण डंगोल

मुख्यपृष्ठ तस्वीर : समृद्धि - हेल्बेटास नेपाल, (डकर्मी तालिम, पाखीबास-४, धनकुटा)

द्रष्टव्य: नेपाल सरकारको आयोजना भएकाले यो पुस्तिका नेपाली भाषामा तयार गरिएको छ। यस पुस्तिकालाई सिनियर म्यानेजमेन्ट टिमको २०७९ माघ २० गते बसेको बैठकले अनुमोदन गरेको हो। यसलाई आवश्यक देखिएमा अंग्रेजी भाषामा पनि अनुवाद गरेर तयार गर्न सकिनेछ।

समृद्धि - हेल्बेटास नेपाल

इटहरी-२०, सुनसरी, प्रदेश नं. १

फोन : ०२५-४७६४७३, ४७६४७६

ईमेल: info.rerp@moics.gov.np

वेबसाइट: rerp.moics.gov.np

आभार

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि), नेपाल सरकार र कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड) को संयुक्त पहलमा सञ्चालित छ । यस आयोजनाले गरिबी न्युनीकरण र दिगो विकासका लागि रोजगार केन्द्रित समतामूलक तथा समावेशी आर्थिक विकास गर्ने रणनीतिक लक्ष्य लिएको छ । नेपाल सरकार, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयले यो आयोजनाको कार्यान्वयन गरेको छ । आयोजनाले गरिबी कम गर्ने र स्थायी शान्तिको दिशामा अग्रसर हुन रोजगार केन्द्रित समावेशी आर्थिक विकासमार्फत् विपन्न परिवार, आप्रवासी परिवार र वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकाहरूको दिगो आय स्रोत प्रदान गर्ने लक्ष्य राखेको छ । आयोजनाले प्रदेश नं १, मधेस प्रदेश र बागमती प्रदेश अन्तर्गतका १६ जिल्लाका विभिन्न गाउँ/नगरपालिकाहरूमा काम गर्दछ ।

यस आयोजनाको प्रमुख साभेदार संस्था हेल्मेटास नेपाल हो । हेल्मेटासले व्यावसायिक र एप्रेन्टीशिप (औद्योगिक प्रशिक्षार्थी) तालिम (आयोजनाको उप-सम्भाग १.३) कार्यान्वयन गर्नका लागि प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्दछ । साथै समृद्धि आयोजनाको व्यावसायिक सीप र एप्रेन्टीशिप उप-सम्भाग अन्तर्गतको सम्पूर्ण व्यवस्थापन र अनुगमनको लागि पनि हेल्मेटास नेपाल जिम्मेवार छ । साथै उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय समृद्धि आयोजनाका कर्मचारीहरू तथा संयुक्त अनुगमन सहितबाट पनि निरन्तर अनुगमन गरिनेछ । यस उप-सम्भागको मुख्य उद्देश्य लक्षित लाभग्राहीका लागि प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदले लागू गरेको न्यूनतम ३९० घण्टाको पाठ्यक्रम अनुसरण गर्दै गुणस्तरीय सीप प्रदान गर्ने र तोकिएको आय सीमासहितको रोजगारी (Gainful Employment) लाई बढावा दिनु हो । यसका लागि निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू कार्यान्वयन साभेदारका रूपमा क्रियाशील छन् र तिनले नतिजामा आधारित लगानी अवधारणालाई आत्मसात गरेका छन् ।

यो पुस्तिका, समृद्धि आयोजनामा कार्यरत कर्मचारी, तालिम तथा रोजगारी क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने सेवा प्रदायक संस्थालाई आयोजनाका क्रियाकलापबारे स्पष्ट जानकारी दिन र निर्देश गर्ने अभिप्रायले तयार पारिएको हो । तालिम तथा रोजगारी कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा साभेदार संस्थाहरू आयोजनाले प्रस्तु रूपमा तोकेको गुणस्तरका सूचकहरूको पालना गरी नतिजा प्राप्त गर्न सक्षम हुनेछन् । त्यसले अन्ततः सीपयुक्त व्यक्तिहरूको रोजगारीमा स्थापना हुने दरलाई अभ्युक्त बनाउनेछ जुन आयोजनाले आत्मसात गरेको नतिजामा आधारित लगानी या व्यवस्थापन अवधारणाको महत्वपूर्ण कडी समेत हो ।

सुझाव तथा प्रतिक्रिया दिई प्रकाशनयोग्य बनाउन सहयोग गर्नुभएका सबै सहकर्मीहरू प्रति हामी आभारी छौं । हेल्मेटास नेपाल यो पुस्तिका तयारी क्रममा संलग्न सबैको योगदानको कदर गर्दछ । हामीलाई विश्वास छ, यो पुस्तिका आयोजनाको लक्षित समूह, कार्यान्वयन साभेदारका रूपमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्था र अन्य सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको लागि समेत समानरूपमा उपयोगी हुनेछ । आयोजना कार्यान्वयन क्रममा यो पुस्तिकामा उल्लेख भएका प्रावधानहरू र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले गरेको सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएका कुराहरूबीच कुनै खालको विरोधाभाष उत्पन्न भएमा सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएका प्रावधानहरू साथै आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले जारी गरेका इमेल र पत्रलाई नै अन्तिम आधार मानिनेछ । कार्यान्वयन क्रममा पुस्तिकामा उल्लेख भएका प्रावधानहरूको सम्यानुकूल समायोजन/अद्यावधिक/थपघट गर्नुपर्ने आवश्यकता हुनसक्छ । आयोजना कार्यान्वयन क्रममा प्राप्त अनुभव र सिकाइले भविष्यमा पुस्तिका परिमार्जनका लागि योगदान दिने नै छन् । हामी सम्पूर्ण पाठक वर्गले पुस्तिकामा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू औल्याई सुझाव/सल्लाह प्रदान गर्नुहुनेछ भन्ने अपेक्षा गर्दछौं ।

समृद्धि-हेल्मेटास नेपाल
इटहरी, सुनसरी

विषय सूची

१.	परिचय	१
१.१	पृष्ठभूमि	१
१.२	पुस्तिकाको उद्देश्य	२
१.३	पुस्तिकाको प्रयोगकर्ता	२
२.	विस्तृत कार्य विवरण	३
२.१	आयोजनाको उद्देश्य	३
२.२	लक्षित भौगोलिक क्षेत्र	३
२.३	लक्षित लाभग्राही (समूह)	३
२.४	लक्षित क्षेत्र/व्यवसाय	५
३.	गतिविधि शृङ्खला	७
३.१	आयोजनाले अद्विग्कार गरेका सीप हस्तान्तरणका विधिहरू	७
३.२	तालिम सञ्चालन प्रक्रिया	७
३.३	संस्थागत तथा कार्यान्वयनका प्रावधानहरू	९
३.४	समन्वय र सहकार्य संयन्त्रहरू	११
४.	सेवा खरिद र वित्तीय ढाँचा	१२
४.१	लागत शीर्षकहरू	१२
४.२	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको भुक्तानी ढाँचा	१३
५.	तालिम कार्यान्वयन प्रक्रिया	१५
५.१	तालिम पूर्व हुने क्रियाकलापहरू	१५
५.१.१	तालिमको लागि सार्वजनिक सूचना आह्वान	१५
५.१.२	आवेदन फाराम सङ्घलन	१५
५.१.३	तालिमको प्रवन्ध	१६
५.१.४	प्रशिक्षार्थी छनौट	१६
५.१.५	सहभागी छनौटको नतिजा प्रकाशन	१७
५.२	तालिम भइरहेको समयमा हुने क्रियाकलाप	१८
५.२.१	तालिम सञ्चालन	१८
५.२.२	तालिम समूहको आकार/सङ्घर्षा	१८
५.२.३	तालिम स्थल	१९
५.२.४	तालिमको व्यानर र फ्याक्ट सीट	१९
५.२.५	सहभागीका लागि सेवासुविधाहरू	१९
५.२.६	तालिम सामग्री	१९
५.२.७	प्रशिक्षकहरूको दक्षता/क्षमता	२०
५.२.८	प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरूको नियमित उपस्थिति	२०
५.२.९	पाठ्य योजना र लगबुक व्यवस्था	२१
५.३	तालिम उत्तराधिका क्रियाकलापहरू	२१
५.३.१	प्रशिक्षार्थीका लागि कार्यस्थलगत तालिमको व्यवस्था	२१
५.३.२	सीप परीक्षण र प्रमाणीकरण	२२
५.३.३	वृत्ति मार्गनिर्देशन	२२
५.३.४	रोजगार पदस्थापन योजनाको तयारी	२२
६.	अनुगमनको ढाँचा र गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि अपनाइने प्रक्रियाहरू	२३
६.१	अनुगमनको ढाँचा	२३
६.२	गुणस्तर सुनिश्चितताका मापकहरू	२४
७.	तालिम अनुगमन कार्यविधि	२५
७.१	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकद्वारा गरिने अनुगमन र रिपोर्टिङ	२५
७.२	आयोजनाले गर्ने तालिम अनुगमन	२६
७.३	स्थानीय सरकारको तहमा कार्यक्रमको मोडेल संस्थागत गर्ने प्रयास गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था	२८
८.	नतिजा अनुगमनको कार्यविधि	२९
८.१	नतिजाको परिभाषा	२९
८.२	आयोजनाले गर्ने नतिजा अनुगमन	२९
८.३	प्रमाणीकरणका लागि नमूना छनौट	३०
८.४	नतिजाको सामान्यीकरण	३०
८.५	रोजगारी र आय प्रमाणीकरणका चरणहरू	३१
८.५.१	तीन महिनाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण	३१

८.५.२	छ भिन्नाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण.....	३२
८.६.	देशभन्दा बाहिर भएको रोजगारीको प्रमाणीकरण.....	३३
८.७	प्रमाणीकरणको आधारमा भुक्तानीको सिफारिस	३३
८.८.	ग्रेस अवधि	३४
८.९.	मर्यादित कामको मापदण्ड अनुगमन	३४
९.	दस्तावेजीकरण गर्ने सम्बन्धी विशेष व्यवस्था	३४
१०.	निष्कर्ष	३७
१०.	अनुसूचीहरू	३८
अनुसूची १	तालिमको सार्वजनिक आव्हान	३८
अनुसूची २	प्रशिक्षार्थी आवेदन फाराम	३९
अनुसूची ३	प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू	४३
अनुसूची ३(ख)	प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू (अन्तिम छनौट)	४४
अनुसूची ४	प्रशिक्षार्थी छनौट अन्तर्वार्ताका लागि सहयोगी सुभावहरू	४५
अनुसूची ५	तालिमको व्यानर	४६
अनुसूची ६	तालिमको फ्याक्ट सीट	४९
अनुसूची ७	तालिम योजना	५१
अनुसूची ८	कक्षा सत्र योजना	५२
अनुसूची ९	प्रशिक्षण लगबुक	५३
अनुसूची १०	कार्य सम्पादन मुल्याङ्कन फारम	५४
अनुसूची ११	आगान्तुक अर्थात अनुगमन लगबुक	५५
अनुसूची १२	कार्यस्थलगत तालिम (OJT) को योजना	५६
अनुसूची १३	तालिम सम्पन्न प्रमाण पत्रको नमुना	५७
अनुसूची १४	रोजगार पदस्थापन योजना	५८
अनुसूची १५	तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची	५९
अनुसूची १६	तालिम स्थल र पूर्व तयारी प्रमाणीकरण फाराम	६१
अनुसूची १७	तालिम भइरहेको समयमा गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची	६३
अनुसूची १८	सीप परीक्षण अवलोकन फाराम	६७
अनुसूची १९	रोजगार तथा आम्दानी रूजु फाराम	६९
अनुसूची २०	नतिजा मापन गर्दा सम्भावित अवस्था र सम्बद्ध निर्णयहरू	७२
अनुसूची २१	रोजगारी तथा आय प्रमाणीकरणलाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरू	७४
अनुसूची २२	तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङ क्यालेण्डर	७६

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि), नेपाल सरकार र कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड) को संयुक्त पहलमा सञ्चालित आयोजना हो । नेपाल सरकार, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयले कार्यान्वयन गरेको यो आयोजनाका लागि कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड) ले आर्थिक सहयोग गरेको छ । गरिबी न्यूनीकरणका लागि दिगो विकास हासिल गर्न देशमा रोजगार केन्द्रित समतामूलक तथा समावेशी आर्थिक विकास गर्ने आयोजनाको रणनीतिक लक्ष्य छ । यस आयोजनाले कृषि (आपूर्ति श्रृङ्खला) र गैर कृषि क्षेत्रका ग्रामीण लघु, साना तथा मझौला उद्यम व्यवस्थित गर्दै ग्रामीण परिवार, आप्रवासी परिवार र वैदेशिक रोजगारबाट फर्केकाहरूलाई सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी सूचनाको जानकारी दिने तथा स्वोदेशमै स्थायी आय स्रोत प्रदान गर्ने उद्देश्य राखेको छ । आयोजनाले प्रदेश नं. १, मध्येस प्रदेश र बागमती प्रदेशका १६ जिल्लाका¹ गाउँ/नगरपालिकाहरूमा रोड करिडोर अवधारणाबाट पहाडी जिल्लाहरूलाई तराईका ठूला बजारसँग जोड्ने योजना बनाएको छ ।

यस आयोजनाले अखिलयार गरेको रणनीति तीन ओटा अवधारणामा विभाजित छ : १) आपूर्ति श्रृङ्खलामा आर्थिक अवसर, २) स्थानीय ग्रामीण लघु तथा साना व्यवसाय र, ३) सामाजिक समावेशीकरण रणनीतिसहितको मर्यादित रोजगारी । यसलाई थप समावेशी बनाउन विशेष गरी विविध समूहका महिला, युवा, आप्रवासी तथा गैर आप्रवासी परिवारहरूको आवश्यकता र अपेक्षा पूरा गर्न एकीकृत अवधारणा तय गरिनेछ । आयोजनाका लाभग्राहीहरू कोरिडोर सम्भाव्यता अध्ययन पश्चात् पहिचान गरिएका र आयोजनाको सहयोग रहेका गाउँ/नगरपालिकाका बासिन्दा हुनेछन् । सम्भावित लाभग्राहीहरू स्व-छनौट र स्थापित योग्यताका मापदण्डको आधारमा आयोजनाका विभिन्न गतिविधिहरूमा सहभागी हुनेछन् । यसबाहेक उप-सम्भाग १.३ (मर्यादित रोजगारी) ले प्रदेश नं. १, मध्येस प्रदेश र बागमती प्रदेशको प्राथमिकतामा परेका बाहेक अन्य गाउँ/नगरपालिकाबाट पनि मापदण्डमा परेका लाभग्राहीहरू छनौट गर्न सक्नेछ ।

हेल्पेटास नेपालको अगुवाइमा आयोजनाको उप-सम्भाग १.३ (मर्यादित रोजगारी) सञ्चालन हुनेछ र यो उप-सम्भागको नितिजा प्राप्तिका लागि समेत हेल्पेटास जवाफदेही हुनेछ । यसअन्तर्गत विपन्न युवाहरूलाई गुणस्तरीय सीप प्रदान गरी स्थानीय स्तरमा सान्दर्भिक रोजगारी वा सीपमा आधारित व्यवसाय सञ्चालन गर्न सक्षम तुल्याइनेछ । यसले सीपयुक्त युवालाई मर्यादित कामको अवसर या सीपमा आधारित स्वरोजगारीमा स्थापित हुन सक्षम बनाउनेछ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले हेल्पेटास नेपालको प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षणमा तालिम सञ्चालन गर्नेछन्, प्रशिक्षार्थीहरूको परिचालन गर्नेछन्, लक्षित वर्गको पहुँच बढाउनेछन्, साथै तालिमपछिको रोजगारीलाई सुनिश्चित गर्नका लागि पनि उत्तिकै जिम्मेवार हुनेछन् । यस उप-सम्भागले आर्थिक परिचालनका लागि प्राथमिकतामा परेका गाउँ/नगरपालिकामा सञ्चालन हुने प्रमुख गतिविधिमार्फत् परिपूरकका रूपमा भूमिका निर्वाह गर्नेछ । जसले प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम साथै औद्योगिक प्रशिक्षणका अवसरहरूका लागि इच्छुक र सम्भावित आवेदकहरूको जानकारी लिई तिनको पहिचान गर्न सहयोग गर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूमार्फत् सेवा खरिद, सम्झौता तथा भुक्तानीका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय कानूनी एवम् प्रशासनिक रूपमा जिम्मेवार हुनेछ । हेल्पेटास नेपालले यी कार्य गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको खरिद प्रक्रियाको अवलम्बन गर्नमा सहयोग, नीतिनियम पालना गर्न सल्लाह तथा त्यससम्बन्धी प्रमाण जुटाउनका लागि आवश्यक सहयोग र सहजीकरण गर्नेछ ।

उप-सम्भाग १.३ को कार्यान्वयन गर्दा नितिजामा आधारित भुक्तानी र बजारको मागमा आधारित तालिमको अवधारणा भिन्न रहेर गरिनेछ । निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले रोजगारी सहितको व्यावसायिक सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्ने, र

१.१.२ स्थानीय व्यवसायी/उद्योगीसँग मिलेर स्थानीय व्यवसाय/उद्योगको आवश्यकतालाई ध्यानमा राखी उनीहरूसँगको लागत साझेदारीतामा रोजगारी सुनिश्चित भएको अप्रेन्टीशीप तालिम गरिने ।

यो पुस्तिकाले व्यावसायिक सीप तालिम (Vocational Skills Training) बारे मात्रै चर्चा गरेको छ । अप्रेन्टीशीप तालिमका लागि छुटै कार्यान्वयन पुस्तिका जारी गरिएकोछ ।

¹ सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्वाही, रौटहट, बारा र सिन्धुली जनकपुर कोरिडोर र भोजपुर, धनकुटा, तेह्रथुम, खोटाङ, ओखलढुङ्गा, उदयपुर, मोरड र सुनसरी कोशी संग्रहालय कोरिडोर

१.२ पुस्तिकाको उद्देश्य

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले सुनिश्चित गर्ने गुणस्तर तथा सेवासँग रोजगारीको सफलता दर र सीपयुक्त युवाको आयको सीमासहितको रोजगारी प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको हुन्छ । यसको अर्थ यो आयोजनासँग साझेदारी गर्ने तालिम तथा रोगजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सीपयुक्त तुल्याएका प्रशिक्षार्थीहरू रोजगारीमा भएको प्रमाण उपलब्ध गराएपछि मात्र उनीहरूले प्रोत्साहन सुविधा पाउने हक राख्छन् । सफलताको दरलाई मापन गर्न रोजगारीमा रहेकाहरूले आम्दानीको न्यूनतम सीमा पार गरेको सुनिश्चित गर्न पनि आवश्यक छ । रोजगारीका लागि तालिमका सेवाहरूको गुणस्तर त कायम हुनुपच्यो नै साथै त्यो स्थानीय बजारको मागमा पनि आधारित हुनुपच्यो । तालिमको गुणस्तर कायम राखेपछि मात्र तालिमप्राप्त युवाको रोजगारी प्रभावकारी (तालिम पश्चात् दीक्षित प्रशिक्षार्थीले तोकिएको न्यूनतम् सीमा मुताविकको आम्दानी गर्न सक्न) हुने हो, जुन नतिजामा आधारित भुक्तानी वा व्यवस्थापन अवधारणाको आधारभूत कडी हो । यो पुस्तिकाले आयोजना कार्यान्वयनमा संलग्न कर्मचारी र तालिम तथा रोजगार गतिविधिहरू कार्यान्वयन गर्ने जिम्मा लिएका संस्थाहरूलाई समृद्धि आयोजनाले तय गरेका प्रमुख लक्ष प्राप्तिका लागि निर्देश गर्नेछ ।

आयोजना मातहत सञ्चालित सार्वजनिक कोषलाई उचित र प्रभावकारी रूपमा उपयोग गर्नका लागि सुनिश्चित गर्ने यो पुस्तिका सफल हुने विश्वास लिइएको छ । यस बाहेक आयोजनाले यसको दक्षता र प्रभावकारिता बढाउन निम्नानुसारको अपेक्षा गरेको छ:

- गुणस्तरीय तालिम सञ्चालन र तालिम सम्पन्न भएपछि सीपयुक्त प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगारीको सुनिश्चित गर्ने
- व्यवस्थापन प्रक्रियाहरूको सुधार (सञ्चालित गतिविधिबाट प्राप्त पृष्ठपोषणहरूको पालना गर्दै अनुकरणको सुनिश्चितता) गर्ने,
- अधिकारिक सूचना तथा जानकारीको आदानप्रदान गर्न (सही स्रोतबाट साथै सही समयमा आएका सूचनाको आधारमा निर्णय गर्न),
- सम्भौता गरिएका तालिम तथा रोजगार सेवासम्बन्धी गतिविधिहरूले बाटो विराउनु अघि वा असफलतातिर जानु अघि नै समयमै उचित निर्णय लिन,
- गुणस्तरीय तालिम सुनिश्चितताको लागि सरोकारवालाहरूको भूमिका र जिम्मेवारी प्रष्टाउन ।
- आयोजनाले मर्यादित रोजगारीको कार्यक्रमबाट गरेका असल अभ्यास र सिकाइहरूलाई स्थानीय सरकारको तहमा विस्तार गर्ने ।

यो पुस्तिकाले तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाबाट प्राप्त सूचनालाई आधार बनाएर आयोजनाका कर्मचारीहरूबाट तथा आयोजनाको सयुक्त अनुगमन समितिबाट हुने अनुगमनले आयोजना र यसका साझेदारहरूबीचको अन्तरसम्बन्धलाई कसिलो बनाउने प्रयत्न गरेको छ । किनभने आयोजनाले गर्ने अनुगमन पनि साझेदारहरूबाट प्राप्त सूचनाहरू (जस्तै: तालिम सञ्चालनपूर्वका तयारीहरू, तालिम सञ्चालन र सो पश्चातको आय र रोजगारीको नतिजा, अनुगमनपछि भएको प्रगति, गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि गरिएका काम र त्यसबाट प्राप्त नतिजा आदि) मा नै बढी निर्भर हुन्छ । यो पुस्तिकाले तालिम सञ्चालनका विभिन्न चरणका लागि आम प्रचलनमा रहेका मान्यताहरूको प्रयोग गर्न समेत सहजीकरण गर्नेछ ।

१.३ पुस्तिकाको प्रयोगकर्ता

हेल्पेटास नेपाल र यसका साझेदार संस्थाहरूमा कार्यरत अनुगमन अधिकृतहरू, फिल्ड कर्मचारीहरू र प्रशिक्षकहरू नै यो पुस्तिकाका प्रमुख प्रयोगकर्ता हुन् । यसका साथै यस्तै प्रकृतिको काम गर्ने अन्य आयोजनाहरू/कार्यक्रमहरू एवम् सरोकारवालाहरूका लागि पनि यो पुस्तिका सन्दर्भ सामग्री हुनसक्छ । यसले उनीहरूलाई पनि सम्भावित असफलताबाट रोक्न सहयोग गर्नेछ । पुस्तिकाले आयोजनाले अभ्यास गर्दै आएको अनलाइन डेटाबेस प्रणाली कार्यान्वयन गर्न सघाउने साथै कर्मचारीहरूका लागि आवश्यक कुराहरू र डेटाबेश व्यवस्थापनलाई आयोजनाको आवश्यकता अनुसार बनाउनका लागि पनि मार्गनिर्देश गर्नेछ । यसका साथै पुस्तिकाले तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरू र हेल्पेटास नेपाल दुवैलाई फिल्डमा भएका गतिविधिहरू र तिनको गुणस्तर कायम गर्नका लागि गरिएका प्रयासहरूको समीक्षा गर्न पनि बढावा दिनेछ । यिनै कुराहरूलाई मध्यनजनर गर्दै सकेसम्म यस पुस्तिकालाई प्रयोगकर्ता अनुकूल र सरल बनाउने कोशिश गरिएको छ ।

२. विस्तृत कार्य विवरण

२.१ आयोजनाको उद्देश्य

मर्यादित रोजगारी उप-सम्भागको उद्देश्य विपन्न युवाहरूलाई स्थानीय स्तरमै रोजगार बन्न वा उच्चमी बन्नका लागि आवश्यक सीपको अवसर प्रदान गर्नु हो । यसले गर्दा युवाहरू स्थानीय स्तरमै मर्यादित रोजगारीका अवसर पाउन वा सीपमा आधारित उद्यम सफलतापूर्वक स्थापना गर्न सक्छ । तालिम सञ्चालन गर्ने र सहभागीहरूको परिचालन गर्ने काम तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले हेल्पेटास नेपालको प्रत्यक्ष सहजीकरण र सुपरिवेक्षणमा गर्छन् । हेल्पेटास नेपाल लक्षित वर्गको यस उप-सम्भागसम्म पहुँच पुऱ्याउन र कार्य सम्पादन गर्नका लागि जिम्मेवार छ । यस बाहेक समृद्धि आयोजना अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका गाउँ/नगरपालिकाहरूमा विशेष आर्थिक परिचालनका क्रियाकलापहरूसँगै सह क्रियाकलाप (जस्तै: ग्रामीण लघु तथा साना उद्यम साथसाथै तालिम कार्यक्रममा आपूर्ति श्रृङ्खला र आप्रवासन सेवासँग पनि तालमेल गरी तालिम कार्यक्रम) सञ्चालन गरिनेछ । आयोजनाका यस्ता पूरक क्रियाकलापबाट व्यावसायिक तालिममा इच्छुक आवेदकहरूको पहिचान हुनेछ र उनीहरूलाई उपयुक्त सूचना प्रदान गरी तालिम पश्चातको सम्बन्ध निर्माण (जस्तै: रोजगार, उद्यम प्रवर्द्धन र वित्तीय सम्बन्ध) का लागि सहयोग पुग्नेछ ।

२.२ लक्षित भौगोलिक क्षेत्र

समृद्धि आयोजनाले कोशी/सगरमाथा र जनकपुर सडक करिडोर क्षेत्रमा पर्ने प्रदेश नं. १, मधेस प्रदेश र बागमती प्रदेश अन्तर्गतका १६ जिल्लाका विभिन्न गाउँ/नगर र उपमहानगरपालिकामा काम गर्नेछ । लक्षित क्षेत्रलाई बजारको अवसर भएका मुख्य क्षेत्र र सम्भावित आर्थिक अवसर भएका क्षेत्रका रूपमा परिभाषित गरिएको छ । आयोजनाको आर्थिक हैसियत, आयोजनाले गर्ने बजार अवसर सर्वेक्षण र हेल्पेटास नेपालले तयार गर्ने क्षेत्रगत तालिमका पेशाको विश्लेषणका आधारमा कति जनालाई तालिम दिने? र कुन कुन विषयका तालिम दिने? भन्ने तय गर्नेछ । तथापि, उप-सम्भाग १.३ का लागि प्रदेश नं. १ र मधेस प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाका कुनै पनि गाउँ/नगरपालिका र प्रदेश ३ को सिन्धुली जिल्लाका मापदण्डभित्र परेका लाभग्राही र आयोजनाले काम गर्ने जिल्लाहरूमा लामो समयदेखि बसोबास गर्दै आएका अन्य छिमेकी जिल्लाहरूका बेरोजगार युवाहरू (तर स्थानीय सरकारले प्रमाणित गर्नुपर्ने) सहभागी हुन पाउनेछन् ।

तालिका १: भौगोलिक लक्षित क्षेत्र

प्रदेश	जिल्ला	कैफियत
प्रदेश नं. १	भोजपुर, धनकुटा, तेह्रथुम, खोटाड, ओखलढुङ्गा, उदयपुर, मोरड र सुनसरी (८)	
मधेस प्रदेश	सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौटहट, बारा (७)	
बागमती प्रदेश	सिन्धुली (१)	प्राथमिकतामा परेका गाउँपालिका/नगरपालिका मात्र

द्रुत बजार सर्वेक्षण (Rapid Market Appraisal) ले औत्याए बमोजिम तालिम स्थलहरू निश्चित गरिनेछन् । छनौटमा परेका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले गरेको बजार सर्वेक्षणका आधारमा यस्ता स्थान तय हुनेछन् । संस्थाहरूले वार्षिक रूपमा सेवा खरिदका गरिने सार्वजनिक आवान अन्तर्गत प्राविधिक प्रस्ताव पेश गर्नुपूर्व नै यस्ता बजार सर्वेक्षणको काम गर्नुपर्ने हुन्छ ।

२.३ लक्षित लाभग्राही (समूह)

प्रदेश नं. १, मधेस प्रदेश र बागमती प्रदेशका छनौटमा गाउँ/नगरपालिका भित्रका आर्थिक रूपमा विपन्न, सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समुदाय, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाहरू वा उनीहरूका परिवारका सदस्यहरू वा वैदेशिक रोजगारीमा गएका परिवारका सदस्य जो व्यावसायिक सीपमूलक तालिमका लागि इच्छुक छन् र त्यसैलाई पेशा बनाएर निरन्तरता दिन चाहन्छन् ती व्यक्तिहरू नै यस आयोजनाका लक्षित लाभग्राही हुनेछन् । आयोजनाको सह-संभाग १.१ को तालिम कार्यान्वयन तथा अनुमग्न निर्देशिका

आपूर्ति श्रंद्धखलामा समाहित भएका खास कृषि उपज समूहबाट तोकिएको मापडण्ड अनुसार छनौट भई सीप तालिमका लागि सिफारिश भएका व्यक्तिहरू समेत गरी यस उप-सम्भागले १८ देखि ४० वर्ष उमेर समूहका जम्मा २७,१०० युवाहरूलाई^२ आफ्नो कार्यक्रम लक्षित गरेको छ। तथापि करिब २५ प्रतिशत युवा ४० वर्षभन्दा माथिको उमेर पुगेका पनि हुन सक्नेछन्। तर ४० वर्षभन्दा बढी उमेरका सहभागीहरू छनौट गर्नुपर्ने भएमा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले समृद्धि आयोजना/हेल्पेटासको क्षेत्रीय अनुगमन अधिकृतबाट पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ। लक्षित कूल सङ्ख्याको कम्तीमा पनि ५० प्रतिशत चाहिँ महिला सहभागी हुनेछन्। तालिममा सहभागी हुनेहरूको शैक्षिक योग्यताको कुनै पनि सीमा राखिएको छैन। तथापि विद्यालय/विश्वविद्यालयमा नियमित विद्यार्थीका रूपमा अध्ययन गरिरहेकाहरू यस तालिमका लागि योग्य मानिने छैनन्। नियमित विद्यार्थीलाई तालिममा सहभागिताका लागि अयोग्य मानिनुको कारण यो कार्यक्रमले गर्दा उनीहरूको अध्ययन नरोकियोस् र नियमित अध्ययनमा वाधा नपुगोस् भन्ने अभिप्राय नै हो। तर नियमित पढाइ छाडेकाहरूले यस कार्यक्रममा सहभागी भई कमाइ गरेर अध्ययनलाई पुनःसुचारु गर्नमा रोकावट छैन।

लक्षित समूह र आधारभूत योग्यता

- उमेर : १८-४० वर्ष (४१-५९ वर्षका २५% सम्म हुन सक्ने)
- शिक्षा: कुनै पनि बन्देज नभएको (तर नियमित रूपमा विद्यालय गइरहेका विद्यार्थीका लागि होइन)
- आर्थिक विपन्नता : आर्थिक रूपमा विपन्न,
- प्राथमिकता: आप्रवासनमा गएका कामदारका परिवारका सदस्य, जोखिममा रहेका समूह, महिला घरमूली भएका घरधुरीलाई प्राथमिकता दिइने
- भौगोलिक क्षेत्र : २०८ गाउँ/नगरपालिका, प्रदेश नं. १, मध्यस प्रदेश र वागमती प्रदेश (सिन्धुली जिल्लाका निश्चित गाउँ/नगरपालिका मात्र)
- श्रेणी : क, ख, ग र घ
- आयोजनाको अनुगमनकर्ताहरूबाट आवेदकको विद्युतीय प्रोफाइल निरीक्षण गर्ने। आयोजनाबाट हुने कुनै पनि किस्ता निकासा गर्नु पहिले दोहोरोपना नभएको एकिन गरिने। सहभागीहरूमा दोहोरोपना आउन नदिने र त्यस्तो पाइएमा भुक्तानीको कुनै पनि समयमा त्यस वापतको कारबाही व्येहोर्न तालिम प्रदायक संस्था जिम्मेवार रहनु पर्ने। यो कार्यमा संलग्न कुनै पनि व्यक्तिलाई यस सम्बन्धी सचेतना हुनुपर्ने।

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई अति विपन्न र विभेदमा परेका समूहका सहभागीहरूसम्म पुग्न विशेष प्रयास गर्नुपर्नेछ। वास्तविक समुदायका युवा तालिमका लागि छनौट होउन भन्नका लागि गाउँ/नगरपालिका कार्यालय र विभिन्न सामुदायिक संस्थाहरूसँग निकट सहकार्य गरिनेछ। तालिममा आर्थिकरूपले विपन्न र सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समूहका सहभागीहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्न लक्षित समूहलाई निम्न चार श्रेणी (क, ख, ग र घ) मा वर्गीकरण गरिएको छ:

तालिका २ : तालिमले लक्षित गरेका समूह र श्रेणी

श्रेणी	विवरण
क	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न महिलाहरू (दलित, एकल महिला, अपाङ्गता भएका ^३ , एचआइभी/एडस् सङ्क्रमित, अनाथ, पूर्व वँधुवा मजदूर, घरेलु हिंसामा परेका, यौन हिंसाको शिकार भएका/यौन व्यवसायमा संलग्न हुन वाध्य भएका)।
ख	'क' श्रेणीमा नपरेका आर्थिक रूपले विपन्न सबै जातजातिका महिलाहरू।
ग	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न पुरुषहरू (दलित, जनजाति, मधेशी, मुस्लीम अपाङ्गता भएका, एचआइभी/एडस् सङ्क्रमित)
घ	'ग' श्रेणीमा नपरेका आर्थिक रूपले विपन्न सबै जातजातिका पुरुषहरू।

माथि उल्लेख भएका वाहेकका अन्य समूहका युवाहरूलाई तालिममा सहभागी गराउँदा आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय वा हेल्पेटास नेपालको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ। विभिन्न लक्षित समूहको छनौटका लागि मापदण्ड र उनीहरूको अवस्थाको प्रमाणीकरण तालिका ३ मा दिइए अनुसार हुनेछ।

² उप-सम्भाग १.३ का लागि लक्षित गरिएको कूल सङ्ख्या ३०,००० मध्ये व्यावसायिक तालिमका लागि २७,१०० का लागि लक्षित छ भने र ऐप्रेन्टीशीप तालिमका लागि २९०० छ।

³ यहाँ अपाङ्गता भन्नाले सम्बन्धित पेशेगत सीपमा काम गर्न सक्षम भन्ने सम्भनुपर्छ।

तालिका ३ : विभेदमा परेका समूहको श्रेणी

समूह	आवश्यक कागजातहरू
क) अपाङ्गता भएका	नेपाल सरकार, महिला तथा बालबालिका विभागबाट (गत वर्षदेखि) वा सम्बन्धित जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारीको कार्यालय वा स्थानीय सरकारबाट जारी भएका अपाङ्गता भएको प्रमाण जनाउने प्रमाण पत्र ।
ख) एचआईभी सङ्कमित	आवेदकको गोपनीयता कायम राख्न आवेदक स्वयम्भले पेश गरेको रगत परीक्षण गरेको कागजात (नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त स्वेच्छिक परामर्श तथा परीक्षण केन्द्रको कागजात), वा अन्य जस्तै: एचआईभी/एडस सङ्कमितका क्षेत्रमा काम गरिरहेका संस्थाको पत्र, वा सो क्षेत्रमा काम गरिरहेका गैर सरकारी संस्थाले प्रमाणित गरेको कागजात ।
ग) अनाथ र सङ्कमित बालबालिका	साविकको गाउँ विकास समिति, वा स्थानीय सरकारले जारी गरेको अनाथको प्रमाण पत्र, सङ्कमित बालबालिकाको हकमा नेपाल प्रहरीको सिफारिश वा सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिश पत्र ।
घ) पूर्व बैधुवा मजदुर वा तिनमा आश्रित परिवारका सदस्य	नेपाल सरकारद्वारा जारी प्रमाणपत्र, अति विपन्नलाई दिइएको रातो कार्ड (उपलब्ध भएमा), वा वडा कार्यालयले जारी गरेको सिफारिश पत्र वा सोही क्षेत्रमा कार्यरत गैर सरकारी संस्थाले जारी गरेको सिफारिश पत्र ।
ड) घरेलु हिंसाका शिकार, यौन हिंसामा परेका वा यौन व्यवसाय गर्न वाध्य युवाहरू	हिंसाबाट प्रभावित महिलाका लागि कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरूले जारी गरेका सिफारिश पत्र वा मुद्दा दर्ता भएको वा मुद्दा छिनोफानो भएको कागजात ।
च) विधवा र एकल महिला	नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने विधवा भत्ताको कागजात वा रसिद ।

२.४ लक्षित क्षेत्र/व्यवसाय

सञ्चालन हुने तालिमहरू मुख्यतया प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्ले लागू गरेको तह-१ का लागि हुनेछन्। लक्षित गरिएका क्षेत्र/पेशागत विषयहरू तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ । तालिमका लागि यी क्षेत्रहरू आयोजना कार्यरत क्षेत्रमा गरिएको बजार सम्भावना सर्वेक्षणका आधारमा पहिचान गरिएका हुन् । यो सर्वेक्षण हेल्पेटास नेपालले बाह्य परामर्शदाता र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय दुवैको सहयोगमा सम्पन्न गरेको हो । बजारको प्रकृति अनुसार तालिमका विषय अद्यावधिक तथा परिमार्जन भइरहने भएकाले आगामी वर्षहरूमा तालिमका विषय र क्षेत्र पनि परिवर्तन हुनसक्ने कुरालाई ख्याल राखिएको छ ।

तालिका ४ : क्षेत्रगत रूपमा पेशा/व्यवसाय सूची

क्र.स.	क्षेत्र	क्षेत्र/पेशागत विषयहरू
१	निर्माण	बार बेन्डर (डण्डी बाँध्ने), इंटा पथेरा, सिभिल कन्स्ट्रक्सन प्राविधिक, कड्किट लेयर, निर्माण सिकर्मी, कन्स्ट्रक्सन वर्कर, ब्रिक लेयर मेसन, जुनियर प्लम्बर, फर्निचर मेकर, कारपेन्ट्री एण्ड इन्टेरियर डेकोरेटर, टायल मार्बल फिक्सर, ग्याविन तारजाली बुन्ने, स्क्याफोल्डर(बाँस/काठ/फलामको पाइप) भवन पेन्टर, डेकोरेटिभ कड्किट उत्पादक, जुनियर हाते पम्प प्राविधिक, लोकल रोड सुपरभाइजर, टायल मार्बल फिटर, प्लाष्टरर, च्याट ट्र्याप मेसन, शटरिङ्ग कारपेन्टर
२	मेकानिकल	मेटल प्रोडक्ट मेकर (खुकुरी, करुवा, बटुका बनाउने) आल्मुनियम फेब्रिकेटर, आर्क वेल्डर, ग्यास वेल्डर, स्टील फर्निचर मेकर, लेथ सेट अपरेटर, मेशिन अपरेटर (मील सेट अपरेटर) सिटी रिक्सा रिपेयर, मिनरल वाटर/प्लाष्टिक फ्याक्ट्री मेशिन अपरेटर, जुनियर वेल्डर, फोर्जिङ टेक्निकल एसिस्टेन्ट, मेकानिक फिटर, रेफ्रिजेरेसन तथा एअर कण्डसन मिस्त्री, सिट मेटल कामदार, स्टक्चरल फेब्रिकेटर

क्र.सं.	क्षेत्र	क्षेत्र/पेशागत विषयहरू
३.	इलेक्ट्रिकल	बिल्डिंग इलेक्ट्रिसियन, इन्डस्ट्रियल इलेक्ट्रिसियन, विद्युतीय उपकरण मर्मतकर्ता, केवल नेटवर्क टेक्निसियन (केवल जोडने), ट्रान्सफर्मर रिपेयर टेक्निसियन), इलेक्ट्रिकल मोटर रिवाइन्डर, माइक्रो हाइड्रो सहायक, स्वीच बोर्ड अपरेटर
४.	कम्प्युटर तथा इलेक्ट्रोनिक्स	कम्प्युटर प्रोगामर, जुनियर कम्प्युटर हार्डवेयर टेक्निसियन, मोबाइल फोन रिपेयर टेक्निसियन, एफ.एम. रेडियो प्राविधिक, टेलिकम लाइनमेन, कम्प्युटर मर्मतकर्ता प्राविधिक, जुनियर टेलिकम प्राविधिक
५.	अटोमोबाइल	ठूला सवारी सर्भिस मिस्ट्री, मध्यम सवारी सर्भिस मिस्ट्री, हलुका सवारी सर्भिस मिस्ट्री, मोटरसाइकल मिस्ट्री, जुनियर अटो मेसिन, पम्पसेट मर्मत प्राविधिक, हलुका सवारी ब्रेक मिस्ट्री, हलुका सवारी इलेक्ट्रिकल मिस्ट्री, हलुका सवारी स्टेरिङ र स्स्पेन्सन मिस्ट्री, हलुका सवारी इन्जिन मेकानिक, ठूला सवारी मेकानिक
६.	पर्यटन / होटल उद्योग	चाईनिज कुक, इन्डियन कुक, कन्टिनेन्टल कुक, वेटर, सहायक वेटर, वेकर, साना होटल तथा लज सहायक, हाउस किपिङ/किलनर, मिठाइ तथा नास्ता मिस्ट्री, वरिस्ता (कफि मेकर) बार टेन्डर, बेल ब्वाइ, केयर गिभर
७.	गार्मेन्ट / टेलरिङ	ड्रेस मेकर, हाते कढाइ, टेलर, गार्मेन्ट फ्रेब्रिकेटर, फेसन डिजानर, टेलरिङ
८.	स्वास्थ्य / सौन्दर्य	हजाम, सहायक व्युटिसियन, व्युटिसियन, सहायक दन्त ल्याब प्राविधिक, सामुदायिक स्वास्थ्य सहायक, डेन्टल चेयर साइड असिस्टेन्ट, आइ हेल्थ वर्कर, ल्याब सहयोगी, मोडेल हेल्थ वर्कर, फिजियोथेरेपिस्ट
९.	टेक्स्टायल	ढाका बुनाइ, अल्लो प्रोसेसर, गलैंचा बुनाइ आदि।
१०.	कृषि	ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कार्यकर्ता, जुनियर पोल्ट्री टेक्सियन, सामुदायिक कृषि सहायक, केरा खेती प्राविधिक सहायक, च्याउ उत्पादक, सहायक वधशाला प्राविधिक, डेरी तथा मिठाइ प्राविधिक, फूल शृगारकर्ता, नर्सरी तथा वर्गैचा सहायक, वेमौसमी तरकारी उत्पादक, कनिष्ठ माछापालक प्राविधिक, सामुदायिक पशुपालन सहायक, जैविक तरकारी उत्पादक।
११.	विविध व्यवसाय	
	वैकल्पिक उर्जा	सोलार इलेक्ट्रिक प्राविधिक, उर्जा सोलार इलेक्ट्रीक प्राविधिक (मर्मत सम्भार), बायोग्राँस टेक्निसियन
	छालाका बस्तु उत्पादन	जुत्ता बनाउने, सहायक छालावस्तु प्राविधिक
	हस्तकला	बाँसको फर्निचर बनाउने, बाँसका हस्तकला बनाउने, केन र बाँसका उत्पादन उत्पादक, जुनियर बाँसकला सहायक, मिथिला चित्रकला, नेपाली कागज उत्पादक, काठ कुँदने
	निर्माण उपकरण	मोटर गार्ड अपरेटर, ह्वील लोडर अपरेटर, एस्क्याभेटर अपरेटर
	अन्य	सुरक्षा गार्ड (महिला), मन्टेस्वरी सहजकर्ता, प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ता, सझगीत र नृत्य, पुस्तकालय सहायक

३. गतिविधि शृङ्खला

३.१ आयोजनाले अडिगाकार गरेका सीप हस्तान्तरणका विधिहरू

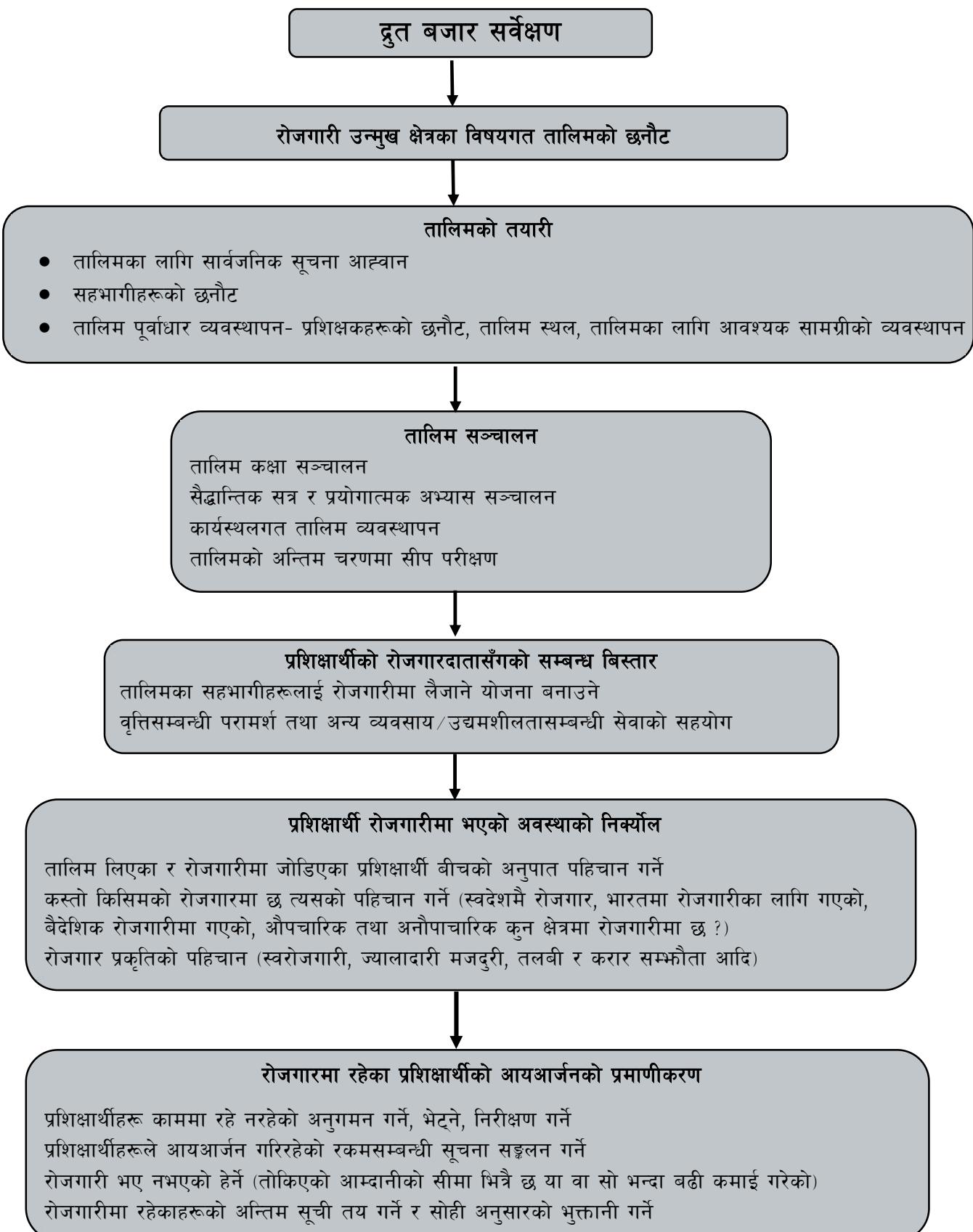
समृद्धि आयोजनाले व्यावसायिक सीप तालिम सञ्चालन गर्दा सम्भव भएसम्म तल उल्लेख गरिएका सीप हस्तान्तरणका सबै विधिहरूको अनुसरण गर्दछ । पहिलो प्राथमिकता भनेको सहभागीको पहुँचलाई दृष्टिगत गर्दै घुम्ती विधिबाट कार्यशालामा आधारित सीप सिकाइको वातावरण तयार गरी सीप हस्तान्तरण गरिने छ । अनुगमनकर्ता र तालिम प्रदायक संस्थाको बीचमा समान बुझाइ बनाएर सम्भव भएसम्म कार्यस्थल केन्द्रित विधिबाट तालिम सञ्चालन हुनुपर्दछ । तालिम कुन विधिबाट सञ्चालन गर्ने भन्ने कुरा तालिम सञ्चालन गर्नु पर्हिले नै यकिन गरिनु पर्दछ ।

- **सिकाइकेन्द्र केन्द्रित विधि (Institution-based):** यस विधिबाट कुनै खास पेशाको ज्ञान तथा सीप हासिल गर्ने प्रशिक्षार्थीहरू तालिम प्रदायक संस्थाले स्थापना गरेको स्थायी सिकाइ केन्द्रमा जानुपर्दछ । सिकाइ केन्द्रमा प्रशिक्षकहरूको प्रत्यक्ष प्रदर्शन, निर्देशन र अवलोकनमा प्रशिक्षार्थीहरूको सिकाइ क्रियाकलापहरू अगाडि बढाउँछ । घरपायक पर्ने वा कोठा भाडामा लिएर बस्न सक्ने वा केन्द्रले उपलब्ध गराएको आवासमा बसेर सिक्न चाहने प्रशिक्षार्थीहरूको लागि यो सिकाइ विधि उपयोगी हुन्छ । यो, सिकारु स्वयं सिकाइ केन्द्रमा गएर मात्र सिकाइ गर्न सकिने विधि हो ।
- **घुम्ती विधि (Mobile-based):** सिकाइ केन्द्रको पहुँचबाट बच्चत आम व्यक्तिहरूलाई पनि सीप आर्जनको अवसर उपलब्ध गराउनु पर्ने भएकाले समुदायलाई पायक पर्ने स्थानमा तालिमको लागि अस्थायी संरचना स्थापना गरेर खास पेशामा सीप हस्तान्तरण गर्ने विधि नै तालिमको घुम्ती विधि हो । आर्थिकरूपमा विपन्न र बच्चतीकरणमा परेका समुदायका युवाहरूलाई लक्ष गरेर घुम्ती विधिमा आधारित सीप तालिम सञ्चालन गरिने हुन्छन् ।
- **कार्यशाला केन्द्रित विधि (Training workshop-based):** यस विधिमा पेशागत मापडण्ड मुताविकको सिकाइ वातावरण सिर्जना गरी व्यावहारिक ज्ञान र सीप आर्जन गर्नेतर्फ सिकाइका क्रियाकलापहरू केन्द्रित हुन्छन् । प्रभावकारी सिकाइको लागि कार्यशाला केन्द्रित विधि एक भरपर्दो विधि हो । पेशागत स्वभावमा हुने विविधताको कारण सबै पेशामा यो विधि नै उपयुक्त हुन्छ भन्ने छैन ।
- **कार्यस्थल केन्द्रित विधि (Workplace-based/real field-based/onsite-based):** पेशागत स्वभाव र प्रकृतिको आधारमा कुनै कुनै पेशाको सीप सिक्ने कार्य कार्यशालामा गरिने भन्दा कार्यस्थलमा गरिने बढी प्रभावकारी हुने गर्दछ । प्रशिक्षकको प्रत्यक्ष उपस्थिति र निर्देशनमा वास्तविक स्थलमा नै गएर ज्ञान सिप सिक्ने कार्य यो विधि अन्तरगत गरिन्छ । जस्तै: ग्राहकको घरमा गएर घर मालिकले प्रदान गरेको विद्युतीकरणको नक्सा अनुसार प्रशिक्षकको निर्देशनमा घरको विद्युतीकरण गर्दै गरिने सिकाइका क्रियाकलापहरू यो विधि अन्तरगत पर्दछ । अर्को उदाहरण लिने हो भने, डुकर्मीहरूले वास्तविक घर बनाएर सिक्ने कार्य यस विधिभित्र पर्दछ । यसो गर्दा एकातिर वास्तविक घरको गाहो लगाउने सीप आर्जन हुन्छ भने अर्कोतर्फ वास्तविक घर बन्ने गर्दछ । आम्दानी र सिकाइ सँगसँगै गर्ने पनि सकिन्छ । यो अत्यन्तै भरपर्दो, प्रभावकारी र वास्तविक सिकाइ हुने विधि हो । यो विधिमा तालिम गर्न प्रशिक्षार्थीहरूको सानोसानो समूह बनाउनु पर्दछ र काम गर्ने फिल्डको व्यवस्था गर्नुपर्दछ । साथै यसको तयारी पनि राम्रो गर्नुपर्दछ ।

३.२ तालिम सञ्चालन प्रक्रिया

यस प्रकारको ढाँचा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूले प्रस्तावना पेश गर्नुअघि द्रूत बजार सर्वेक्षणद्वारा सम्भावित रोजगार हुनसक्ने बजारको सर्वेक्षणबाट सुरु हुन्छ । त्यसपछि तालिम सञ्चालन भई अन्त्यमा तालिम प्राप्त प्रशिक्षार्थीहरूले सीमासहितको रोजगारीमा संलग्न भएपछि सकिन्छ । आयोजनाका गतिविधिहरू तालिमबाट सुरु भई रोजगारीसम्मको शृङ्खलामा पुग्दा तल चार्ट १ मा दिएअनुसार हुनेछन् :

चार्ट १ : तालिम तथा रोजगार गतिविधि श्रृङ्खला

३.३ संस्थागत तथा कार्यान्वयनका प्रावधानहरू

समृद्धि आयोजनाको उप-सम्भाग १.३ को कार्यान्वयन तथा अनुगमनका लागि हेल्मेटास नेपाल साफेदार संस्था हो । तसर्थ हेल्मेटास नेपाल यस अन्तर्गत पर्ने व्यावसायिक सीप तथा एप्रेन्टीशीप तालिम कार्यक्रमका लागि तालिम प्रदायक संस्थाहरूको व्यवस्थापन र अनुगमनका लागि जिम्मेवार छ । हेल्मेटास नेपाल तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको व्यवस्थापन र उनीहरूको परिचालन, रिपोर्टिङ र तालिमका विभिन्न चरणहरूको अनुगमनलाई सुनिश्चित गर्ने जिम्मेवार छ । यसबाहेक हेल्मेटास नेपालले कार्यक्रम चुस्त तथा गुणस्तरीय कार्यान्वयनका लागि तालिम प्रदायक संस्थाका कर्मचारीहरूलाई अनुगमन तथा रिपोर्टिङसम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन, डेटाबेश सञ्चालन अभिमुखीकरण पर्ने प्रदान गर्दछ । तालिमको गुणस्तर कायम राख्न हेल्मेटास नेपालले व्यावसायिक सीपमूलक तालिम सञ्चालन प्रक्रिया तथा नतिजा प्राप्ति दुवैका लागि नियमित अनुगमन गर्दछ यसका लागि हेल्मेटास नेपालले सञ्चालन गर्दै आएको रोजगार कोषको अनुभवसिद्ध र प्रमाणित अवधारणा नतिजामा आधारित भुक्तानी र बजार मागमा आधारित सीपमूलक तालिमलाई नै अबलम्बन गर्दछ ।

आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयलाई हेल्मेटास नेपालले अपनाउँदै आएको र सिद्ध भइसकेको सेवा खरिद प्रक्रियाका लागि प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउँछ । निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू कार्यान्वयनका प्रमुख साफेदार हुन्छन् र सीपमूलक तालिमको सञ्चालन तथा सीपयुक्त युवाको तालिमपछिको रोजगारीमा सहजीकरणका लागि जिम्मेवार हुन्छन् । स्थानीय सरकारसँगको साफेदारीता कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउने एक महत्वपूर्ण कडीको रूपमा ग्रहण गरिएको छ । त्यसका लागि पहिलो चरणको तालिम सञ्चालन गर्दा यस कार्यक्रमप्रति रुचि र इच्छा भएका स्थानीय तहलाई कार्यान्वयनको स्वरूप, विधि र प्रक्रिया बारेमा अवगत गराउने, दोस्रो चरणमा श्रम बजारको सर्वेक्षणका नतिजा अनुरूपको तालिम सञ्चालन गर्नका लागि सहमति लिने र सम्भव भएका स्थानीय सहका सरकारबाट कार्यक्रम कार्यान्वयनका विभिन्न चरणमा सहभागी गराउने नीति रहेको थियो भने तेस्रो चरणमा आएर स्थनीय सरकारको भूमिका स्पष्ट रूपमा किटान गरी उनीहरूसँग मिलेर काम गर्ने नीति लिइएको छ । आयोजना कार्यान्वयनका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि), हेल्मेटास नेपाल, स्थानीय सरकार र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूको भूमिका तल दिएनुसार हुनेछ :

तालिका ५: समृद्धि व्यवस्थापन कार्यालय, हेल्मेटास नेपाल र तालिम प्रदायक संस्थाहरूको भूमिका

समृद्धि तथा हेल्मेटास नेपाल	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू
आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि) <ul style="list-style-type: none"> तालिम प्रदायकहरूसँग सेवा खरिद तथा सेवा सम्झौता गर्ने । आवश्यकता अनुसार तालिम कार्यक्रमको स्थलगत अवलोकन र तालिम तथा रोजगार सेवाको गुणस्तरबाटे अन्तर्किया गर्ने । हेल्मेटास नेपालले गरेको प्रमाणीकरण तथा सिफारिश लगतै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरूलाई समयमै भुक्तानी दिने । भुक्तानी दिनुअधि आवश्यक परेमा कुनै नमूना लिइ थप रुजु गर्न सक्ने । आयोजनाका अन्य सह/सम्भागहरू बीचको सहकार्य/समन्वयका लागि सहयोग गर्ने । केन्द्र/प्रदेश/स्थानीय सरकारसँगको समन्वयका लागि सहयोग गर्ने । सम्भव भएसम्म स्थानीय सरकारसँगको कार्यगत साफेदारीता प्रवर्द्धन गर्दै जाने । 	<ul style="list-style-type: none"> सम्झौता गरिएका प्रशिक्षार्थीको सङ्घाया, पेशा र स्थान अनुसार सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्ने र सीप परीक्षणको प्रक्रियाका लागि सहजीकरण गर्ने । तालिमको सार्वजनिक आव्वान, आवेदन सङ्कलन, प्रशिक्षार्थी छनौट, र दक्ष प्रशिक्षकको नियुक्ति गर्ने । आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयसँग गरिएको द्विपक्षीय संझौता अनुसार तालिम प्रदायक संस्थाले तालिम कार्यक्रममा ५० प्रतिशत महिला र ६० प्रतिशत गैर लाभान्वित समुदायका युवाको प्रतिनिधित्व/सहभागिता सुनिश्चित गर्ने । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्को ३ महिने तालिम पाठ्यक्रम अनुसार तालिमको अवधि न्यूनतम ३९० घण्टाको तालिम भएकै हुनुपर्ने (दैनिक ६-८ घण्टाका दरले) । तालिम प्रदायक संस्थाले प्रदान गर्ने तालिममा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्को तालिम पाठ्यक्रम, राष्ट्रिय पेशा तथा सीप मापदण्ड र राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले तोकेका न्यूनतम मापदण्ड पालना गरे नगरेको रुजु गर्नुपर्ने । यस आयोजनाले जारी गरेको पुस्तिका बमोजिमका प्रक्रियागत कुराहरू पालना गरिएको सुनिश्चित गर्नुपर्ने । पाठ्यक्रम अनुसार र पर्याप्त स्रोतसाधन तथा उपकरणको प्रयोग गरी तालिमका प्रशिक्षार्थीले पर्याप्त व्यावहारिक अभ्यासको अवसर पाए नपाएको सुनिश्चित गर्ने । तालिम सम्पन्न भए लगतै सीप परीक्षणको आयोजन गर्ने र सोही क्रममा राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले तोकेका आवश्यक प्रक्रियाहरू पूरा भए नभएको सुनिश्चित गर्ने ।
समृद्धि>हेल्मेटास नेपाल <ul style="list-style-type: none"> आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि) लाई तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थासँग सेवा खरिद तथा सेवा सम्झौताका लागि सहजीकरण गर्ने । सम्भव भएका स्थानीय सरकार र तालिम प्रदायक संस्थाका कर्मचारीहरूलाई आयोजना कार्यान्वयनका 	

समृद्धि तथा हेल्पेटास नेपाल	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू
<p>लागि अनुगमन तथा रिपोर्टिङ सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम, डेटाबेश सञ्चालन अभिमुखीकरण प्रदान गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> तालिम प्रदायकहरूले सञ्चालन गरेको तालिम कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्ने र यस कार्यमा स्थानीय सरकारको सहयोग जुटाउन अग्रसर रहने । तालिम प्रदायकहरूले समयमै प्रतिवेदन पेश गरे नगरेको, रुजु तथा प्रमाणीकरण, सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसारको भूक्तानीका लागि सिफारिश गर्ने । अनलाइन डाटाबेस प्रणालीमा समय समयमा गरिएका परिमार्जनबारे समयमै जानकारी तथा आवश्यकता अनुसार स्थानीय सरकारले तोकेको प्रतिनिधि र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका डाटाबेस चलाउने कर्मचारीहरूलाई सहजीकरण गर्ने । सम्बन्धित सरोकारवालासँगको सहकार्यमा तालिम पाठ्यक्रम, पुस्तिका र अन्य सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सामग्रीहरूको विकास तथा परिमार्जन गर्ने । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका तालिम प्रशिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सहलगानीमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गर्ने । आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयसँगको निरन्तर समन्वय र विषयगत विज्ञहरूसँग सहकार्य गर्ने । आवश्यकता अनुसार दातृ संस्था, केन्द्र, प्रदेश, जिल्ला र गाउँ/नगरपालिकाका सरोकारवालाहरूसँगको समन्वयका लागि सहजीकरण गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले विश्वासिलो रोजगार पदस्थापन संयन्त्रको स्थापना गर्नुपर्नेछ, ता कि तोकिएको रोजगारी दर र न्यूनतम आयको सीमा (प्रति महिना प्रति व्यक्ति रु. १०,००० कम्तीमा पनि ६ महिनासम्म) प्राप्तिका लागि सहयोग गरोस् । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले समृद्धि आयोजनाका अन्य उप सम्भाग र कार्यक्षेत्रभित्रका गाउँ/नगरपालिका कार्यालयसँग समन्वय र सहकार्य भएको सुनिश्चित गर्नुपर्छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदले परिभाषित गरेको मापदण्ड अनुसार तालिमको सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक सत्रको सन्तुलन भए नभएको सुनिश्चित गर्ने (सामान्यतया, २० प्रतिशत सैद्धान्तिक ज्ञान र ८० प्रतिशत व्यावहारिक सीप) । समृद्धि आयोजना अन्तर्गत उद्योग बाणिज्य संघ/कृषि उद्यम केन्द्रले उपलब्ध गराउने उद्यमशीलता सेवा तथा अन्य सेवासुविधाहरूमा प्रशिक्षार्थीको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्न सहजीकरण गर्ने । सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम समृद्धि-हेल्पेटास नेपाललाई आवधिक रिपोर्टिङ भएको सुनिश्चित गर्ने । आयोजना कार्यान्वयन क्रममा स्थानीय स्तरका प्रमुख सरोकारवालाहरूसँग समन्वय भएको सुनिश्चित गर्ने । आयोजनाको ज्ञान व्यवस्थापनलाई सहयोग गर्न उत्कृष्ट अभ्यास र सिकाइहरूको अभिलेखीकरणमा सहयोग गर्ने । सम्बन्धित स्थानीय सरकारसँगको सम्पर्कमा रहेर काम गर्ने । कार्यक्रमको विभिन्न चरणमा भएका गतिविधि बारेमा स्थानीय सरकारलाई जानकारी गराउने, उनीहरूबाट कार्यक्रमको अनुगमन गराउने र उनीहरूको सल्लाह सुझावहरू मनन गर्ने । सम्झौतामा उल्लेख भएअनुसारका थप जिम्मेवारीहरू वहन गर्ने ।

स्थानीय सरकारको भूमिका:

- रोजगारी र व्यावसायिक सीप तालिम कार्यक्रमसँग जोडिएका संरचना र संयन्त्रमा रहेर काम गर्ने व्यक्तिहरूको व्यवस्था गर्ने र आवश्यकता अनुसार उनीहरूको परिचालन गर्ने ।
- आयोजनासँगको लागत साभेदारीमा सीपको माध्यमबाट बेरोजगारी समस्या न्यूनीकरण गर्ने लक्षका साथ स्थानीय सरकारको आगामि आर्थिक वर्षहरूको नीति तथा कार्यक्रमबाट यसलाई अगाडि बढाउने ।
- स्थानीय सरकारले आफ्नो शिक्षा ऐन, नियमावली र कार्यविधि मार्फत् व्यावसायिक सीप तालिमको मुद्दालाई स्पष्ट रूपमा सम्बोधन गर्ने ।
- मर्यादित रोजगारीको कार्यक्रमको नतिजालाई भरपर्दो र प्रभावकारी बनाउन स्थानीय सरकारले वित्तीय तथा भौतिक सहयोग उपलब्ध गराउन अग्रसर हुने । स्थानीय सरकारको तर्फबाट अनुगमनर्ता तोक्ने, अनुगमनको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र मर्यादित रोजगारी कार्यक्रमको नतिजामुखी अनुगमन गर्न उनीहरूलाई आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्ने ।
- स्थानीय श्रम बजारको मागको लेखाजोखा गर्न अग्रसरता लिने ।
- स्थानीय सरकारको तर्फबाट परिचालन भएका अनुगमनकर्ताहरूको सेवा सुविधाको व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्यक्रमबाट प्रवर्द्धित सीपयुक्त जनशक्तिको अभिलेखिकरण गर्ने ।

आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय र कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड) बीचको निकट समन्वय खोजिनेछ । आयोजना सञ्चालन भइरहेका जिल्लाका गाउँ/नगरपालिका तहका पदाधिकारी र कर्मचारी साथै राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूसँगको समन्वयबाट अभ प्रभावकारी नतिजाका लागि सहकार्यको प्रयास गरिनेछ । सीपयुक्त प्रशिक्षार्थीहरूको सुदृढ सम्बन्ध बनाउन समृद्धि आयोजना अन्तर्गत सहकार्य गरिएका उद्यमी, व्यवसायी, उद्योग बाणिज्य संघ, वित्तीय संस्थासँगको समन्वयका लागि सहजीकरण गरिनेछ ।

साभेदार संस्थाका प्रशिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि तथा सशक्तिकरणका लागि प्राविधिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (TITI) सँग सहकार्य गरिनेछ भने प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् अन्तर्गतको राष्ट्रिय सीप परीक्षण समिति (NSTB) मार्फत् आयोजनाले सीपयुक्त तुल्याएका प्रशिक्षार्थीहरूको सीप परीक्षण गरिनेछ ।

३.४ समन्वय र सहकार्य संयन्त्रहरू

कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्बन्धित जिल्लाका गाउँ/नगरपालिका र जिल्लास्तरीय महत्वपूर्ण बैठकमा नियमित सहभागी भई आफ्ना कार्यक्रमको ढाँचा र प्रगति विवरण जानकारी गराउनु आवश्यक छ । यसैगरी तालिम प्रदायक संस्थाहरूले हेल्पेटासको सम्बन्धित प्रादेशिक कार्यालयको सहयोगमा स्थानीय अन्य सरोकारवाला निकायहरूसँग सहकार्यका सम्भावना खोज्न निरन्तर चनाखो रहनुपर्नेछ । यस्तो प्रकारको सहकार्यले तालिमप्राप्त प्रशिक्षार्थीहरू रोजगारीमा जोडिने, वित्तीय अवसरहरूमा पहुँच पाउने र अन्य सहयोगमा टेवा मिल्नुका साथै आयोजनाको अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न सहयोग पुग्छ ।

तालिम प्रदायक संस्थाहरूले कोरिडोर तहमा कार्यरत समृद्धि आयोजनाका अन्य उप-सम्भागसँग सम्बन्ध गाँस्नु आवश्यक छ । तालिममा गाउँ/नगरपालिकाका तहबाट हुने स्थलगत अवलोकन, भ्रमण तथा निरन्तर अनुगमनले स्थानीय बजारमा दिगो रोजगारी र वित्तीय संस्थाहरूसँगको सम्बन्ध विस्तारलाई सहजीकरण गर्न र अन्य सहयोग प्राप्त गर्न सजिलो हुन्छ ।

समृद्धि हेल्पेटास नेपालअन्तर्गतका प्रादेशिक कार्यालयले प्रदेश वा जिल्लास्तरीय सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूसँग समन्वय गर्नेछ । आवश्यकता अनुसार तालिम प्रदायक संस्थाहरू यस्तो समन्वयमा हिस्सा जनाउनेछन् । स्थानीय सरकारसँगको समन्वयका लागि मूल्यतया हेल्पेटास नेपालको सहयोगमा तालिम प्रदायक संस्थाहरू जिम्मेवार हुनेछन् । प्रादेशिक तहमा रहेका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँगको निरन्तर सञ्चारका लागि तत्त्वत् प्रदेशमा अवस्थित हेल्पेटासका प्रादेशिक कार्यालयहरू र संघीय तहका सरोकारवालाहरूसँगको समन्वयका लागि हेल्पेटास नेपालको राष्ट्रिय कार्यालयमार्फत् संघीय कार्यालय जिम्मेवार हुनेछ ।

स्थानीय सरकारसँगको साभेदारीता किन ?

- आयोजनाले प्राप्त गरेको सिकाइहरू स्थानीय सरकारको तहमा स्थानान्तरण गर्न,
- श्रम वजारको माग अनुरूपको सीप तालिमको कार्यक्रम तय गर्न र नतिजामा आधारित भुक्तानि विधिबाट कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्न,
- यस्तो प्रकृतिको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न इच्छुक स्थानीय सरकारको जागरूकता र तदारुकताको प्रवद्धन गर्न,
- वेरोजगारी समस्या समाधान गर्न स्थानीय सरकारले तय गर्ने नीति तथा कार्यक्रममा साभेदारीता गर्न,
- स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने विभिन्न कार्यक्रमका लागि आवश्यक पर्ने सीपयुक्त जनशक्ति पालिका आफैले तयार गर्न,
- पालिका भित्रको रोजगार, वेरोजगार, सीपयुक्त जनशक्तिको अवस्थाको सिंहावलोकन गरी आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्न र त्यसको कार्यान्वयनमा सधाउन ।
- व्यावसायिक सीप तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्न ।
- यस्ता प्रकृतिको कार्यक्रमको प्रभावकारी अनुगमन गर्न र गुणस्तर कायम गर्न गराउन ।

४. सेवा खरिद र वित्तीय ढाँचा

आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि) ले उप-सम्भाग १.३ को कार्यान्वयन गर्नका लागि नेपाल सरकार र कृषि विकासका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूको छनोट गर्नेछ । आयोजना अन्तर्गतको सेवा खरिद समितिले खरिद प्रक्रिया पूरा गर्न हेल्पेटास नेपालको प्राविधिक सहयोगमा कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (IFAD) को स्वीकृति लिई कार्यक्रम अघि बढाउनेछ ।

आयोजनाले सेवा खरिदका लागि योग्य, अनुभवी र दक्ष सेवा प्रदायकहरू जस्तैः निजी क्षेत्रका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई आशय-पत्र पेश गर्न आव्वान गर्छ । सोही आव्वानसँगै दिइएको शर्तनामा अनुसार इच्छुक कम्पनीहरूले आशय पत्र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयमा पेश गर्दछन् । यसरी पेश भएका आशय पत्रको मूल्याङ्कन र अङ्गभार शर्तनामामै दिइएका ६ ओटा बृहत मापदण्डः १) संस्थाको चिनारी र संरचना, २) काम गरेको प्रमाणित अनुभव, ३) मानव संशाधन, ४) आयोजना व्यवस्थापन, ५) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संयन्त्र र, ६) वित्तीय क्षमताका आधारमा गरिन्छ । यस कार्यमा सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावलीले व्यवस्था गरे बमोजिमको विधि र प्रकृया अवलम्बन गरिन्छ ।

आशय पत्रको मूल्याङ्कनपश्चात् योग्य ठहरिएका तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थालाई प्राविधिक तथा वित्तीय प्रस्ताव पेश गर्न आव्वान गरिन्छ । प्राविधिक र वित्तीय प्रस्तावको पूरकका रूपमा द्रुत बजार सर्वेक्षण (RMA) को नितिजा पनि पेश गर्न आग्रह गरिन्छ । सबै प्रस्तावको मूल्याङ्कनपछि योग्य ठहरिएका संस्थाको योग्यताक्रम अनुसार त्यस्ता संस्थासँग मात्र आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले निश्चित गाउँ/नगरपालिकामा तालिम सञ्चालन गर्नका लागि द्विपक्षीय सम्झौता गर्छ । समग्र तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङको क्यालेण्डर अनुसूची २२ मा दिइएको छ ।

४.१ लागत शीर्षकहरू

लागत मापदण्डभित्र सीपमूलक तालिम र रोजगारी सेवा पर्दछन् जो आयोजनाले खरिद गर्ने मुख्य सेवा हो । तालिम र रोजगारीका लागि तल दिइएका तीन ओटा मुख्य लागत शीर्षकहरू पर्दछन् :

- (क) तालिमका लागि हुने प्रत्यक्ष खर्च (Direct Training Cost)
- (ख) प्रोत्साहन रकम (Incentive Money)
- (ग) सुविधा खर्च (Facilities Cost)

(क) प्रत्यक्ष तालिम खर्च (Direct Training Cost)

पहिलो, दोस्रो र तेस्रो श्रेणी गरी तीनवटै श्रेणीको व्यावसायिक सीप तालिमको प्रत्यक्ष लागत खर्चहरूभित्र पाँच उपशीर्षकहरू पर्दछन् । जसमा तालिम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक न्यूनतम खर्च समावेश गरिएको हुन्छ । तिनको चर्चा तल गरिएको छः

तीन श्रेणीका व्यावसायिक सीप तालिमहरू

- **श्रेणी १:** यो नियमित प्रकृतिको व्यावसायिक सीप तालिम हो । यस प्रकारको तालिम आयोजनाले सुरुवात देखि नै गर्दै आइरहेको छ । यसमा नितिजामा आधारित भुक्तानी पद्धतिको अनुसरण गरिन्छ ।
- **श्रेणी २:** यो आयोजनाको आपूर्ति शृङ्खला अन्तरगत प्रवर्द्धित समूहरूबाट छनोट भई आएका कृषकहरूलाई प्रदान गरिने व्यावसायिक सीप तालिम हो । यो श्रेणीको तालिम सम्पन्न भए पछिको अनुगमनको जिम्मेवारी आपूर्ति शृङ्खला टोलीको हुन्छ भने तालिम सम्पन्नपछि प्रत्यक्ष लागत खर्च मात्रै तालिम प्रदायक संस्थालाई उपलब्ध गराइन्छ । यसको नितिजामा तालिम प्रदायक संस्थाको भूमिका गौण हुन्छ ।
- **श्रेणी ३:** यो लागत साभेदारीतामा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न चाहने इच्छुक स्थानीय सरकारहरूसँग गरिने व्यावसायिक सीप तालिम हो । यो तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि सार्वजनिक खरिद प्रकृया पूरा गरी सफल भएका सेवा प्रदायक, सम्बन्धित पालिका र आयोजना वीचमा त्रिपक्षीय सम्झौता गरिन्छ । सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरिए अनुसारको लागत आयोजना र सम्बन्धित पालिकाबाट कार्यक्रमको उपलब्धी मापन गरी सेवा प्रदायक संस्थालाई भुक्तानी प्रदान गरिन्छ । स्थानीय सरकारसँगको लागत साभेदारीतामा गरिए पनि यसका लागि नितिजामा अधारित भुक्तानी पद्धति नै अनुसरण गरिन्छ । अर्थात् सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरिए अनुसार हुनेछ ।

- तालिम हुनुपूर्व लाग्ने खर्च:** तालिमका लागि सार्वजनिक सूचना आव्वान, प्रशिक्षार्थी छनौट गर्न, तालिमका ढाँचाबारे अभिमुखीकरण सञ्चालन गर्न आदि ।
- औजार र स-साना उपकरण:** उपकरण प्रयोग गरेवापत भाडा खर्च (वा आफ्नै औजारको ह्लासकट्टी), नयाँ औजारको खरिदलाई समेटिन्दैन ।
- प्रशिक्षकको खर्च:** एकजना मुख्य र सहायक गरी दुईजना प्रशिक्षकको कम्तीमा १० दिन वापतको पारिश्रमिक खर्च।
- तालिमका लागि खपत सामग्रीहरू:** तालिम अवधिभरका लागि खपत हुने सामग्रीहरू आदि ।
- चिया/खाजा तथा तालिम प्रबन्ध खर्च:** घर भाडा, खानेपानी, विद्युत खपत, यातायात (यदि आवश्यक पर्छ भने) र चिया/खाजा वापतको खर्च पर्दछ । तालिमका सहभागीहरूलाई कार्यस्थलगत तालिम (OJT) को समेत प्रतिदिन रु. १०० का दरले लाग्ने खर्च पनि समेटिनुपर्छ ।

नोट : माथि उल्लेख गरिएका प्रत्यक्ष खर्च शीर्षकभित्र अन्य खर्च र ओभरहेड खर्च जोडिएको छैन ।

(ख) प्रोत्साहन (Incentives)

प्रत्यक्ष खर्चका अलावा तालिम प्रदायक संस्थाहरूलाई प्रोत्साहनका रूपमा अतिरिक्त रकम पनि भुक्तानी गरिन्छ । तर प्रोत्साहन रकम आयोजनाले सम्भौतामै तोकेबमोजिम कति सङ्ख्या र कुन-कुन श्रेणीका युवालाई सीपयुक्त बनाई रोजगारीमा जोडे त्यसको हिसाब गरेर निकालिन्छ । यस्तो हिसाब आयोजनाले अवलम्बन गर्दै आएको फरक मूल्य पद्धति (Differential pricing mechanism) मा आधारित छ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले लक्षित समूह 'क', 'ख', 'ग' र 'घ' अनुसार प्रत्यक्ष लागत खर्चको क्रमशः ६०%, ५०%, ४०% र ३०% प्रोत्साहन रकम प्राप्त गर्दछन् । तर यो रकम श्रेणी २ को सीप तालिम अन्तरगत आयोजनाको आपूर्ति शृङ्खला सह-सम्भाग अन्तरगत प्रवर्द्धित समूहबाट हुने सहभागीहरूलाई तालिम प्रदान गर्नुपर्दा भने अर्को निर्णय नहुन्जेल लागु हुने छैन ।

(ग) सेवासुविधा खर्च (Facilities cost)

सीप परीक्षणको खर्चलाई यसमा समावेश गरिएको छ । यी सबै खर्चहरू तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थासँग गरिने द्विपक्षीय सम्भौतामा आकलन गरी राखिएको हुन्छ र वास्तविक खर्चको आधारमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थालाई तालिम सकिएपछि भुक्तानी हुन्छ । यी माथि उल्लेखित तीनै प्रकारको तालिम श्रेणीको लागि लागु हुनेछ ।

४.२ तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको भुक्तानी ढाँचा

यस आयोजनाले नतिजामा आधारित भुक्तानी प्रणाली अपनाउनेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूलाई आयोजना कार्यान्वयनमार्फत् नतिजा निकाल्ने जिम्मेवारी हुन्छ र प्राप्त नतिजालाई हरेक किस्ताको भुक्तानी हुनुअघि द्विपक्षीय सम्भौतामा सहमति भएअनुसार प्रमाणीकरण र सिफारिशका लागि हेल्पेटास नेपाल मार्फत् आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय समक्ष पेश गर्नुपर्ने हुन्छ ।

(क) सहभागी श्रेणीका आधारमा प्रोत्साहन (Trainee Category Based Incentives)

लक्षित समूहलाई विभिन्न चार श्रेणीमा वर्गीकृत गरिएको छ । यसै पुस्तिकाको उप शीर्षक २.३ मा चर्चा गरिएको श्रेणी वर्गीकरणको आधारमा प्रोत्साहन प्रतिशत पनि गाँसिएको छ । प्रोत्साहन रकम सेवासुविधा खर्च (Facilities cost) बाहेको प्रत्यक्ष तालिम खर्च (Direct training cost) लाई हिसाब गरेर श्रेणीका आधारमा निकालिन्छ । जस्तै:

क = ६०%	ख = ५०%	ग = ४०%	घ = ३०%
----------------	----------------	----------------	----------------

(ख) नतिजा मूल्य र भुक्तानी (Outcome price and Payments)

नतिजा मूल्य (Outcome price) मा प्रत्यक्ष तालिम खर्च र प्रोत्साहन रकम जोडिएको हुन्छ । नतिजा मूल्य (Outcome price) र सेवासुविधा खर्च (Facilities cost) लाई जोडेपछि कूल लगानी खर्च (Total investment cost) निस्कन्छ ।

प्रत्यक्ष तालिम खर्च (Direct training cost)	+	प्रोत्साहन रकम (Incentives)	=	नतिजा मूल्य (Outcome price)	+	सुविधा खर्च (Facilities cost)	=	प्रति सहभागीका लागि हुने लगानी (Total investment cost per person)
--	----------	--	----------	--	----------	--	----------	--

तर आयोजनाको आपूर्ति श्रृङ्खला सह-संभाग अन्तरगत प्रवर्द्धित समुहबाट सिफारिस भई आएका सहभागीहरूको लागि हुने तालिम खर्च भनेको प्रत्यक्ष लागत मात्र हो । तालिमपछिको सहभागीको अर्थिक गतिविधिको अनुगमन गर्ने दायित्व आपूर्ति श्रृङ्खला टोलीको हुने र तालिमपछि तालिम प्रदायक संस्थासँग कुनै दायित्व बाँकी नरहने भएकोले कुनै प्रकारको प्रोत्साहन रकमको व्यवस्था गरिएको छैन । तर यो श्रेणीमा पनि आपूर्ति श्रृङ्खला सहूहबाट वाहेक खुल्ला तर्फबाट हुने सहभागीको हकमा तालिम प्रदायक संस्थाले तालिमपछि रोजगारीको पनि सुनिश्चित गन्तुपनै भएकोले प्रोत्साहन रकमको व्यवस्था नियमित तालिम अनुसार नै व्यवस्था गरिएको छ । तालिम प्रदायक संस्थालाई तालिम सकिएपछि सेवासुविधा खर्च भुक्तानी दिइन्छ । बाँकी नतिजा मूल्यको भुक्तानी तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले माग पेश गरेपछि मात्र तलको तालिकामा दिइए अनुसार चारओटा किस्तामा उपलब्ध गराइनेछ :

तालिका ६: भुक्तानी प्रतिशत र किस्ताहरू

किस्ताहरू	पहिलो किस्ता	दोस्रो किस्ता	तेस्रो किस्ता	चौथो किस्ता
रकम (कूल नतिजा मूल्यको प्रतिशत)	१०%	४०%	२५%	२५%
भुक्तानी गरिने समयक्रम	<ul style="list-style-type: none"> • तालिम कार्यान्वयनको सुरुवात भएपछि तालिममा सहभागी भएका प्रशिक्षार्थीहरूको सूची पेश गरेपछि 	<ul style="list-style-type: none"> • तालिम सकिएपछि र तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन पेश गरेपछि 	<ul style="list-style-type: none"> • तालिम सकिएको ३ महिनापछि गरिने रोजगारी र आयको प्रमाणीकरण पछि • भुक्तानी गर्दा पूरा नदिई प्रमाणीकरणको नतिजाको आधारमा दिनेछ । नतिजा प्रतिशतको आधारमा दिनेछ । यसको उल्लेख द.७ मा गरिएको छ 	<ul style="list-style-type: none"> • तालिम सकिएको ६ महिनापछि गरिने अन्तिम रोजगारी र आय प्रमाणीकरण पछि • अन्तिम भुक्तानी गर्दा प्रमाणीकरणको नतिजा प्रतिशतले Extrapolate गरेर निस्केको कुल Gainfully Employed भएका दीक्षित प्रशिक्षार्थीको मात्र भुक्तानी गरिनेछ ।
तालिमको श्रेणी	<ul style="list-style-type: none"> • सबै तालिम श्रेणीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • सबै तालिम श्रेणीहरू 	<ul style="list-style-type: none"> • पहिलो र तेस्रो तालिम श्रेणीहरू • दोस्रो तालिम श्रेणी (आपूर्ति श्रृङ्खला) बाट सिफारिश भइआएका सहभागीहरूको हकमा दिइने व्यवस्था छैन 	<ul style="list-style-type: none"> • पहिलो र तेस्रो तालिम श्रेणीहरू • दोस्रो तालिम श्रेणी (आपूर्ति श्रृङ्खला) बाट सिफारिश भइआएका सहभागीहरूको हकमा दिइने व्यवस्था छैन

५. तालिम कार्यान्वयन प्रक्रिया

५.१ तालिम पूर्व हुने क्रियाकलापहरू

५.१.१ तालिमको लागि सार्वजनिक सूचना आव्हान

सार्वजनिक सूचना आव्हान अनलाइन र विद्युतीय सञ्चार दुवै माध्यमबाट गरिनेछ। अनलाइन सार्वजनिक सूचना आव्हान आयोजनाबाट गरिनेछ, र त्यसमा आएका आवेदनहरूको व्यवस्थापन गरी सम्बन्धित तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई आवेदनहरूको सूची प्रदान गरिनेछ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले विद्युतीय सञ्चार माध्यम वा घरदैलोबाट गरिने सार्वजनिक सूचना आव्हान गर्ने र आवेदनहरू सङ्कलन गर्नुपर्नेछ। दुवै विधिवाट आएका आवेदनहरूको संक्षिप्त सूची तयार हुने र त्यही सूचीका आधारमा अन्तर्वार्ता गरिनेछ।

सकेसम्म धैरै सम्भावित लाभग्राहीसम्म पुग्न टोल बस्ती स्तरमै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले तालिमका सूचनाहरू पुऱ्याउनेछन्। यसका लागि सम्बन्धित गाउँ/नगरपालिका, वडा कार्यालय र स्थानीय स्तरमा कार्यरत विभिन्न सामाजिक संघसंस्था जस्तै: स्थानीय निकाय, विभिन्न सञ्जाल, सहकारी, समुदायमा आधारित संस्था, सामुदायिक समूह, सामाजिक सञ्जाल र स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघसँग सहकार्य गरिनेछ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले समृद्धि आयोजना अन्तर्गत परिचालित वित्तीय विकास सहजकर्तासँग समन्वय गरी लक्षित समुदायको पहिचान र छनौटका लागि सहयोग मान्न सक्नेछन्। तालिममा युवाको पहुँचलाई बृहत् बनाउन तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले पोष्टर, पम्फलेटको वितरण र स्थानीय सञ्चारमाध्यम मार्फत्वाट तालिमसम्बन्धी सूचनाको सार्वजनिक प्रकाशन/प्रसारण गर्नुपर्नेछ। यस्तो प्रकारको सूचना तालिम सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा पनि दुई हप्ता अगाडि जारी गरिएको हुनुपर्नेछ। तालिमको सार्वजनिक सूचनाको नमूना अनुसूची १ मा दिइएको छ।

आयोजनाको आपूर्ति श्रृङ्खला टोलीको सिफारिशमा सहभागी हुनेको हकमा सार्वजनिक आव्हानको सूचना प्रभावकारी हुने छैन। आपूर्ति श्रृङ्खलाबाट हुने सहभागीको कोटा भने तालिमको आव्हान गर्दा नै सार्वजनिक आव्हानको सूचनामा उल्लेख गर्नुपर्ने हुन्छ। यसरी हुने सहभागीको गरिबी सम्भाव्यता सूचक सम्बन्धित सह-संभागको टोलीले लिएको हुने हुँदा यसको नितिजाले तालिममा सहभागी हुन पाउने वा नपाउने भन्ने कुनै अर्थ राख्ने छैन।

५.१.२ आवेदन फाराम सङ्कलन

माथि उल्लेख गरेअनुसार दुवै माध्यमबाट सङ्कल भएका आवेदनहरू मध्येबाट प्राथमिकता दिइएका समूहका सहभागीको छनौट गर्नुपर्नेछ। तालिम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक सङ्ख्या भन्दा बढी आवेदनहरू सङ्कलन भएको हुनुपर्दछ। तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूलाई प्रत्येक तालिम समूहका लागि आवश्यक सङ्ख्याभन्दा कम्तीमा पनि ५० प्रतिशत बढी आवेदन सङ्कलन गर्ने प्रोत्साहन गरिनेछ, (जस्तै: २० जना सहभागी छनौट गर्नुपरेमा कम्तीमा पनि ३० जनाको आवेदन परेको हुनुपर्ने) यदि पर्याप्त सङ्ख्यामा आवेदन सङ्कलन गर्न सकिने सम्भावना नरहेमा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले अन्तर्वार्ताको लागि अन्य थप प्रक्रिया अगाडि बढाउनुभन्दा अघि हेल्पेटास नेपालका प्रादेशिक अनुगमन अधिकृतहरू वा तोकिएका अनुगमनकर्ताहरूलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ। त्यसपछि अनुगमन अधिकृतले आवेदन अपर्याप्त हुनुको कारण र कठिनाइको अवस्था हेरी तालिम प्रदायक संस्थालाई पुनः सार्वजनिक आव्हान गर्ने वा विशेष परिस्थिति ठहर गरी तालिम सञ्चालन गर्ने भन्ने सुझाव दिनेछन्।

सबै तालिममा आयोजनाले तयार गरेको प्रशिक्षार्थी आवेदन फारामको प्रयोग गर्नुपर्नेछ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरूले आवेदन फाराम हेल्पेटास नेपालका प्रादेशिक कार्यालयबाट प्राप्त गर्न सक्नेछन्। तालिमको लागि इच्छुक आवेदकले आवेदन फाराम तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको सम्पर्क कार्यालय वा तालिम आव्हानमा उल्लेख गरिएका स्थानबाट पनि प्राप्त गर्न सक्नेछन्। आवेदकले भरेका फारामहरू सम्बन्धित तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले तोकिएको समयसीमा भित्रै सङ्कलन गर्नेछन्। आवेदन फाराम अनुसूची २ मा उल्लेख भए अनुसारको हुनेछ।

५.१.३ तालिमको प्रबन्ध

तालिम आह्वान गरेपछि तालिम प्रदायक संस्थाले आवश्यक पर्ने सरसाधन, उपकरण र सामग्रीहरूको प्रबन्ध गर्नुपर्नेछ । तालिम सञ्चालनको योजना हेल्पेटास नेपालका अनुगमन अधिकृतहरू वा तोकिएका अनुगमनकर्तालाई दिनुपर्नेछ । तालिम सञ्चालन योजनामा तालिमको मिति (सुरु हुने र अन्त्य हुने), तालिम हुने स्थान, पाठ्यक्रममा उल्लेख भएको विषय अनुसार तोकिएको योग्यता भएका प्रशिक्षकहरू, तालिम अवधिभर प्रशिक्षार्थीहरूका लागि आवश्यक स्रोतसाधन र सेवासुविधाबारे समेटिनुपर्छ । अनुगमन कर्मचारीहरूले तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरूले प्रस्ताव गरेको तालिम स्थल र मिति दुरुस्त भए नभएको रूजु गर्नुपर्नेछ । प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीले नियमित रूपमा तालिममा सहभागिता जनाउन सम्भेगरी तालिम सुरु हुनुअघि नै पर्याप्त तयारी भए नभएको र सार्वजनिक आह्वानमा उल्लेख भए अनुसारको स्थान साथै प्रबन्ध योजना पनि दुरुस्त भए नभएको पनि हेर्नु आवश्यक हुन्छ ।

५.१.४ प्रशिक्षार्थी छनौट

तालिमका लागि लक्षित र प्राथमिकता समूहभित्र पर्ने श्रेणीका सहभागीलाई प्रशिक्षार्थीका रूपमा छनौट गर्नुपर्नेछ । छनौट गर्दा उनीहरू औपचारिक अध्ययनभन्दा बाहिर रहेको, १८ देखि ४० वर्षसम्मका र आयोजना सञ्चालन हुने जिल्लाका बासिन्दा भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ । यसबाहेक उनीहरू छनौटमा पर्ने एउटा महत्वपूर्ण पक्ष हो आर्थिक विपन्नताः गरिबी सम्भाव्यता सूचकांकको आधारमा विपन्नता यकिन गर्ने पद्धति आयोजनाले अनुसरण गरेको हुँदा पिपिआई स्कोर ६० भन्दा कम प्राप्त गरेका आवेदकहरूलाई मात्र तालिममा सहभागी गराइने छ । यसका लागि आवेदकले आवेदन फाराममा समावेस गरिएको स्कोर कार्ड स्पष्टसँग बुझेर भर्नुपर्दछ । पिपिआई स्कोर ६० वा सो भन्दा बढी आउनेलाई तालिममा सहभागी गराउन पाइने छैन । तर आयोजनाबाट प्रवर्द्धित आपूर्ति शृङ्खला समूहबाट सीप तालिमका लागि सिफारिस भई आउने सहभागीहरूको हकमा भने पिपिआई स्कोर सहभागिताको लागि वाधक हुने छैन । उपलब्ध भएसम्म नेपाल सरकारका निकायहरूले दिएका प्रमाणलाई आधार बनाउनुपर्नेछ । सो नभएको खण्डमा आवेदकले आवेदन फाराममा गरेको स्वेच्छिक घोषणालाई पनि स्वीकार गरिनेछ । छनौटमा आर्थिक विपन्नता र सामाजिक रूपले विभेदमा परेकालाई नै प्राथमिकता दिइनेछ । यसका साथै भौगोलिक रूपले विकट र आप्रवासनबाट फर्किएकाहरू वा तिनका परिवारका सदस्यलाई पनि प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

उपयुक्त सहभागीको छनौटका लागि तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले तीन सदस्यीय छनौट समिति गठन गर्नेछन् । यो समितिमा: (क) तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि, (ख) गाउँ/नगरपालिका वा वडा वा स्थानीय नागरिक संस्थाको प्रतिनिधि (समुदायमा आधारित संस्था र सञ्चाल सदस्य) वा सम्भाव्य रोजगारदाताको प्रतिनिधि, र (ग) सम्बन्धित विषयको एक जना प्रशिक्षक रहनेछन् । सकेसम्म स्थानीय सरकारको प्रतिनिधिलाई सहभागी छनौट समितिमा राख्नुपर्दछ तर स्थानीय सरकारको प्रतिनिधिले सहभागी छनौट गर्दा आफ्ना इच्छा, चाहनाहरू र स्वार्थ अभिव्यक्त गर्न पाइने छैन । सहभागी छनौट समिति गठन भएको विवरण सम्बन्धी जानकारी आयोजनाको अनुगमन टोलीलाई समय मै लिखित वा विद्युतीय माध्यमबाट गराउनु पर्दछ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधिले सहभागी छनौट प्रक्रियाको नेतृत्व लिनेछ र आयोजनाका कर्मचारीहरू वा तोकिएका अनुगमनकर्ताहरू छनौट प्रक्रिया पालना भएको सुनिश्चित गर्न सुपरिवेक्षण साथै अवलोकन/सहजकर्ताको रूपमा सहभागी हुनेछन् । सहभागी छनौटको आधारभूत मापदण्डभित्र यी कुराहरू समावेश भएका छन्:

- (क) आर्थिकरूपले विपन्न तथा सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समुदाय ।
- (ख) आयोजना सञ्चालन हुने जिल्ला/गाउँ/नगरपालिकाभित्र बसोबास गर्ने । तथापि अन्य जिल्लाबाट बसाइँसराइ गरी सोही जिल्ला/गाउँ/नगरपालिकामा आएकाहरूका हकमा सो को प्रमाण पत्र पेश गर्नुपर्नेछ ।

तालिमको लागि गर्नुपर्ने महत्वपूर्ण प्रबन्धहरू

- तालिमको सुरु हुने र सम्पन्न हुने मिति
- प्रशिक्षकको पहिचान तथा छनौट
- विभिन्न बिषयका लागि आवश्यक प्रशिक्षक सङ्ख्या
- तालिम हुने स्थानको दुङ्गो लगाउने र त्यसमा शौचालय र खानेपानीको व्यवस्था उपलब्ध भएको हुनुपर्ने
- दैनिक उपभोगमा आउने सामग्री
- पाठ्यक्रम र अन्य तालिम सामग्रीसम्मको पहुँच
- तालिम अवधिभर प्रशिक्षार्थीहरूलाई प्रदान गरिने अन्य सेवा सुविधाहरू

- (ग) १८ वर्ष देखि ४० वर्ष उमेर समूहका सहभागी (कारणवस ४१-५९ वर्ष उमेर समूहका मानिसहरूलाई तालिममा सहभागी गराउनु पर्ने भएमा त्यस्ता सहभागी बढीमा २५ प्रतिशत मात्र हुन सक्ने ।
- (घ) सहभागीहरूका लागि शैक्षिक योग्यताका कुनै पनि बन्देज राखिएको छैन, तर नियमित अध्ययन गरिरहेका विद्यार्थीहरू योग्य नहुने ।
- (ङ) कम्तीमा ५० प्रतिशत महिला सहभागी हुनुपर्ने (समग्रमा सम्झौतामा उल्लेख गरिए अनुसार)

नोट: अर्थिक विपन्नता र सामाजिकरूपले विभेदमा परेका विषेश गरी महिला, दलित मदेशी र जनजातीलाई छनौटमा प्राथमिकता दिइने छ । कम्तीमा ६० प्रतिशत सहभागीहरू विभेदमा परेका समूह र वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका घरपरिवारका सदस्यबाट सहभागी हुनुपर्नेछ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले द्विपक्षीय सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसारको समावेशीकरणको प्रतिशत सुनिश्चित गर्नैपर्नेछ ।

आवेदकको अन्तरवार्तापूर्व छनौट समितिका सदस्यलाई अन्तरवार्ताका लागि छानिएकाहरूको नामसहितको सूची र अन्तरवार्ताको अड्डभारसहितको सूची (यसमा प्रत्येक श्रेणीका आवेदकका लागि प्राथमिकतामा आधारित अड्डकभार निर्धारण गरिएको हुन्छ) उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । अन्तरवार्ताका क्रममा साथै परिणाम घोषणा गर्दा पनि निष्पक्षता कायम गर्नै पर्दछ ।

जम्मा पूर्णाङ्गमध्ये, ६० प्रतिशत अड्ड माथि उल्लेख गरिएका आवेदकको वर्ग/श्रेणीको आधारमा जस्तै- अर्थिक अवस्था, आप्रवासनको अवस्था, भौगोलिक विकटता र अन्य समावेशीकरणका आधार (विशेष समूह, दलित, एकल महिला, अपाङ्ग, एचआइभी सङ्क्रमित, दुहुरा, सङ्कर बालबालिका आदि) मा छुट्ट्याइने छ र बाँकी ४० प्रतिशत अड्ड अन्तर्वार्ता क्रममा आवेदकको तालिम प्रतिको उत्प्रेरणा, प्रतिबद्धता, तालिम पछिको निरन्तरता र आचरणका लागि छुट्ट्याइएको छ । उल्लिखित सम्पूर्ण कुराहरू र अड्ड भार समेटेर तयार पारिएको प्रशिक्षार्थी छनौटको आधारहरू अनुसूची ३, ३ ‘क’ र ३ ‘ख’मा दिइएको छ । यसैगरी सहभागीको छनौटलाई प्रभावकारी बनाउन ख्याल राख्नुपर्ने कुराहरू अनुसूची ४ मा दिइएको छ ।^४

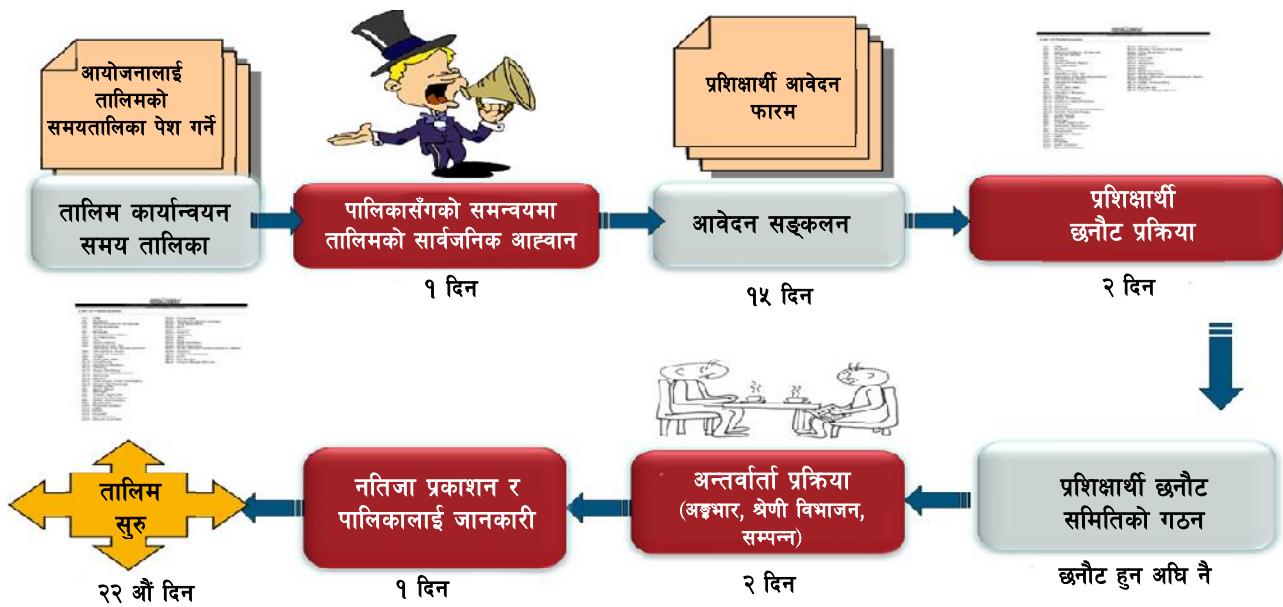
आयोजनाको अनुगमनकर्ताहरूबाट आवेदकको विद्युतीय प्रोफाइल निरीक्षण गर्ने । आयोजनाबाट हुने कुनै पनि किस्ता निकासा गर्नु पहिले दोहोरोपना नभएको एकिन गरिने । सहभागीहरूमा दोहोरोपना आउन नदिने र त्यस्तो पाइएमा भुक्तानीको कुनै पनि समयमा त्यस वापतको कारबाही व्येहोर्न तालिम प्रदायक संस्था जिम्मेवार रहनु पर्ने । यो कार्यमा संलग्न कुनै पनि व्यक्तिलाई यस सम्बन्धी सचेतना हुनुपर्ने ।

५.१.५ सहभागी छनौटको नितिजा प्रकाशन र डाटावेसमा प्रविष्ट गर्ने

छनौट प्रक्रिया समाप्त भइसकेपछि सरोकारबाला सबैको सजिलै पहुँच हुने गरी सार्वजनिक स्थलमा नितिजा टाँस्नुपर्नेछ, भने स्थानीय सरकारको जानकारीको लागि सहभागी छनौट नितिजाको एकप्रति सम्बन्धित पालिकाको कार्यलयलाई तालिम सुरु गर्नु पहिले नै उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । यसले तालिम प्रदायक संस्थालाई प्रक्रियाको पारदर्शिता बढाउन तथा प्रक्रियाबाट छनौट हुन नसकेका सहभागीहरू र छनौट समिति वीचको द्वन्द्व कम गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ, भने स्थानीय सरकारसँगको सहकार्यमा थप टेवा पुऱ्याउने छ । आवेदनहरूको विवरण यस कार्यका लागि व्यवस्था गरिएको विद्युतीय डाटावेसमा तालिम सुरु गर्नु पहिले नै प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ । आवेदकहरूको विवरण डाटावेसमा प्रविष्ट गरिसकेपछि, मात्र तालिम सुरु गर्नका लागि आयोजनाको प्रतिनिधिले डाटावेस प्रणालीबाट नै सहमति प्रदान गर्नेछन् ।

^४ प्रति व्यक्ति आय = परिवारका १८ वर्ष भन्दा माथिका सम्पूर्ण सदस्यहरूको आम्दानीलाई परिवारका सम्पूर्ण सदस्यले भाग गर्ने

चार्ट २: सहभागी छनौट प्रक्रियाको फ्लो चार्ट

५.२ तालिम भइरहेको समयमा हुने क्रियाकलाप

तालिम सञ्चालन हुँदा ध्यान दिइने गुणस्तर र सेवा प्रत्यक्ष रूपमा तालिमपछिको प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आय आर्जनसँग जोडिन्छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्को पाठ्यक्रम अनुसारको तह १ को ३९० घण्टाको तालिमलाई छोटो अवधिको घुम्ती तालिमका रूपमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले प्रदान गर्नेछ । तालिम सुरु भएपछि तालिम प्रदायक संस्थाले तालिमको कार्यान्वयन अवस्थाको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । सो प्रतिवेदनमा तालिममा सहभागी भइरहेकाहरूको सूचीसमेत संलग्न गरी आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले पाउने गरी हेल्पेटास नेपालका प्रादेशिक कार्यालयमा पेश गरेपछि मात्र सम्भूता अनुसारको पहिलो किस्ताको भुक्तानीका लागि योग्य हुनेछ । तालिम सुरु भएको जानकारी सम्बन्धित पालिकाको कार्यालयमा तालिम सुरु गरेको ७ दिनभित्र लिखित रूपमा दिनुपर्ने छ, र त्यसको अभिलेख राख्नुपर्दछ । यो अभिलेखको रूजु नभएसम्म अनुगमनकर्ताहरू तालिमको पहिलो किस्ता निकासाका लागि सिफारिश गर्न बाध्य हुने छैनन् ।

५.२.१ तालिम सञ्चालन

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्को पाठ्यक्रम अनुसार नै तालिम सञ्चालन भएको हुनुपर्छ र यदि आवश्यक परेमा सहभागीहरूको रोजगार अवसरका सम्भावना बढाउन बजारमा अन्य सीपहरू पनि आवश्यक छ, भने थपेर सिकाउनु पर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले यसरी पाठ्यक्रममा उल्लेख भएका बाहेक थप सीप तालिम पाठ्यक्रममै थपेर तालिम सञ्चालन गर्नाले त्यसले परिषदले जारी गरेका पाठ्यक्रमलाई अझ परिमार्जन र परिस्कृत गर्न सहयोग पुग्छ । व्यावसायिक तालिम द्रुत बजार सर्वेक्षणले पहिचान गरेका विषयमा र तोकिएका स्थानमा सञ्चालन हुनेछ । तालिममा २० प्रतिशत सैद्धान्तिक र ८० प्रतिशत प्रयोगात्मक अभ्यास समेटेर तालिम सञ्चालन हुनेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले पाठ्यक्रममा उल्लेख भए अनुसार आवश्यक कार्यस्थलगत तालिम (On the job training) को व्यवस्था समेत मिलाउनुपर्नेछ । यसले प्रशिक्षार्थीहरूलाई तालिमपश्चात् हुने रोजगारीमा जोड्न अझ धेरै अवसर प्रदान गर्दछ ।

५.२.२ तालिम समूहको आकार/सङ्ख्या

प्रत्येक तालिम समूहमा २० जना प्रशिक्षार्थीहरू हुनेछ । प्रशिक्षार्थी र प्रशिक्षकको अनुपात १०:१ हुनेछ । तालिम सुरु भएको एक हप्ताभित्रै कुनै सहभागीले तालिम छाडेमा योग्य आवेदकहरूको सूचीक्रम (short-listed) अनुसार अर्को प्रशिक्षार्थीलाई राख्न सकिन्छ । यसो गर्दा महिलाका लागि निर्धारण गरिएको सङ्ख्यालाई पुरुष सहभागीको सङ्ख्याले प्रतिस्थापन गर्न पाइनेछैन । कारणवश कुनै तालिम समूहमा २० जना सहभागी एकै स्थानमा जुटाउन भौगोलिक कठिनाइ आइपरेमा वा आयोजनाको आपूर्ति श्रृङ्खला अन्तरगत प्रवर्द्धित समूहबाट सिफारिस भएको पेशामा सहभागी अपुग भएमा एउटा तालिम समूलाई दुई खण्डमा विभाजन गरेर पायक पर्ने स्थानमा प्रशिक्षार्थी र प्रशिक्षकको अनुपात १०:१ गरेर पनि तालिम सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

५.२.३ तालिम स्थल

तालिमको विषय अनुसार आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको सुविधा भएको र सबै सहभागीहरूलाई पायक पर्ने ठाउँ र सहज यातायातका साधनमा पहुँच हुने स्थानमा तालिम सञ्चालन हुनुपर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले नियमित रूपमा प्रयोग गर्दै आएको तालिम हल यदि तालिमका सहभागीहरूलाई पायक नपर्ने भएमा सो हललाई तालिम प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन । उपयुक्त तालिम स्थललाई तालिम सञ्चालनका लागि प्राथमिकता दिनुपर्नेछ । तालिम हुने गाउँपालिका/नगरपालिका सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ भने सो अन्तर्गतको तालिम सञ्चालन हुने ठाउँको छनौट प्रशिक्षार्थीहरू र सम्बन्धित पालिकासँग परामर्श गरी सहभागीमूलक रूपले गर्नुपर्नेछ ।

५.२.४ तालिमको व्यानर र फ्याक्ट सीट

तालिम प्रदायक संस्थाले तालिमको व्यानर तालिम स्थलमा राख्नुपर्नेछ ता कि सबै मानिसहरूले तालिमबारे जानकारी पाउन सक्नु । प्रत्येक तालिम स्थलमा तालिम सम्बन्धी मुख्य सूचनाहरू समेटिएको फ्याक्ट सीट (Fact-sheet) (जस्तै- तालिमको नाम, सुरु हुने मिति, अन्त्य हुने मिति, सहभागी सङ्गठन, तालिमका सेवा सुविधाहरू, प्रति व्यक्ति तालिम खर्च आदि समेटिएको) सबैले देख्ने गरी भुण्डयाउनु पर्नेछ । फ्याक्ट सीट पारदर्शीता प्रवर्द्धनको मुख्य औजार हो । यसले तालिम अवलोकन/निरीक्षणका लागि आउनेहरू र सहभागीहरूलाई जानकारी तथा सूचना प्रदान गर्छ । तालिमसम्बन्धी व्यानरको नमूना अनुसूची ५ र तालिमको फ्याक्ट सीटको नमूना अनुसूची ६ मा दिइएको छ ।

५.२.५ सहभागीका लागि सेवासुविधाहरू

तालिममा छनौट भएका प्रशिक्षार्थीहरूले तालिम अवधिभर दैनिक खाजाको सुविधा (रु. १०० बराबरको) पाउनेछन् । तालिम सम्पन्न गरेका प्रशिक्षार्थीलाई खाजा सुविधा वापतको नगद नै भुक्तानी गर्ने हो भने तालिम सम्पन्न भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूको बैंक खाता मार्फत् भुक्तानी दिन प्रेरित गरिनेछ । बैंक खाता मार्फत् भुक्तानी गरेको प्रमाण आयोजनाबाट खिटाएका अनुगमनकर्ताहरूबाट अनुगमन गरी भुक्तानी गर्न योग्य भन्ने सिफारिश भएपछि, मात्र आयोजनाबाट दोस्रो किस्ताको रकम निकासा हुनेछ । यी खर्चहरू आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयसँग गरिएको द्विपक्षीय सम्झौतामा उल्लेख गरिएको छ, र तालिम प्रदायक संस्थाहरूलाई वास्तविक खर्चको आधारमा तालिम पश्चात् भुक्तानी गरिने छ । तालिम स्थलको भौतिक सुविधा तालिमको अर्को महत्वपूर्ण पाटो हो । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले तालिम स्थलमा आधारभूत सुविधाहरू जस्तै- शैचालय, शुद्ध र सफा पिउने पानी, प्राथमिक उपचार आदि रहेको सुनिश्चित गर्नुपर्छ । यस्तो सुविधाहरू स्थान विशेष र स्थानीय परिस्थिति अनुसार फरकफरक हुनसक्छन् । तसर्थ अनुगमनमा जाने कर्मचारीले तालिम हलको अवस्था, पर्याप्त ठाउँ, फर्निचरको व्यवस्था, हावा र प्रकाश छिर्ने भयाल भएको साथै प्रयोगात्मक अभ्यासका लागि प्रयोग हुने ठाउँ भए नभएको पनि सुनिश्चित गर्नुपर्छ ।

५.२.६ तालिम सामग्री

तालिमलाई गुणस्तरयुक्त बनाउन आधारभूत प्रशिक्षण सामग्रीहरूको जोहो गर्नु नितान्त आवश्यक छ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद (CTEVT) ले विकास गरी लागू गरेका सबै व्यवसाय/क्षेत्रका पाठ्यक्रम नै तालिमका लागि मुख्य निर्देशक सामग्री हुन् । सैद्धान्तिक कक्षा सञ्चालन गर्दा प्रशिक्षकसँग तालिम म्यानुयल वा नोट हुनैपर्छ र तिनलाई नै तालिम सामग्रीका रूपमा प्रयोग गर्नुपर्छ । पाठ्यक्रम सँगसँगै तालिम प्रदायक संस्थाहरूले बजारमा माग भएका थप सीपलाई पनि पाठ्यक्रममै समेटेर अतिरिक्त विषयवस्तु सिकाउन सक्नेछन् । आयोजनाले विकास गरेका अन्य पाठ्य सामग्रीहरू पनि तालिमका क्रममा प्रयोग गर्न सकिनेछ । सैद्धान्तिक कक्षाका लागि केही विषयका पाठ्यक्रम र जटिलतालाई ध्यानमा राखी सहभागीहरूलाई हाते सामग्री वा सन्दर्भ सामग्री पनि वितरण गर्नुपर्ने आवश्यकता हुनसक्छ । अनुगमनमा जाने कर्मचारीहरूले पनि तालिमको विषय, पाठ्यक्रम र व्यावसायिक सीपले निर्दिष्ट गरेअनुसारका तालिम सामग्रीको पर्याप्तता र तिनको प्रयोग भए नभएको निरीक्षण गर्नुपर्छ । सहभागीहरूको सिकाइ प्रभावकारी भए नभएको बुभनका लागि पनि यो अनुगमन महत्वपूर्ण हुन्छ ।

कार्यक्रमका सेवासुविधाहरू

- तालिम लिन सहभागीहरूले कुनै प्रकारको शुल्क तिर्नुपर्ने छैन ।
- प्रशिक्षार्थीहरूले तालिम अवधिभर दैनिक रु. १०० बराबरको खाजा सुविधा उपलब्ध हुनेछ । यदि नगद नै भुक्तानी गर्ने हो भने तालिम सम्पन्न भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूले बैंक खाता मार्फत् भुक्तानी पाउनेछन् ।
- तालिम स्थलमा आधारभूत सुविधाहरू जस्तै- शैचालय, शुद्ध र सफा पिउने पानी, प्राथमिक उपचार आदि रहेको सुनिश्चित गर्नुपर्छ ।

५.२.७ प्रशिक्षकहरूको दक्षता/क्षमता

तालिमको गुणस्तरलाई सुनिश्चित गर्नका लागि प्रशिक्षकहरू योग्य हुनैपर्छ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले दक्ष प्रशिक्षकहरूको नियुक्ति भए नभएको सुनिश्चित गर्नैपर्छ । यस्ता प्रशिक्षकहरूको दक्षता, क्षमता वा योग्यताको मूल्याङ्कन गर्ने मुख्य तीन आधारहरू छन्: (क) सम्बन्धित विषयमा अध्ययन गरेको प्रमाण पत्र, (ख) प्रशिक्षक प्रशिक्षण लिएको प्रमाण पत्र, र (ग) कक्षा केन्द्रित प्रशिक्षण गर्दा प्रशिक्षार्थीहरूलाई बुझाउन र सन्तुष्ट बनाउन सक्ने क्षमता । २० जना सहभागीहरूलाई प्रशिक्षण गर्न दुईजना प्रशिक्षक हुनैपर्छ । प्रशिक्षकको आधारभूत योग्यता र अनुभव निम्नानुसार हुनुपर्छ:

(क) **मुख्य प्रशिक्षक:** टी.एस.एल.सी.गरेको वा डिप्लोमा उत्तीर्ण भई सोही पेशामा कम्तीमा ५ वर्षको अनुभव भएको वा सम्बन्धित पेशामा तह २ को योग्यता भएको । मुख्य प्रशिक्षक तालिम प्रदायक संस्थाले पेश गरेको प्राविधिक प्रस्तावमा उल्लेख गरेको सूची मध्येवाट परिचालन गर्नुपर्छ । तथापि सो उपलब्ध नभएमा अर्को व्यक्ति नियुक्त गर्नुको पर्याप्त कारण खुलाई आयोजानबाट खटिने अनुगमनकर्ताहरूबाट पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्को सूचीमा कृनै पेशागत सीपको तह दुईको मापदण्ड नभएको जस्तै: (प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ता) खण्डमा त्यस्ता पेशागत सीपमा संलग्न प्रशिक्षकहरू आयोजनाको अनुगमनकर्ताहरूसँगको आपसी समझदारीमा नियुक्त या परिचालन गर्न सकिनेछ ।

(ख) **सहायक प्रशिक्षक:** सम्बन्धित पेशामा ५ वर्षदेखि काम गर्दै आएको अनुभवी स्थानीय अभ्यासकर्ता वा कम्तीमा पनि तह १ को योग्यता भएको । दुईजना प्रशिक्षकमध्ये कम्तीमा एक जनाले प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको हुनैपर्छ र यो सबै तालिम समूहका लागि अनिवार्य गरिएको छ । तालिम सञ्चालन हुने स्थानमा शैक्षिक प्रमाणपत्र र प्रशिक्षक प्रशिक्षण प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तालिम अनुगमनमा आउने कर्मचारीले प्रमाणपत्रको रूजु गर्ने छन् । यसबाहेक प्रशिक्षक र तालिम प्रदायक संस्थावीच भएको सम्झौतापत्र, करार गर्दा लिइएको शर्तनामा पनि अनिवार्य रूपमा तालिम स्थलमै उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

कक्षा सञ्चालनको गुणस्तर कायम भए नभएको अनुगमन गर्ने कर्मचारीले प्रशिक्षार्थीहरूलाई तिनले प्रशिक्षकबाट सिकेका विषयमा प्रश्न गर्न सक्नेछन् । यसबाहेक उनीहरूले 'केके कुरा प्रस्टसँग सिके?' र 'केके मा अझै प्रस्ट सिक्न बाँकी छ?' पनि सोधन सक्नेछन् । यिनै प्रश्नसँगै अनुगमनमा आउने कर्मचारीले प्रशिक्षकको प्रशिक्षणबाट सन्तुष्ट भए नभएको र उनीहरूले सिकेको सीपलाई रोजगारीका लागि काममा जाँदा प्रयोगमा ल्याउन सक्ने नसक्नेवारे पनि सोधन सक्नेछन् । प्रशिक्षार्थीहरूको कार्य मुल्याङ्कन फारम अनुसूची १० मा दिइएको छ ।

५.२.८ प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरूको नियमित उपस्थिति र हाजिरी

कक्षामा नियमित र तोकिएकै समयमा उपस्थित हुनु गुणस्तरीय तालिमका लागि निकै महत्वपूर्ण सरोकारका कुरा हुन् । पहिलो सरोकार भनेको तालिम तोकिएकै मितिमा सुरु भयो भएन भन्ने हो । अर्को, तालिमका लागि भर्ना भएका सबै प्रशिक्षार्थीहरू तालिम सुरु भएको पहिलो दिनदेखि नै सहभागी भएका छन्/छैनन् भन्ने हो । तालिमको गुणस्तर कायम रहेको कुरा प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरू समयमै र नियमित रूपमा कक्षामा उपस्थित छन्/वा छैनन् भन्ने कुराबाटै त्यो कति प्रभावकारी भयो या भएन औँल्याउन सकिन्छ । तालिमका सत्रहरू निश्चित दिनका हुन्छन् । कृनै कारणवश केही सत्र छुटेमा त्यसको सदृभर्ना र कक्षाबाहेक अन्य फुर्सदको समयमा पनि त्यसलाई समेट्ने कुरा गुणस्तर कायम राख्नका लागि एकदमै महत्वपूर्ण हुन्छ ।

अनुगमनमा जाने कर्मचारीहरूले प्रशिक्षार्थी र प्रशिक्षकहरू तालिम कक्षामा नियमित र तोकिएकै समयमा उपस्थित छन् र तालिम अवधिभरी उपस्थित थिए भन्ने कुरालाई ख्याल राख्नुपर्छ । प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरू कूल तालिम अवधिको ९० प्रतिशत दिन उपस्थित हुनैपर्छ । प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थी कम्तीमा पनि तालिम अवधिको ९०% तालिम दिन सिकाइ क्रियाकलापमा संलग्न भएको हुनुपर्नेछ । प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरू विशेष कारण बाहेक कूल अनुगमन बारम्बारताको दुई तिहाइ पटक तालिममा उपस्थित भएको हुनु पर्नेछ । अर्थात् ३ पटक अनुगमन गरिएको तालिम समूहमा कृनै प्रशिक्षार्थी २ पटक अनुपस्थित भएको पाइएमा त्यो प्रशिक्षार्थीलाई आयोजनाले अनियमित प्रशिक्षार्थीको रूपमा वर्णिकरण गर्नेछ भने निजलाई भूक्तानी प्रकृयामा समावेस गरिने छैन । कृनै पनि सीप तालिम सञ्चालन भएको दिन मान्य हुन त्यो दिन न्यूनतम् दुई तिहाइ प्रशिक्षार्थीहरू तालिममा उपस्थित भएको हुनुपर्दछ । अर्थात् २० जना सहभागी भएको सीप तालिममा १३ जनाभन्दा कम सहभागीहरू उपस्थित भएर सञ्चालन गरिएको दिनलाई पूर्ण तालिम दिनको रूपमा गणना गरिने छैन । प्रशिक्षार्थीको निस्काशन (ड्रपआउट) एकिन गर्न अनुगमनको दिन गरिएको प्रशिक्षार्थीको व्यक्तिगत अनुपस्थितिलाई समेत आधार मानेर गरिने छ । अनुगमन गर्न

आएका आयोजनाका कर्मचारीहरूलाई तालिमको हाजिरी अनिवार्य रूपमा देखाई स्थलगत रूपमा हाजिरी प्रमाणित गराउनु पर्दछ । अनुगमनकर्ताबाट प्रमाणित नभएको हाजिरीलाई भुक्तानी प्रकृयामा समावेश गरिने छैन ।

प्रत्येक तालिम समूहका लागि अलग-अलग प्रशिक्षकहरूको व्यवस्था हुनुपर्दछ । अर्को आयोजनाको कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको हल वा कार्यशालामा सहभागीहरू मिसाएर वा उही सुविधाहरू प्रयोग गरेर तालिम गर्न सकिने कुरा सोचिएको छैन । एउटा प्रशिक्षकले एउटै समयमा अर्को तालिमको पनि सहजिकरण गर्ने वा अन्य स्थानमा तलब वा दैनिक ज्यालामा पनि काम गर्नु मर्यादा र गैर जिम्मेवारीपन हो भने त्यस्तो प्रशिक्षकबाट ज्ञान तथा सीप प्रभावकारी रूपमा प्रदान हुन सक्दैन ।

आयोजनाले प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीको उपस्थितिलाई चुस्त र एकैनासको अभिलेख राख्न हाजिरी रजिस्टर (वा विद्युतीय कपी) प्रत्येक तालिम समूहमा उपलब्ध गराउनेछ । यसरी भरिएको हाजिरी रजिस्टरलाई तालिम प्रदायक संस्थाले दोस्रो किस्ताको माग गर्दा आवश्यक कागजातका रूपमा लिइनेछ । तालिममा भर्ना भएका सहभागीहरूले तालिम छाडेमा तालिम सुरु भएको सातौं दिनसम्म मात्र छोटो सूचीमा रहेको नामावलीबाट सहभागी प्रतिस्थापन गर्न सकिन्छ । एउटाको नाममा अर्को व्यक्तिलाई तालिममा सहभागी गराउनु, सम्बन्धित विषयमा तह १ सरहको पूर्व सीप भएको व्यक्तिलाई तालिममा सहभागी गराउनु, अर्को आयोजना वा संस्थाबाट यस सम्बन्धी सीप सिकेका व्यक्तिलाई तालिममा सहभागी गराउनु र प्रभावकारी रोजगारीमा रहेका व्यक्तिहरूलाई तालिममा सहभागी गराउनु आयोजनाको नीति विपरित हुने र यस्तो कार्य गर्नुलाई आयोजनाको सेवा सुविधाको दुरूपयोग गरेको मानिने छ ।

५.२.९ पाठ्य योजना र लगबुक व्यवस्था

प्रशिक्षकहरूलाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम अवधिमा तालिम सत्रलाई व्यवस्थित र योजनाबद्ध बनाउनका लागि दैनिक पाठ्य योजना, लगबुक बनाई प्रयोग गर्ने कुरा सिकाइन्छ । तसर्थ, प्रत्येक तालिम स्थलमा पाठ्य योजना र लगबुक राख्नु अनिवार्य छ । यो कुरा अनुगमनका क्रममा रूजु पनि गरिनेछ । त्यसैगरी, पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेको अध्यायको प्रशिक्षण सकिएपछि सो अध्यायबाटे प्रशिक्षार्थीको परीक्षा लिनका लागि उत्प्रेरित गरिनेछ । तालिम स्थलमा अनिवार्य आगन्तुक पुस्तिका राख्नु आवश्यक छ किनभने विभिन्न अवसरमा विभिन्न व्यक्तिहरूले गर्ने भ्रमणहरूबाट तालिमका लागि प्राप्त हुने सल्लाह/सुझावहरू पनि अभिलेखीकरणका लागि महत्वपूर्ण हुन्छन् । तालिम योजना, पाठ्य योजना र प्रशिक्षण लगबुकका नमूनाहरू क्रमशः अनुसूची ७, ८ र ९ मा दिइएको छ । त्यस्तै गरी आगन्तुक लगबुकको नमुना अनुसूची ११ मा दिइएको छ ।

५.३ तालिम उत्तराधिकारीका क्रियाकलापहरू

कार्यस्थलगत तालिम (On the job training) को तयारी, रोजगारी पदस्थापन योजना र रोजगारी सहजीकरण, सीप परीक्षण र प्रमाणीकरण नै यो चरणका मुख्य क्रियाकलापहरू हुन् । यसका साथै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकहरू तिनले प्रशिक्षित गरेका प्रशिक्षार्थीहरूको वित्तीय संस्थाहरूसम्मको पहुँच, व्यवसाय योजना, दर्ता प्रक्रिया आदिका लागि समन्वय गर्ने साथै संघसंस्थाहरूसँगको समन्वयमा रोजगारी पदस्थापन गर्नका लागि अग्रसर हुन जरुरी हुन्छ ।

५.३.१ प्रशिक्षार्थीका लागि कार्यस्थलगत तालिमको व्यवस्था

यदि तालिमको पाठ्यक्रममा कार्यस्थलगत तालिमको (OJT) प्रावधान छ भने तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले प्रत्येक सहभागीहरूका लागि कार्यस्थलगत तालिमको व्यवस्था गर्न अनिवार्य छ । साथै योजना गरिएका तालिम सत्रका सदृष्टामा तिनलाई प्रतिस्थापन गर्ने गरी कार्यगत तालिम राखिएका छैनन् भन्ने पनि सुनिश्चित गर्नु महत्वपूर्ण हुन्छ । यसका लागि प्रावधान गरिएको स्थानमै गड अनुगमनकर्ताले कार्यस्थलगत तालिममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरूको सङ्घर्ष्या, यो हुने स्थान र अवधिको समेत निरीक्षण गर्नुपर्छ । यसरी अनुगमन गर्दा कार्यस्थलगत तालिमका लागि त्यो स्थान प्रशिक्षार्थीका पहुँचका हिसाबले उपयुक्त भए नभएको पनि अवलोकन गर्नु पर्दछ । यसैगरी यसको अवधि तालिम योजना अनुसार भइरहेको छ, वा छैन सो को रूजु गर्नुपर्छ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले कार्यस्थलगत तालिम सुरु हुनु अगावै प्रशिक्षार्थीलाई तयार पारिएको योजना, अवधि साथै स्थानबाटे पनि जानकारी दिनुपर्छ । कार्यस्थलगत तालिम (OJT) योजनाको नमुना अनुसूची १२ मा दिइएको छ ।

५.३.२ सीप परीक्षण र प्रमाणीकरण

यो कार्यक्रमले प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षणलाई अनिवार्य गरेको छ । सबै प्रशिक्षार्थीहरूले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले लिने तह-१ को सीप परीक्षणमा सहभागी हुने अपेक्षा गरेको छ । आयोजनाले सीप परीक्षणमा कम्तीमा ९५ प्रतिशत प्रशिक्षार्थीहरू सहभागी हुने र कम्तीमा ९० प्रतिशतले सीप परीक्षा उर्तीण गर्ने कुरालाई विशेष जोड दिएको छ । तालिम सम्पन्न भएलगतै सीप परीक्षण गरिनु पर्नेछ ।

सीप परीक्षण गर्नका लागि तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिका लागि आवश्यक पर्ने सबै प्रक्रियाहरू (आवेदन पेश गर्ने, हरेक प्रशिक्षार्थीका लागि लाग्ने शुल्क राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले तोके बमोजिमको प्रकृया मुताविक आयोजना वा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाबाट जम्मा गर्ने, सीप परीक्षण गर्ने मिति र स्थानबारेमा एकिन गर्ने) पूरा गरेको हुनुपर्नेछ । सीप परीक्षणको योजनाबाटे हेल्पेटास नेपालका प्रादेशिक कार्यालयलाई पूर्व सूचना दिनुपर्नेछ आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि) ले सीप परीक्षणमा सहभागी प्रशिक्षार्थीहरूको सीप परीक्षण गर्दा लागेको खर्च भुक्तानी गर्नेछ । यस्तो भुक्तानी तेस्रो वा चौथो किस्तासँगै गरिनेछ ।

यदि आवेदन दिएकाहरूमध्ये थोरै सझख्यामा मात्र सीप परीक्षणमा उपस्थित भएमा बाँकी किन अनुपस्थित भएको त्यसको चित्तबुभदो जवाफ हुनुपर्नेछ । सीप परीक्षणका लागि आवेदन गरेका तर सीप परीक्षणमा ५ प्रतिशत भन्दा कम अनुपस्थित भएमा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्था वा आयोजनाले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिलाई सबैका लागि भुक्तानी गरेको भएपनि आयोजनाले ५ प्रतिशत भन्दा बढी अनुपस्थितको सीप परीक्षणको रकम भुक्तानी फिर्ता गर्नेछैन । हेल्पेटास नेपालका अनुगमनमा जाने कर्मचारीहरू वा तोकिएका अनुगमनकर्ताहरूले सीप परीक्षणका लागि भएका व्यवस्थाहरूको अनुगमन गर्न सक्नेछन् । यो अनुगमनमा परीक्षणका लागि व्यवस्था गरिएको भौतिक सुविधा, प्रशिक्षार्थीको उपस्थिति, परीक्षण क्रममा खपत हुने सामग्री, साधन तथा उपकरण, सीप परीक्षणको मापदण्ड आवश्यक मानव स्रोतको नियुक्ति लगायतलाई समेटिने छ ।

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले आफै पहलमा तालिम सकिए लगातै सहभागीहरूको आन्तरिक मूल्याङ्कन गरी संस्था र आयोजना व्यवस्थापनसँगको संयुक्त हस्ताक्षरमा तालिम सम्पन्न गरेको प्रमाणपत्र जारी गर्नुपर्नेछ । प्रमाण पत्रको विषयवस्तु र ढाँचा अनुसूची १३ मा दिइएको छ, जुन डाटाबेसबाट सिधै निकालेर प्रिन्ट गर्न सकिनेछ ।

५.३.३ वृत्ति मार्गनिर्देशन

वृत्ति मार्ग समग्र तालिमको अभिन्न हिस्सा हो । वृत्ति मार्ग निर्देशन सम्बन्धी सबै सहभागीहरू तालिममा भर्ना हुनु अगाडि वा प्रशिक्षण अवधिमा कुनै पनि समयमा सञ्चालन गर्न सकिन्दछ । तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाहरूले आफुसँग भएका विशेषज्ञद्वारा प्रशिक्षार्थीहरूलाई सम्बन्धित क्षेत्रमा सम्भावित अवसरहरूको बारेमा सल्लाह दिन सक्नेछन् । सम्बन्धित तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको फिल्ड कर्मचारीले पनि प्रशिक्षकहरूको सहयोगमा यस्ता सबैहरू सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

५.३.४ रोजगार पदस्थापन योजनाको तयारी

तालिम सफलतापूर्वक सम्पन्न गरेका प्रशिक्षार्थीलाई तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले रोजगारदातासँग जोड्नु आवश्यक छ । तालिम सम्पन्न गरेका सबै प्रशिक्षार्थीहरूलाई रोजगारीमा जोड्न सक्षम हुने सुनिश्चित गरिनुपर्छ । यसको लागि तालिम सम्पन्न हुनुअघि नै हरेक प्रशिक्षार्थीहरूलाई कहाँकहाँ रोजगारमा पदस्थापन गर्ने त्यसको योजना बनाउनुपर्छ । योजना बनाउँदा तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले विभिन्न सूचनाका स्रोतहरू (जस्तै- द्रुत बजार सर्वेक्षणको अभिलेख, पत्रपत्रिकामा प्रकाशित रोजगारी सम्बन्धी विज्ञापन, रोजगारदाताहरूको सञ्चाल, संगठनहरू, प्रशिक्षार्थीहरूको स्वरोजगारीमा जाने निर्णय आदि) लाई आधार मान्नु पर्नेछ । अनुगमनमा संलग्न कर्मचारीले यस्ता सूचनाहरू कति भरपर्दा हुन् सो को आकलन सहित योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछन् । रोजगार पदस्थापन योजनाको नमुना अनुसूची १४ मा दिइएको छ ।

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्भावित उद्यमीहरूलाई तिनको उद्यम विकास योजनालाई सहजीकरण गर्न समृद्धि आयोजना अन्तर्गतका नेपाल उद्योग बाणिज्य महासंघ/कृषि उद्यम केन्द्र र उस्तै प्रकृतिका अन्य निकायहरूसँग समन्वय गरी सम्भावित वित्तिय सेवाहरूमा तिनको पहुँच अभिवृद्धि गर्नुपर्ने हुन्छ ।

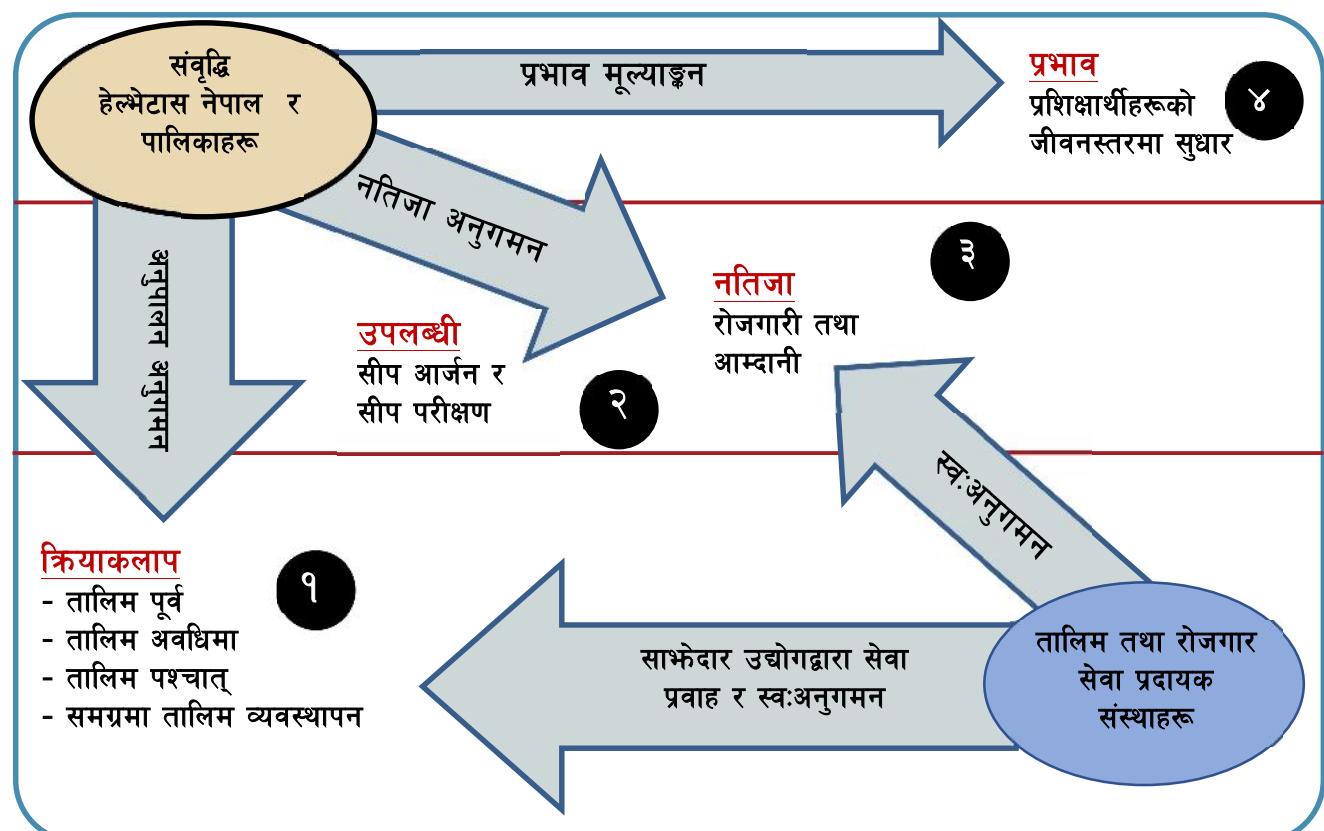
६. अनुगमनको ढाँचा र गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि अपनाइने प्रक्रियाहरू

तालिम प्रदायक संस्थाले कायम गरेको सेवाहरूको गुणस्तर प्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी र त्यसको सफलताको दरसँग जोडिन्छ । तथापि अनुगमनका लागि हेल्पेटासका अनुगमन कर्मचारीहरूको प्रमुख भूमिका रहनेछ । तर प्रारम्भिक तहको अनुगमन र प्रगतिको जानकारी तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले तिनका आफै आन्तरिक प्रणालीमार्फत् गर्नेछन् । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थासँग सम्बद्ध अनुगमनमा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता बढाउनका लागि समृद्धि आयोजनाले विभिन्न अवसरमा अभिमुखीकरण गोष्ठी वा तालिमको आयोजना गर्नेछ । यसले आयोजना कार्यान्वयनमा अनुगमन किन आवश्यक छ भनि बुझन सहयोग गर्दछ । यस्तो अभ्यासले अन्ततः अनुगमन र प्रमाणीकरणबारेको बुझाइलाई त अभिवृद्धि गर्दछ नै साथै आयोजना र तालिम प्रदायक संस्थाबीच गरिएको सम्झौता बमोजिमका जिम्मेवारी पालना गर्न पनि सहयोग गर्नेछ ।

६.१ अनुगमनको ढाँचा

आयोजनाको समग्र नतिजा शृङ्खलाभिन्न तालिमका विभिन्न चरणमा पालना गर्नुपर्ने कुराहरू र समग्र नतिजाको अनुगमन पर्दछन् । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू नै तालिमको गुणस्तर कायम राख्न पहिलो तहको अनुगमनका लागि जिम्मेवार हुन्छन् । तालिमबाट प्राप्त उपलब्धी र नतिजा हासिल गर्न पनि तालिम प्रदायक संस्था नै जिम्मेवार रहन्छन् । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले गरेका अनुगमनबाट प्राप्त सूचना/तथ्याङ्कका आधारमा आयोजनाले आफ्ना क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने भएकाले आयोजनाले तालिम प्रदायक संस्थासँग गरिएको सम्झौता बमोजिम गुणस्तरका सूचकहरू पालना भए नभएको हेर्न र अपेक्षित नतिजाको सुनिश्चितता गर्न प्रकृया र नतिजा दुवैको अनुगमन गर्दछ । अनुगमनको समग्र ढाँचा अर्को पृष्ठमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चार्ट ३ : तालिम अनुगमन ढाँचा

६.२ गुणस्तर सुनिश्चितताका मापकहरू

यो उप-सम्भाग १.३ अन्तर्गत तालिम र रोजगारीका क्रियाकलापमा गुणस्तर सुनिश्चित गर्न आयोजनाले निम्न कुराहरू हुनुपर्ने परिकल्पना गरेको छ :

- प्रतिस्पर्धात्मक सेवा खरिद प्रक्रिया अबलम्बन गरी राम्रो नतिजा दिने गरेका अनुभवी र दक्ष तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरू छनौट भइ परिचालन हुनुपर्नेछ ।
- प्रशिक्षार्थी-प्रशिक्षक अनुपात २०:२ हुनुपर्छ, जसमा एउटा प्रशिक्षक प्राविधिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (TITI) / प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदले प्रदान गरेको प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम (ToT) लिएकै हुनुपर्छ ।
- तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले बजारमा सबैभन्दा बढी माग भएका प्राविधिक सीपलाई दृष्टिगत गरी परिमार्जित र अद्यावधिक तालिम पाठ्यक्रम प्रयोग गर्नेछन् र पाठ्यक्रमले नसमेटेका भए तालिम प्रदायक संस्थाले त्यस्ता सीप थप गरी तालिम दिन सक्नेछन् ।
- उपलब्ध र आवश्यक अन्य पाठ्य सामग्रीको पर्याप्त मात्रामा प्रयोग गर्ने र व्यावहारिक/प्रयोगात्मक कक्षाका लागि खपत हुने उपकरण, औजार र खपत सामग्रीको सकेसम्म धेरै प्रयोग गर्ने ।
- तालिम सञ्चालन भइरहेको समयमा र कार्यस्थलगत तालिम भइरहेको समयमा समेत हेर्ने गरी समग्र तालिम अवधिभर त्यसैका लागि समर्पित अनुगमन कर्मचारीको आन्तरिक रूपमा परिचालन गर्ने ।
- हेल्मेटास नेपालका वा अनुगमनका लागि तोकिएका कर्मचारीहरूले स्पष्ट अनुगमनका सूचकहरू सहित अनुगमन गर्ने र सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थालाई सुधारका लागि समयमै सल्लाह तथा सुझाव दिने ।
- हेल्मेटास नेपालका कर्मचारी वा आयोजनाले तोकेको कर्मचारीले अनलाईन डाटाबेस प्रणाली प्रयोग गरी प्रगति, गुणस्तरको अवस्था र गर्नुपर्ने थप कामबारे सञ्चार गर्नेछन् ।
- आयोजनासँग तालिमका सहभागीको प्रत्यक्ष पहुँच बढाइनेछ । यसका लागि गुनासो सुन्ने संयन्त्र र टोल फ्रि नम्बरको माध्यमबाट तालिमको गुणस्तरसम्बन्धी र अन्य गुनासा आयोजनासम्म पुऱ्याइनेछ र तिनको सम्बोधन गरिने छ ।
- तालिम प्रदायक संस्थाको आग्रहमा सम्बन्धित क्षेत्रका गाउँ/नगरपालिका, समुदायका अगुवा र अन्य व्यक्तिहरूले विभिन्न अवसरमा गर्ने तालिमस्थलको भ्रमणले तालिमको गुणस्तरका लागि पृष्ठपोषण गर्नेछन् ।

यसका अलावा आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि), नेपाल सरकार/उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, हेल्मेटास नेपालको राष्ट्रिय कार्यालय, कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड) र सम्बन्धित सरकारी निकाय जस्तै: गाउँपालिका/नगरपालिकाका सदस्य वा तिनका प्रतिनिधि, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदका प्रतिनिधिले पनि तालिमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न निर्देशन र सल्लाह सुझाव दिन सक्नेछन् ।

७. तालिम अनुगमन कार्यविधि

समृद्धि आयोजनामा हेल्पेटासको सहयोग यसकारण फरक छ कि यसले 'नतिजामा आधारित भुक्तानी प्रणाली' को अवधारणालाई प्रवर्द्धन गर्छ । यस आयोजनासँगको साभेदारीमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले कम्तीमा ६ महिनासम्म प्रशिक्षार्थीलाई रोजगारीमा जोडेको प्रमाण उपलब्ध गराएपछि मात्र सम्झौतामा उल्लेख गरिएका सबै किस्ताहरूको भुक्तानी पाउँछन् । यस्तो रोजगारी गणना गर्दा प्रशिक्षार्थीले तोकिएको आम्दानी पूरा गरेपछि मात्र रोजगारीको सफलताको दरमा गणना गरिन्छ । श्रम बजारको मागलाई सम्बोधन गर्नेगरी तालिमको गुणस्तर सुनिश्चित भएपछि मात्र रोजगारीको लक्ष्य प्राप्तिमा पुग्न सकिन्छ । त्यसैले, आयोजनाले चुस्त अनुगमन पद्धतिको परिकल्पना गरेको छ । यसमा प्रक्रिया अनुगमन र नतिजा अनुगमन दुवैको सन्तुलन हुन्छ ।

तालिमका सबै चरणहरूमा (तालिम अधि, तालिम अवधिमा र तालिम सम्पन्न भएपछि) अनुगमन गर्ने पहिलो जिम्मेवारी साभेदार संस्थाको रूपमा तालिम प्रदायक हो । आयोजनाले साभेदार संस्थासँग गरिएको सम्झौता अनुरूप तालिम अवधिभर गुणस्तर कायम भए नभएकोलाई क्रियाकलापका रूपमा र त्यसबाट प्राप्त परिणामलाई उपलब्धी र नतिजाका रूपमा अनुगमन गर्छ । अनुगमन र सुपरिवेक्षण प्रक्रियाहरूको विस्तारमा तल चर्चा गरिएको छ ।

७.१ तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकद्वारा गरिने अनुगमन र प्रतिवेदन

तालिम प्रदायक संस्थाहरूको आफै आन्तरिक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली हुनुपर्ने आयोजनाको अपेक्षा छ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले आयोजनासँग गरिएको सम्झौता अनुसार यो पुस्तिकाको पालना, अनलाइन डाटाबेस प्रणालीका लागि आवश्यक कुराहरू तथा अपेक्षित नतिजा प्राप्त गरे/नगरेको नियमित अनुगमन गर्नेछ । तालिम प्रदायक संस्थाहरूले अनलाइन डेटाबेसमा निर्धारित समयभित्र अनुगमन गरिएका तथ्याङ्कहरू प्रविष्ट गराउनु पर्नेछ ।

तालिम प्रदायक संस्था आफैले गरेको अनुगमनको आधारमा आयोजनासँग गरिएको सम्झौतामा उल्लिखित ढाँचा बमोजिम वित्तीय तथा प्रगति विवरण आवधिक रूपमा बुझाउनु पर्नेछ । यसका साथै कार्यक्रमबाट प्राप्त नतिजा र सिकाइहरूको सारसंक्षेप सहितको विश्लेषणात्मक वार्षिक प्रतिवेदन सँगै वित्तीय प्रतिवेदन पनि सम्झौता अवधिभित्रै पेश गर्नुपर्नेछ ।

तालिम प्रदायक संस्थाहरू तोकिएको समयावधि भित्रै अनलाइन डाटाबेश प्रणालीमा अद्यावधिक तथ्याङ्कको प्रविष्टिका लागि पनि जिम्मेवार हुनेछन् । किनभने यससँगै संस्थालाई आयोजनाले गर्ने भुक्तानी पनि जोडिएको हुन्छ । तालिम प्रदायक संस्थाले तल उल्लेख भएअनुसार चारओटा आवधिक प्रतिवेदनहरूसँगै रकम भुक्तानीका लागि पनि माग गर्नुपर्नेछ ।

तालिका ७ : प्रतिवेदन बुझाउने चरणहरू, समयावधि र संक्षिप्त विषयवस्तु

प्रतिवेदन	समयावधि	विषयवस्तु / आवश्यक कागजातहरू	डाटाबेशमा हुनुपर्ने
पहिलो	तालिम सुरु गरेको २ हप्ताभित्रमा	<ul style="list-style-type: none"> तालिमका सहभागीहरूको डाटाबेसबाट निकालिएको सूची । डाटाबेसबाट निकालिएको वित्तीय प्रतिवेदन र भुक्तानी माग गरिएको निवेदन ।	सबै सहभागीहरूको व्यक्तिगत विवरण प्रविष्ट गरिएको हुनुपर्ने ।
दोस्रो	तालिम सम्पन्न भएको २ हप्ताभित्रमा	<ul style="list-style-type: none"> डाटाबेसबाट निकालिएको तालिमको प्रगति विवरण साथै प्रत्येक तालिम समूहका तालिम पूर्ण गरेका प्रशिक्षार्थीहरूको विवरण । सहभागीहरूको हाजिरी पुस्तिका (हार्ड कपी) डाटाबेसबाट निकालिएको सीप परीक्षणको प्रतिवेदन र सीप परीक्षणमा सहभागी भएकाहरूको हाजिरी रेकर्ड, राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिमा भुक्तानी गरेको रकमको रसिद । तर	प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको तालिम सम्पन्न भएको अवस्थाको रेकर्ड समावेश भएको हुनुपर्ने । प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षण अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।

⁵ यदि विभिन्न कारणले सीप परीक्षण आयोजना गर्न ढिलाइ भएमा सीप परीक्षण प्रतिवेदन र त्यसको माग दाबी तेस्रो किस्तासँगै गर्न सकिनेछ ।

प्रतिवेदन	समयावधि	विषयवस्तु / आवश्यक कागजातहरू	डाटाबेशमा हुनुपर्ने
		<p>सीप परीक्षण नभएको अवस्थामा भने तेस्रो किस्तामा दावी गर्न सकिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> डाटाबेसबाट निकालिएको वित्तीय प्रतिवेदन । 	
तेस्रो	तालिम सम्पन्न भएको मितिले ३ महिनाको समय सकिएको २ हप्ताभित्र	<ul style="list-style-type: none"> डाटाबेसबाट निकालिएको प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगारी र आय (३ महिनाको अवस्था) विवरण सहितको प्रतिवेदन । डाटाबेसबाट निकालिएको वित्तीय प्रतिवेदन सीप परीक्षणको प्रमाण पत्र वितरण गरेको भए सो को भरपाई/प्रमाण । यदि सीप परीक्षण सम्पन्न नभएको अवस्थामा भने चौथो किस्तामा दावी गर्न सकिने । 	<p>प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षण अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।</p> <p>प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आय अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।</p>
चौथो	तालिम सम्पन्न भएको मितिले ६ महिनाको समय सकिएको ४ हप्ताभित्र	<ul style="list-style-type: none"> डाटाबेसबाट निकालिएको प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगारी र आय (६ महिनाको अवस्था) विवरण सहितको प्रतिवेदन । तालिम तथा रोजगारीका क्रममा उठेका मुद्दाहरू, सिकाइ र चुनौती सहितको विश्लेषणात्मक सारांश । डाटाबेसबाट निकालिएको वित्तीय प्रतिवेदन । सीप परीक्षणको भुक्तानी र सीप परीक्षणको प्रमाण पत्र वितरण गरेको भरपाई/प्रमाण (यदि तेस्रो किस्तासम्म पनि वितरण नगरेको भए) 	<p>प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आय अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।</p> <p>प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको सीप परीक्षण अवस्थाको रेकर्ड समावेश हुनुपर्ने ।</p>

नोट: सीप परीक्षण नहुने पेशाहरूको हकमा भने सीप परीक्षण र त्यसको प्रमाणपत्र वितरण अनिवार्य गरिएको छैन ।

तालिम प्रदायक संस्थाद्वारा उल्लिखित चार ओटा कार्यहरू सम्पन्न गरी बुझाइएको प्रतिवेदनका आधारमा निजलाई आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयले भुक्तानी गर्नुपर्व हेल्पेटास नेपालका (र/वा आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय) ले रुजु गर्नेछन् । अनुगमन र प्रमाणीकरण कार्यविधिको चर्चा यसै पुस्तिकाको सम्बन्धित अध्यायमा गरिएको छ ।

तालिम प्रदायक संस्थाहरू हेल्पेटास नेपालले आयोजना गर्ने अर्ध/वार्षिक समीक्षा तथा योजना बैठकमा सहभागी हुनुपर्नेछ । यी बैठकमा तालिम र रोजगारी कार्यक्रममा भएको प्रगतिको मूल्याङ्कन र सिकाइहरूको आदानप्रदान गरिनेछ । बैठकमा संस्थाका तरफबाट सम्झौता कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार व्यक्ति सँगै संस्थाको व्यवस्थापन हेतै व्यक्ति र हेल्पेटास नेपालको प्रतिनिधि उपस्थित हुनुपर्नेछ । आवश्यकता अनुसार यस्ता समीक्षा र योजना बैठकमा समृद्धि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयको उपस्थितिका लागि समेत हेल्पेटास नेपालले आवश्यकता अनुसार समन्वय गर्नसक्नेछ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका अनुगमनसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूलाई हेल्पेटास नेपालले आयोजना कार्यान्वयनको सुरुवातमै समग्र कार्यक्रम कार्यान्वयन र अनुगमनसम्बन्धी अभिमुखीकरण समेत प्रदान गर्नेछ ।

७.२ आयोजनाले गर्ने तालिम अनुगमन

आयोजनाले अपनाएको अनुगमन नतिजामा आधारित भुक्तानी प्रणालीसँगै जोडिएको छ । यसै पुस्तिकामा आधारित रही हेल्पेटास नेपालका अनुगमनसम्बन्धी कर्मचारीहरूले कार्यक्रमको अनुगमन गर्नेछन् । तालिम प्रदायक संस्थाले सहमति जनाए अनुसार नै कार्यान्वयन प्रक्रियामा तालिमका लागि कायम गर्नुपर्ने गुणस्तर भए नभएको अनुगमन गरिनेछ । यससँगै तत्कालै प्राप्त हुने उपलब्धी र नतिजालाई पनि ख्याल राखिनेछ । संस्थासँग गरिएको सम्झौतामै रकम पनि सुनिश्चित गरिएकाले नतिजामा आधारित रहेर भुक्तानी भए नभएको पनि मापन गरिनेछ । यसबाट अनुगमनपछि प्राप्त अनुभवको विश्लेषण र त्यसका आधारमा निर्कर्तव्य गरिएका सिकाइहरूलाई बृहत् सरोकारवालाहरू माझ आदान-प्रदान गर्ने अवसर समेत मिल्नेछ ।

प्रक्रिया (गतिविधि/क्रियाकलाप) र नतिजा (उपलब्धी र प्रभाव) दुवैको समग्र अनुगमन गर्ने काम हेल्पेटास नेपालका अनुगमन कर्मचारीहरूको हुनेछ । तर आयोजनाले कार्यक्रमको सम्झौता अवधिभित्र कुनैपनि समयमा तालिमको गुणस्तर कायम गर्न र

सल्लाह/सुभाव दिन आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयका सम्बन्धित अधिकारीले कुनैपनि अवसर पारेर अनियमित (random) अनुगमन गर्ने अधिकार सुरक्षित राखेको छ । तालिम प्रक्रियाहरूको अनुगमन तालिम हुनुअघि, भइरहेको समयमा र तालिम सम्पन्न भइसकेपछि गरी न्यूनतम चार पटक हुनेछ । यस्तो अनुगमन हरेक तालिम समूहमा हुनेछ । अनुगमन क्रममा सहमति गरिए अनुसारको गुणस्तर कायम भए नभएको पनि मूल्याङ्कन गरिनेछ । यसका साथै तालिमको सन्दर्भ र अवस्था हेरेर मापडण्ड र गुणस्तर कायम गराउनका लागि आवश्यकता अनुसार तालिम अनुगमनको बारम्बारता बढाइनेछ । तालिमको अनुगमन प्रकृयालाई थप प्रभावकारी बनाउने, यस कार्यमा स्थानीय सरकारलाई जिम्मेवार बनाउने, सीप विकासको तालिम तथा रोजगारीको अनुगमन गर्ने ज्ञान तथा सीप स्थानीय सरकारको तहमा विस्तार र संस्थागत गर्नका लागि स्थानीय सरकारले तोकेको अनुगमकर्ताहरू मार्फत् पनि गर्दै जाने अभिष्ट यो पुस्तिकाले राखेको छ ।

फिल्डमा हुने समग्र अनुगमन समृद्धि-हेल्पेटास नेपालबाट खटिएका अनुगमनकर्ताहरूको अगुवाइमा हुनेछ । यस कार्यमा समृद्धि आयोजनाका अन्य सम्भागका कर्मचारीहरूलाई पनि सम्बन्धित क्षेत्रको आवश्यक क्षमता अभिवृद्धि गरी खटाइने व्यवस्था मिलाइने छ । यसले आयोजनाको विभिन्न सम्भागहरूको बीचमा तादम्यता स्थापित गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । सम्भव भएका र आवश्यक ठानिएका पालिकाहरूसँगको समन्वयमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । प्रक्रिया र नतिजाको अनुगमन गर्दा सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार सबैमा वा केही नमूना छनौटका आधारमा हुनसक्नेछ । अनुगमन गरिएका सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरू आयोजनाले विकास गरेको अनलाइन डाटाबेसमा राखिनेछ । सबै अनुगमन कर्मचारीहरूलाई हरेक चरणको अनुगमन गर्ने निरीक्षण सूची दिइनेछ । तालिम अनुगमनका चरणहरू तल प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका ८ : तालिम अनुगमनका चरणहरू

अवधि	चरण	के अनुगमन गर्ने ?	कति पटक ?	कसले गर्ने ?
तालिम हुनुअघि	पहिलो	प्रशिक्षार्थी छनौट र तालिम स्थान प्रमाणीकरणसँगै तालिमको आधारभूत व्यवस्थापन र तयारी	एक पटक	
तालिम सञ्चालन भइरहेको बेला	दोस्रो र तेस्रो	तालिमको गुणस्तर (तालिम सुरु भएको ७ दिन भित्र) योग्य प्रशिक्षार्थीलाई तालिम नियमित गराउन निर्णय गर्ने, तालिमको गुणस्तर (सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक)	दुई पटक	आयोजनाबाट तालिम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमनका लागि खटिएका व्यक्तिहरूबाट
तालिमको उत्तराधिमा	चौथो	कार्यस्थलगत तालिम (ओजेटी)/सीप परीक्षण र/वा तालिमपछिको सहयोगका लागि गरिने क्रियाकलापको सुरुवात	एक पटक	
	पाँचौं	दीक्षित प्रशिक्षार्थीहरूको ३ महिना अवधिको आमदानी र रोजगारीको अवस्था रूजु गर्ने	एक पटक	
	छैठौं	दीक्षित प्रशिक्षार्थीहरूको ६ महिना अवधिको आमदानी र रोजगारीको अवस्था रूजु गर्ने	एक पटक	

नोट : माथि उल्लेख भएका अनुगमनका चरण र मात्रा न्यूनतम आवश्यकताका लागि मात्र आकलन गरिएका हुन् । कार्यान्वयनमा कायम गरिएको गुणस्तर र तालिम स्थलमा आएका समस्या वा सवालका आधारमा हरेक चरणमा गरिने अनुगमनको मात्रामा थपघट हुन सक्नेछ ।

दोस्रो श्रेणी अन्तर्गतका तालिमको लागि गरिएको व्यवस्था परिपालना भए नभएको सम्बन्धी अनुगमन आपूर्ति शृङ्खलाको टोली मार्फत् गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ । यस कार्यको लागि हुने स्थलगत परिचालनको सम्पूर्ण व्यवस्थापन आयोजनाको प्राविधिक सहायता दिने टोलीको अगुवाइमा गरिनेछ । यस वापतको सेवा सुविधा भने आयोजनाको नियमानुसार हुनेछ । आयोजनाको प्राविधिक सहायता दिने टोलीले नतिजामा आधारित अनुगमन पद्धति सम्बन्धी ज्ञान सीप आपूर्ति शृङ्खलाको टोलीलाई हस्तान्तरण गरिनेछ ।

तालिमका हरेक चक्र सम्पन्न भएपछि आयोजनाले आन्तरिक समीक्षा र कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना गर्नेछ र यसमा तत्कालीन अवस्थामा भएका प्रगति र कार्यान्वयन क्रममा प्राप्त सिकाइको समीक्षा गरिनेछ । यसका अलावा आयोजनाका प्रादेशिक कार्यालयहरूले तिनका प्रदेशमा कार्यरत तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाका कर्मचारी समिलित द्वैमासिक वा त्रैमासिक समीक्षा तथा योजना कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गर्न सक्नेछन् । तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमन निरीक्षण सूची अनुसूची १५ मा र तालिम स्थल प्रमाणीकरण फारामका लागि अनुसूची १६ हेर्नुहोस् । त्यसैगरी तालिम भइरहेको समयम गरिने अनुगमनको निरीक्षण सूची अनुसूची १७ र सीप परीक्षण अवलोकनका लागि प्रयोग गरिने निरीक्षण फारम अनुसूची १८ मा दिइएको छ ।

७.३ स्थानीय सरकारको तहमा कार्यक्रमको मोडेल संस्थागत गर्न पहल गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- स्थानीय सरकारको तहमा नतिजामा आधारित भुक्तानी पद्धतिबाट गरिने सीप विकास र रोजगारी प्रवर्द्धनका आयामहरू संस्थागत गर्न आयोजनाले आवश्यक ठानेको छ। आयोजनाले पहिलो चरणमा सञ्चालन गरेको सीप तालिमहरूको कार्यान्वयन गर्दा सम्भव भएका स्थानहरूमा स्थानीय सरकारको सहभागितामा अनुगमन गर्ने अभ्यास गरियो। यसको नतिजाको समीक्षा गरेर दोस्रो चरणको सीप तालिम सञ्चालन गर्दा स्थानीय सरकारको तर्फबाट गरिने अनुगमनलाई अनिवार्य जस्तै गरियो। जसका कारण तालिम स्थल छनोट गर्ने, तालिमको लागि आवेदन आव्यान गर्ने, सहभागी छनोट गर्ने, तालिमको अनुगमन गर्ने, तालिमको समापन गर्ने र तालिमको प्रमाण पत्र वितरण गर्ने आदि कार्यमा स्थानीय सरकारको भूमिका प्रभावकारी रह्यो। यसले कठिनताको स्थानमा तालिम पछि रोजगारीमा जोड्ने कार्यमा पनि स्थानीय सरकारको भूमिका अहम् रह्यो। यस कार्यलाई अभ्यासका बनाउने र तालिम र रोजगारीको गुणस्तर सुधारका लागि स्थानीय सरकारसँग मिलेर काम गर्न समयसापेक्ष र वाञ्छनीय हुने देखिएकाले तेस्रो चरणको व्यावसायिक सीप तालिम कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय सरकारसँगको सहकार्यमा जोड दिने नीति आयोजनाले लिएको छ।
- स्थानीय सरकारसँग गरिने सहकार्यले लागतमा साभेदारी, जिम्मेवारीमा समझदारी, नतिजा प्रभावकारी आउने र आयोजनाले गरेका असल अभ्यास र सिकाइहरू स्थानीय सरकारको तहमा संस्थागत हुँदै जाने अपेक्षा गरिएको छ। लागत साभेदारी गर्न नसक्ने स्थानीय सरकारहरूले तालिम स्थलको व्यवस्था, अति पिछडा वर्गका मानिहरूको लागि तालिम अवधिभर निर्वाह भत्ताको व्यवस्था, महिलाहरूलाई सीप तालिममा सहभागी हुन उत्तेरणा प्रदान गर्ने, तालिमपछि रोजगारी गर्नका लागि औजार तथा उपकरण प्रदान गर्ने, प्रतिष्पर्धात्मक क्षमता विकासका लागि थप सीपको व्यवस्था गर्ने, विकासमा स्थानीय सीप र श्रमलाई प्राथमिकता दिने नीति बनाउने, उद्यम दर्ता, नवीकरण र कर्मा सहुलियत दिने, सामुहिक उत्पादन स्थल निर्माण गर्ने, दीक्षित प्रशिक्षार्थीहरूको स्वरोजगारी लागि बैक तथा वित्तीय संस्थाहरूसँग जोड्ने जस्ता क्रियाकलापहरूमा जिम्मेवारी लिन सक्छन्।
- आयोजनाले गर्ने यस्ता क्रियाकलापहरूको अनुगमन गर्न स्थानीय सरकारले तोकेका प्रतिनिधिहरूलाई सीप तालिमको व्यवस्थापन, अनुगमन, गुणस्तर कायम र नतिजा मापनको क्षेत्रमा सहभागी गराउने र यो कार्य गर्न उनीहरूलाई आवश्यक पर्ने ज्ञान र सीपको व्यवस्था गरी उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र उनीहरूलाई अनुगमन कार्यमा सरिक गराइने भएकाले सम्भव भएका स्थानीय सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ।
- आयोजनासँगको सहकार्यमा काम गर्न इच्छुक र प्रतिवद्ध स्थानीय सरकारहरूको पहिचान गर्ने, यस क्षेत्रमा उनीहरूको वर्तमान क्षमता आकलन गर्ने र आवश्यकताको आधारमा स्थानीय सरकारसँग समझदारी गरिनेछ।
- लागत साभेदारीतामा काम गर्न इच्छुक र प्रतिवद्ध स्थानीय सरकारका सम्बद्ध कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरूलाई आयोजनाले काग गर्ने तौर तरिका, तालिमको मोडेल, सहकार्यको ढाँचा, नतिजामुखी अनुगमन पद्धति र नतिजामुखी भुक्तानी पद्धतिको बारेमा सुसूचित गर्ने र त्यस्ता पालिकाहरूमा यो मोडेलको तालिम र भुक्तानी पद्धतिको अनुसरण गर्न आवश्यक पर्ने नीति तथा कार्यक्रम तय गर्न आवश्यक सहजीकरण हुनेछ।
- एउटा सीप तालिमको समूहमा तालिम पूर्व, तालिमको दौरानमा र सीप परीक्षणको समयमा गरी न्यूनतम् ४ पटक अनुगमन गरिने र ३ महिना र ६ महिना अवधिको आय रूजु गर्दा करिव १० जनालाई भेटेर उनीहरूको रोजगारीको अनुगमन गर्नुपर्ने भएकाले एक जना अनुगमनकर्ता करिव १५ पटक अनुगमनको लागि खटिनु पर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारसँग लागत साभेदारीमा तालिम सञ्चालन गर्ने गरी भएको समझौता अनुसार स्थानीय सरकारको तर्फबाट परिचालित हुने अनुगमनकर्ताहरूको सेवा सुविधा प्रचलित नियमानुसार यातायात खर्च र खाजा खर्चको व्यवस्था गर्न सकिने छ। यो सेवा सुविधा उपयोग गरे वापत कार्यसम्पादन प्रतिवेदनको आधारमा आयोजनाको अनुगमन अधिकृतको सिफारिसमा आयोजनाले सम्बन्धित व्यक्तिलाई उपलब्ध गराउनेछ। यस सम्बन्धी व्यवस्था आयोजना र स्थानीय सरकारसँग गरिने द्विपक्षीय समझदारी बमोजिम हुनेछ।
- यस कार्यको अनुगमनमा खटिने सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको अनुगमन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धिको व्यवस्था आयोजनाले स्थानीय स्तरमा गर्दै आइरहेको छ। समृद्धि हेल्पेटास नेपाल मार्फत् यो चरणमा पनि अनुगमनमा प्रतिवद्ध भई खटिने कर्मचारीहरूको लागि आवश्यकताको आधारमा क्षमता अभिवृद्धि हुनेछ।
- आयोजनासँग सहकार्य गर्न तत्पर पालिकाहरूको प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिमको स्थानीय तहमा आवश्यक नीति नियम र कार्यविधि बनाउन आवश्यक प्राविधिक सहजीकरण हुनेछ।

८. नतिजा अनुगमनको कार्यविधि

तालिम प्रदायक संस्थाको सहकार्यमा गरिने नतिजा अनुगमन आयोजनाको सबैभन्दा महत्वपूर्ण पाटो हो । आयोजना कर्ति सफल भयो भनी हेर्न तालिमप्राप्त युवाहरू कुन अनुपातमा तोकिएको आम्दानी गरी रोजगारीमा जोडिए भन्ने कुराले निर्धारण गर्छ । तालिमका लागि गरिएका सबै क्रियाकलापहरू र प्रक्रियाहरू तालिमपछि प्रशिक्षार्थी रोजगारीमा जाँदा कर्ति आम्दानी गर्न सक्यो भन्ने कुरामै आएर जोडिन्छन् । त्यसैले यो चरणमा रोजगारी र आय प्रमाणीकरणका लागि नै अनुगमन बढी केन्द्रित हुन्छ ।

प्रमाणीकरण प्रक्रियाको निष्पक्षता र सङ्कलन गरिएको जानकारीको विश्वसनीयता प्रमाणीकरण प्रक्रियाको मुख्य तत्वहरू हुन् । आयोजनाको लक्ष्य सधैँ प्रक्रियालाई बढी निष्पक्ष र यथासम्भव विश्वसनीय बनाउनु हो । त्यस अनुसार वैधता (उदाहरणका लागि कुन उपकरणले मापन गर्छ, के मापन गर्ने अभिप्राय छ) र विश्वसनीयता (जसमा पटक पटक मापन गर्दा पनि उत्पादन र नतिजामा एकरूपता) पनि यो प्रमाणीकरण प्रक्रिया बनाउने क्रममा सब्दो बिचार पुऱ्याएको छ ।

प्रमाणीकरण प्रक्रिया हेल्पेटासका अनुगमन कर्मचारीको नेतृत्वमा हुनुपर्दछ । जब कि तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि सँग रहेर प्रक्रियाको अवलोकन गर्ने र प्रमाणीकरण फारममा सह हस्ताक्षर गर्न सक्छन् । तर अवलोकनकर्ताले अन्तर्वार्ता प्रक्रियामा हस्तक्षेप गर्न पाउने छैन । तथापि अवलोकनकर्ताले अन्तर्वार्ता पूरा भएपछि आफ्नो राय वा अवलोकनहरू भन्ने राख्न पाउने छन्, जसले गर्दा अन्तर्वार्ताकर्ताले प्रक्रियालाई अझ प्रभावकारी र पारदर्शी बनाउन आउँदो अन्तर्वार्ताहरूमा उचित सुझावहरू समायोजन गर्न सक्छ । आयोजनाको अनुगमनकर्ता, तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि र सम्बन्धित प्रशिक्षार्थीको त्रिपक्षीय सहभागितामा यो कार्य संयुक्त रूपमा गरिदै आएको छ । यस कार्यका लागि आयोजनाको तर्फबाट हेल्पेटास नेपालका अनुगमनकर्ताहरू खटिँदै आएकोमा यो चरणमा आएर तालिम सञ्चालन भएको पालिकाले तोकेका कर्मचारीहरूलाई अनुगमन सम्बन्धी आयश्यक क्षमता अभिवृद्धि गरेर आय रूजु गर्ने कार्यमा परिचालन गर्ने सोच आयोजनाको रहेको छ ।

८.१ नतिजाको परिभाषा

आयोजनाका लागि नतिजा भनेको निश्चित आय सहितको रोजगारी हो । तालिम पश्चात तालिम लिएकै पेशा र सीपमा रोजगारयुक्त (स्वरोजगार, ज्यालादारी, तलबी वा ठेक्का सम्भौता) भई निम्नानुसारको आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ ।

- नेपालको हकमा कम्तीमा पनि औसतमा प्रति महिना रु. १०,००० (६ महिनामा जम्मा रु. ६०,०००) आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ ।
- नेपालबाहिर (भारतमा रोजगारी भएको छ भने) रोजगारीमा रहेकाहरूको हकमा कम्तीमा पनि औसतमा प्रति व्यक्ति प्रति महिना रु. १५,५०० (६ महिनाको जम्मा रु. ९३,०००) आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ ।
- भारतबाहेकका देशमा वैदेशिक रोजगारीमा गएको छ भने कम्तीमा पनि औसतमा प्रति व्यक्ति प्रति महिना रु. २५,००० (६ महिनाको जम्मा रु. १५०,०००) आम्दानी गरेको हुनुपर्नेछ ।
- दोस्रो श्रेणी (आपूर्ति शृङ्खला) अन्तर्गतका तालिमका सहभागीहरूको हकमा भने तालिम सम्पन्न भएपछि तालिमबाट सिकेका सीपहरूमध्ये कम्तीमा तीनवटा सीपहरू उपयोगमा ल्याएको हुनुपर्नेछ र यसलाई नै नतिजा मानिनेछ । यसको सुनिश्चितता आपूर्ति शृङ्खलाको अनुगमन टोलीबाट गरिनेछ ।

८.२ आयोजनाले गर्ने नतिजा अनुगमन

आयोजनाको वार्षिक कार्यान्वयन चक्रभित्र दुईपटक नतिजाको अनुगमन हुन्छ । पहिलो, तालिम प्रदायक संस्थाहरूले तालिम सकिएपछिका तीन महिनामा, र दोस्रो, तालिम सकिएको छ महिनामा । नतिजा अनुगमनका लागि तालिम प्रदायक संस्थाले रोजगारी र आम्दानी विवरण आयोजनालाई उपलब्ध गराउनु पर्छ । आयोजनाले अनुगमन गरेपछि मात्र संस्थाका लागि तोकिएको किस्ताको भुक्तानीका लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयमा सिफारिश गर्दछ ।

तालिका ९ : नतिजा अनुगमनका चरणहरू

अवधि	चरण	के अनुगमन गर्ने ?	कति पटक ?	कसले गर्ने ?
रोजगारी र आय आर्जन	पहिलो	तालिम सकिएको ३ महिनामा हुने रोजगार प्रमाणीकरण (३ महिने रोजगार प्रमाणीकरण)	एक पटक	आयोजनाले तोकेको व्यक्तिबाट
	दोस्रो	प्रशिक्षार्थीको रोजगार/उच्चम व्यवसाय/आय आर्जनको अन्तिम प्रमाणीकरण (६ महिने रोजगार तथा आम्दानी प्रमाणीकरण)	एक पटक	

८.३ प्रमाणीकरणका लागि नमूना छनौट

नतिजाको प्रमाणीकरणका लागि दुईओटा विधि अपनाइन्छ- (१) पुरै सङ्ख्याको प्रमाणीकरण, (२) छनौट गरिएका नमूनाको प्रमाणीकरण। समय, स्रोत साधनको उपलब्धताको सीमाको कारण दोस्रो विधिबाट आय प्रमाणीकरण गरिने छ। यदि कुनै नमूना निरीक्षण गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो अवस्थामा रोजगारीका लागि तोकिएको आम्दानीको सीमाभित्र रहेका भनी पेश गरिएका प्रशिक्षार्थीलाई डाटाबेसबाट स्तरीकृत नमूना छनौट विधि (Stratified Random Sampling Method) अपनाई छनौट गरिन्छ। नमूना छनौटमा परेका प्रशिक्षार्थीको अनुगमनबाट प्राप्त नतिजालाई पुनः कूल सङ्ख्यामा हिसाब गरिन्छ। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले यी प्रशिक्षार्थीहरू रोजगारयुक्त छन् भनी बुझाएको कूल सङ्ख्याबाट रोजगार र आय प्रमाणीकरणका लागि स्तरीकृत नमूना छनौट विधि (Stratified Random Sampling Method) को प्रयोग गरिन्छ।

स्तरीकृत नमूना छनौट विधि (Stratified Random Sampling Method) अपनाउनुका फाइदाहरू

- सबैको छनौट हुने सम्भावना समान भएकाले कसैको पनि पक्ष लिनसक्ने जोखिमलाई घटाउँछ।
- समय र खर्च कम गर्न सहयोग गर्दछ
- नमूनाको नतिजाका आधारमा कूल संख्यामा हिसाब गर्न सक्न्छ
- कूल सङ्ख्यालाई यसले प्रतिनिधित्व गर्न सक्छ भन्ने मानिन्छ।

नमूनाहरू छनौट गर्दा सबै क्षेत्र (जस्तै: (क) लिङ्ग (ख) श्रेणी (ग) पेशा/विषय, र (घ) तालिम समूह) को प्रतिनिधित्वलाई ख्याल राखिन्छ। तालिम सकिएको तीन महिनाको प्रमाणीकरणका लागि कूल सङ्ख्याको १५%-२५% नमूना छनौट हुन्छ भने ६ महिनापछि हुने प्रमाणीकरणका लागि कूल सङ्ख्याको ३५%-४५% नमूना छनौट हुन्छ। नमूनामा परेको कुनै प्रशिक्षार्थी भेट नभएको खण्डमा सो को सट्टामा प्रमाणीकरण गर्नका लागि जम्मा १० प्रतिशत (जम्मा नमूना सङ्ख्याको १० प्रतिशत) सट्टा सूची समेत अनुगमनकर्तालाई उपलब्ध गराइएको हुन्छ।

८.४ नतिजाको सामान्यीकरण

यस्तो नमूना छनौट प्रक्रिया नमूनामा प्राप्त नतिजाको सामान्यीकरण गर्ने मान्यतामा आधारित छ। यसको अर्थ नमूना छनौटबाट आउने नतिजाले बाँकी रहेका अन्य सङ्ख्या (जो छनौटमा परेका थिएनन्) तिनको पनि प्रतिनिधित्व गर्दछन्।

उदाहरणको लागि, यदि कुनै तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले २०० जनाका लागि तालिम सञ्चालन गर्यो तर उसले जम्मा १८० जनालाई मात्र प्रभावकारी रोजगारीमा जोड्न सक्यो भने यसले उपलब्ध गराएको तथ्य अनुसार सफलताको दर (तोकिएको आम्दानीको सीमासहितको रोजगारीका दृष्टिकोणमा) ९० प्रतिशत ($180/200 \times 100$) मात्र भयो। तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले गरेको दाबी अनुसार यो सङ्ख्या (१८०) बाट आयोजनाले नमूना छनौट गर्दछ। यदि यसरी छनौट गरिएका नमूनाबाट ८० प्रतिशत प्रशिक्षार्थी मात्र रोजगारीमा रहेको देखिएमा यो समूहको रोजगारी सफलताको दर ८० प्रतिशत भयो। यो नतिजालाई सफलता दर मानेर हिसाब गरी आयोजनाले तालिम प्रदायक संस्थाले भनेको कूल सङ्ख्यासँग सामान्यीकरण गरी उसको समग्र रोजगारी सफलता दर तोकिनेछ। यसै उदाहरणको निरन्तरता कममा यस्तो परिस्थितिमा सफलताको दर ८० प्रतिशत ($180/200 \times 100$) भयो। यो हिसाबले तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थालाई उसले दाबी गरेको १८० जनाको सट्टामा १४४ जनाको मात्र प्रशिक्षार्थीको श्रेणी क, ख, ग र घ को आधारमा तेस्रो र चौथो (अन्तिम) किस्ता वापतको रकम भुक्तानी दिइन्छ।

८.५. रोजगारी र आय प्रमाणीकरणका चरणहरू

तालिम प्रदायक संस्थाहरूले प्रत्येक प्रशिक्षार्थीहरूको विस्तृत विवरण खुल्ने सूचनाहरू जस्तैः रोजगारी अवधि, रोजगारदाताको सूचना, आय अवस्था आदि अनलाइन डाटाबेस प्रणालीमा प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ । आयोजनाले रोजगारीमा रहेका प्रशिक्षार्थीहरूको आयको प्रमाणीकरण २ चरणमा गर्नेछ- (क) ३ महिनामा, र (ख) ६ महिनामा ।

प्रमाणीकरण प्रक्रिया निम्न ६ चरणमा आवद्ध हुनेछन् :

चरण १ : तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूद्वारा रोजगारी र आयको नियमित अनुगमन गरी आयोजना समक्ष प्रमाणीकरणका लागि माग दाबी गर्ने ।

चरण २ : दाबी गरिएका रोजगारयुक्त युवाको^६ सदृख्यामध्येवाट सामान्यीकरण (च्याण्डम) नमूना छनौट विधि (stratified random sampling) मार्फत् नमूना छनौट गर्ने ।

चरण ३ : संयुक्त प्रमाणीकरण समूह (आयोजनाको तर्फबाट अनुगमन कर्मचारी र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि) द्वारा रोजगारयुक्त प्रशिक्षार्थीको सम्भव भएसम्म स्थलगत रूपमै प्रमाणीकरण गर्ने ।

चरण ४ : तालिम प्रदायक संस्थाको दाबी बमोजिम प्रशिक्षार्थीसँग कार्यरत स्थानमै गई आय प्रमाणीकरणका लागि अन्तर्वार्ता गर्ने, आवश्यक परेमा अवलोकन र त्रिकोणात्मक तरिका (सम्बन्धित दीक्षित प्रशिक्षार्थी, निजको रोजगारदाता र वित्तीय प्रणालीबाट ज्याला वा तलव प्रवाह भएको कागजात) बाट सम्बन्धित पक्षसँग बुझेर निर्णय लिने विधि पनि अपनाउन सकिने ।

चरण ५ : प्रशिक्षार्थीसँग अन्तर्वार्ता लिएकै स्थानमा प्रमाणीकरण फाराम भर्ने (वा आयोजनाले उपलब्ध गराएको विद्युतीय उपकरण ट्र्याबलेटबाट फाराम भर्ने), सबै सदस्यहरूको हस्ताक्षर गराउने, स्थलगत रूपमै प्राप्त जानकारीलाई डाटाबेसमा प्रविष्ट गर्ने, सोही बेलामै नतिजा सामान्यीकरण (Extrapolation) पद्धति मार्फत् अनलाइन डाटाबेस प्रणालीले स्वचालित रूपमा निकाल्ने रोजगारीको प्रतिशत निर्धारण गर्ने ।

चरण ६ : संयुक्त अनुगमन गर्ने उक्त टोलीले गरेको रुजुबाट प्राप्त नतिजालाई आधार मानेर तालिम प्रदायक संस्थाबाट अन्तिम नतिजा सहितको प्रतिवेदनलाई आधार मानेर अन्तिम भुक्तानीका लागि अनुगमन कर्मचारीहरूले सिफारिश गर्ने ।

८.५.१ तीन महिनाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण

रोजगारीमा रहेका प्रशिक्षार्थीले तेस्रो महिनाको कमाइ प्राप्त गरेपछि र तालिम प्रदायक संस्थाले प्रशिक्षार्थीहरूको ३ महिने आम्दानीको प्रतिवेदन (तेस्रो प्रतिवेदन) बुझाएपछि मात्र पहिलो ३ महिनाको आयको प्रमाणीकरण गरिन्छ । तालिम प्रदायक संस्थाले डाटाबेशमा उल्लेख गरे अनुसारको ग्रेस अवधिवाहेक (यदि आवश्यक भएका मात्र) को तीन महिनाको समयावधिलाई मात्र गणना गरिनेछ । सर्वांगीन आयोजनाको अनुगमनकर्ता र तालिम प्रदायक संस्था दुवैको संयुक्त स्थलगत भ्रमणको योजना बनाई प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने स्थान र समयको टुड्गो लगाइनेछ । प्रमाणीकरणका लागि जाने समूहले प्रमाणीकरणका लागि तयार पारिएको प्रमाणीकरण फारामको प्रयोग गर्नेछ ।

रोजगारीको निर्धारण सम्बन्धमा यदि कुनै प्रशिक्षार्थी यस पुस्तिकामा उल्लेख गरिएको लक्षित समूहभन्दा बाहिरको जस्तैः शिक्षा, उमेर र आर्थिक मापदण्डभित्र नपर्ने भएमा निज प्रशिक्षार्थी रोजगारीमा संलग्न रही पर्याप्त आम्दानी गरेको भेटिए तापनि ‘अयोग्य’ (सेवा प्रदायकलाई गरिने भुक्तानी प्रयोजनका लागि मात्र) भएको मानिनेछ । तर प्रशिक्षार्थीको अवस्था तोकिएको आम्दानी सीमा भन्दा कम भएको भेटियो भने पनि ६ महिनाको प्रमाणीकरणका लागि ‘अयोग्य’ का रूपमा गणना गरिने छैन । उनीहरू ६ महिनाको प्रमाणीकरणका लागि गरिने च्याण्डम नमूना छनौट प्रक्रियाका लागि पनि योग्य मानिनेछन् । यस्तो अवस्थामा ३ महिनाको संयुक्त प्रमाणीकरणमा परेका प्रशिक्षार्थीको प्रमाणीकरण टोलीले राखेको अभिलेख र सूचना तै अन्तिम मानिनेछ र बाँकी रोजगार अवधिका लागि मात्र पुनः गणना गरिनेछ । यसरी डाटाबेस प्रणालीमा प्रमाणीकरण समूहका सदस्यले प्रविष्ट गरेको तथ्याङ्क/अभिलेखले यसभन्दा अधि तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले उल्लेख गरेका आयलाई स्वतः प्रतिस्थापन गर्नेछन् । यद्यपि, यदि कुनै प्रशिक्षार्थी प्रमाणीकरणको समयमा अनुगमनकर्ताले अथक प्रयास गर्दापनि दिइएको समयसिमा भित्र भेटन नसकेको खण्डमा र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधिले यस्तो प्रशिक्षार्थीलाई सम्पर्क हुन नसकेकोमा

^६ तीन महिनाको प्रमाणीकरणको लागि तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले “रोजगार”मा छन् भनि दाबी गरिएको पुरै संख्याबाट र छ महिनाको प्रमाणीकरणको लागि तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले “सीमा अनुसारको आम्दानी” गरिरहेका छन् भनि दाबी गरिएको पुरै संख्याबाट स्तरीय अनियमित नमूना (stratified random sampling) निकालिने छ ।

सहमत जनाएमा उक्त प्रशिक्षार्थीलाई अयोग्य (Dropout) घोषित गर्न सकिन्छ । (जस्तै तालिम पछिको रोजगारबाट अयोग्य) । यी सबै प्रावधान अनुसार डेटाबेसमा प्रमाणीकरणका डाटाहरू प्रविष्ट गर्दा निश्चित गरिन्छ ।

८.५.२ छ महिनाको रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण

तालिम प्रदायक संस्थालाई भुक्तानी गरिने रकमलाई असर पार्ने भएकाले ६^७ महिनाको आय प्रमाणीकरण निकै महत्वपूर्ण हुन्छ। तालिम प्रदायक संस्थाले दाबी गरेको रोजगारी सफलता दरलाई सावधानीपूर्वक निरीक्षण गर्नुपर्छ । यसका लागि वैधानिक र उचित प्रमाण त चाहिन्छ, नै साथै स्थलगत रूपमै पनि विभिन्न माध्यमबाट तथ्यको खोजी गर्नुपर्ने हुन्छ । भरपर्दो त्रिकोणात्मक संयन्त्र छैन भने तेस्रो पक्षबाट प्राप्त हुने जानकारीहरू कम प्रभावकारी हुन सक्छन् । सङ्गलित सूचना र जानकारीको सत्यता, प्रामाणिकतामा शङ्खा नभएमा र थप सूचना खोज्नुपर्ने नभएसम्म सम्बन्धित प्रशिक्षार्थीले प्रत्यक्ष रूपमा दिएको जानकारीलाई नै आधिकारिक मान्युपर्ने हुन्छ । यस्तो अवस्थामा उच्चतम अज्ञानता^८ (optimal ignorance) को अवधारणालाई आत्मसात गर्नु फलदायी हुन्छ । टेलिफोनका साथै तेस्रो व्यक्ति (जस्तै: नातेदार^९) बाट लिइएका सूचना र जानकारी अपवादका रूपमा मात्र स्वीकार गरिनेछन् । यस्ता अपवाद सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्थाको प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने कूल नमूनाको बढीमा ५ प्रतिशतसम्म मात्र हुनुपर्नेछ । कारणवश तालिम सम्पन्न भए पश्चात ६ महिना अवधि समापन हुनु पहिले नै आयोजनाले आयको अन्तिम प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने अवस्था आएमा मनासिव कारण देखाई गर्न सक्नेछ । यसरी आय प्रमाणीकरण गर्दा प्रमाणीकरण गरिएको अवधिसम्म प्रति महिना गर्नुपर्ने आम्दानीको सीमा भने पूरा गरेकोलाई मात्र प्रभावकारी रोजगारी मानिने छ । उदाहरणको लागि यदि आयोजनाले ५ महिना समयावधिलाई अन्तिम समयावधि मानेर आय प्रमाणित गर्नुपर्ने भएमा ५ महिना अवधिको रु ५०००० (स्वदेशमा हुने रोजगारी) कमाइ गरेको प्रमाणित हुने आएमा यसैलाई नतिजा मानेर भुक्तानी गर्न सक्नेछ । यही विधिबाट वैदेशिक रोजगारीको आय अवधि पनि समायोजन गरेर औपत आयको आधारमा नतिजा प्रमाणित गरिने छ ।

प्रमाणीकरणका क्रममा आयोजनाले प्रशिक्षार्थीको जम्मा ६ महिनाको आय (नेपाली रूपैयाँमा) लाई अनुगमन गर्नेछ । स्वरोजगार भएका प्रशिक्षार्थीको हकमा उसको व्यवसायको कूल आम्दानी^{१०} (कर तथा अन्य कुरा नघटाइ निस्कने कूल आय जुन नगदमा मात्र सीमित नभइ सम्पत्ति वा अन्य रूप र सेवाबाट प्राप्त हुने आयलाई^{११} पनि समेट्न सक्छ) वा आय लिई त्यसलाई तोकिएको आयको सीमा अनुसार गणना गरिनेछ । तथापि उसको व्यवसायको प्रकृति उसले तालिममा सिकेको पेशागत सीप भित्रकै हुनुपर्नेछ । अर्थात उसले सिकेको सीपका कारणले रोजगार हुन सकेको भन्ने देखिनु पर्दछ । तल दिइएका अवस्थालाई प्रशिक्षार्थीको आम्दानीका रूपमा गणना गरिने छैन :

१. तालिम अवधिमा प्रशिक्षार्थीले उत्पादन गरेका वस्तु वा सेवाहरू ।
२. रोजगारदाताले उपलब्ध गराएको खाना, बस्ने व्यवस्था र लत्ताकपडा जस्ता जिन्सी सामान । यो सुविधा उपलब्ध गराए वापत निजले प्राप्त गरेको तलवाबाट कट्टी गर्ने शर्तमा हो भने निजले पाउने कूल परिमाणको आय नै मान्य हुन्छ ।
३. प्रशिक्षार्थीले खर्च घटाउनका लागि आफैले केही काम गरेका वा आफै सम्पत्ति जुटाउने कार्य गरेको, जो बिक्री प्रयोजनका लागि होइन ।
४. संयुक्त उद्यम वा व्यवसायको हकमा परिवारका अन्य सदस्य वा सहकर्मी साथीले गरेको आम्दानी । यस्तो अवस्था रहेमा निजको कामको र आम्दानीको हिस्सा गणना गर्नुपर्ने हुन्छ ।
५. दीक्षित प्रशिक्षार्थी तालिमपूर्व नै सोही पेशामा प्रभावकारी रोजगारमा रहेको विवरण प्रमाणित हुन आएमा यसलाई आयोजनाको नतिजामा समावेश गरिने छैन ।

⁷ तालिम सम्पन्नपछि रोजगारीको लागि आयोजनाले ६ महिनाको अवधि उपलब्ध गराएको खण्डमा ६ महिनाको आम्दानी सीमा पूरा गरेको हुनुपर्नेछ । तर आयोजनाले तालिमपछि ६ महिनाको अवधि उपलब्ध गराउन नसकेमा सो अवधिसम्म हुन आउने आय सीमालाई मात्र आधार बनाएर आय गणना गरिनेछ ।

⁸ धेरै श्रोतहरूबाट प्राप्त गरिएका धेरै जानकारीहरू सधै राम्रो हुदैन किनभने यसले निष्कर्ष निकाल असजिलो हुन्छ । जब त्यहाँ प्रामाणिक त्रिकोणात्मकको लागि कुनै संयन्त्र छैन भने भिन्नताहरूको निर्धारण गर्न जटिल हुन्छ । यसलाई ध्यानमा राख्दै प्रतिनिधी स्रोतहरूको प्रयोगलाई न्यूनतम बनाउने र उच्चतम अज्ञानताकोरूपमा प्रत्यक्ष स्रोतमा निर्भर रहन सल्लाह दिइन्छ ।

⁹ नातेदार भन्नाले बबा/आमा, बाबू/छोरा र श्रीमान/श्रीमतीलाई मात्र जनाउँदैछ ।

¹⁰ कूल आम्दानी, जसलाई कर र अन्य कटौती अधि व्यक्तिको कुल तलव पनि भनिन्छ । यसमा सबै श्रोतबाट हुने आय समावेश हुन्छ र नगदमा प्राप्त हुने आयलाई मात्र सिमीत गरेको हुदैन तर सम्पति वा अन्य सेवाहरूबाट प्राप्त हुने आयलाई समावेश गर्न सकिन्छ ।

¹¹ वस्तु वा सेवाको विक्रीबाट वा व्यवसाय सञ्चालनमा प्रयोग भएको पुजी वा सम्पतीको प्रयोगबाट कुनै पनि लागत वा खर्च घटाउनु अधिको आम्दानी

तालिम प्रदायकले आय प्रमाणीकरणका लागि पेश गरेको प्रतिवेदनमा आयको स्तर (ठूलो या सानो) जे सुकै भएपनि अन्तिममा गरिएको प्रमाणीकरणमा अनुगमनकर्ताले गरेको कूल आयको प्रमाणीकरणलाई नै अन्तिम मानिनेछ । यस पुस्तिकामा उल्लेख भएभन्दा अन्य आम्दानी जस्तै: तालिम लिएको बाहेक अन्य पेशा या सीपमार्फत् या अन्यबाट गरिएको आय आदिलाई प्रशिक्षार्थीको कूल आयमा उल्लेख गर्नुपरेमा आयोजनाबाट स्वीकृति लिएको हुनुपर्नेछ । रोजगार तथा आय प्रमाणीकरण फारम अनुसूची १९ र प्रमाणीकरणमा आउन सक्ने सम्भावित अवस्था र त्यस्तो अवस्थामा लिइनुपर्ने निर्णयबारे अनुसूची २० मा चर्चा गरिएको छ ।

प्रमाणीकरण गर्ने कार्यको नेतृत्व हेल्पेटास नेपालका अनुगमनमा जाने व्यक्ति वा आयोजनाले तोकेको व्यक्तिले गर्नेछन् । तथापि तालिम प्रदायक संस्थाका प्रतिनिधिहरू साथै रही प्रमाणीकरण प्रक्रियाको अवलोकन गर्न सक्नेछन् र प्रमाणीकरण फारममा हस्ताक्षर गर्नेछन् । अवलोकनकर्ताले अन्तर्वार्ता र अवलोकन प्रक्रियामा हस्तक्षेप भने गर्न पाउने छैनन् । तथापि अवलोकनकर्ताले प्रशिक्षार्थीसँगको अन्तर्वार्ता सकिएपछि, तिनका विचार र अवलोकन गरिएका कुरा राख्न पाउनेछन् ताकी अन्तर्वार्ता गर्नेले उसका तार्किक सुभावहरूलाई ख्याल राख्ने अर्को अन्तर्वार्ता प्रक्रियालाई अभ्य प्रभावकारी बनाउन सकोस् ।

प्रमाणीकरण प्रक्रियाका मुख्य तत्व भनेकै प्रमाणीकरण क्रममा अपनाउनुपर्ने निष्पक्षता र सङ्गलित सूचनाको विश्वसनीयता नै हो । आयोजनाले सदैव प्रक्रियालाई निष्पक्ष र सकेसम्म विश्वसनीय बनाउने उद्देश्य राखेको छ । प्रमाणीकरण प्रक्रियाको संवेदनशीलतालाई ध्यानमा राखी प्रमाणीकरणमा संलग्न हुनेहरूले अन्तर्वार्ता प्रक्रियालाई अभ्य प्रभावकारी बनाउन मनोसामाजिक अवधारणाको प्रयोग गर्नुपर्दछ । रोजगार तथा आय प्रमाणीकरणलाई प्रभावकारी बनाउन सकिने केही उपायहरू यसै पुस्तिकाको अनुसूची २१ मा राखिएको छ ।

द.६. देशभन्दा बाहिर भएको रोजगारीको प्रमाणीकरण

यो आयोजनाले सञ्चालन गर्ने तालिम र रोजगारी कार्यक्रम वैदेशिक रोजगारीका लागि परिकल्पना नगरिए तापनि तालिम लिएका प्रशिक्षार्थीहरू आफैले खोजेर विभिन्न देशमा रोजगारीका लागि जान सक्छन् । यस्तो अवस्थामा तालिमले प्रशिक्षार्थीको राम्रो आय र रोजगारीका लागि अतिरिक्त भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ । तालिम प्रदायक संस्थाले यदि त्यसरी गएका प्रशिक्षार्थीको पनि रोजगारी प्रमाणीकरणका लागि पेश गरेमा आयोजनाले पनि सोही अनुसारको प्रमाणीकरण गर्नुपर्ने हुन्छ । भारतका लागि रोजगारीमा गएको अवस्थामा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले रोजगारदाताको अतिरिक्त विवरण (जस्तै : वेवसाइट या इमेल, प्रशिक्षार्थीको विस्तृत सम्पर्क विवरण) पनि दिनुपर्नेछ । यसपछि मात्र अनुगमनकर्ताले टेलिफोन, भाइबर वा स्काइपका माध्यमबाट प्रशिक्षार्थीको रोजगारी र आयको अवस्था प्रमाणीकरण गर्न सक्नेछन् । भारतमा रोजगारीका लागि गएको सङ्ख्या उल्लेख्य भएमा आयोजना व्यवस्थापनले तिनको स्थलगत रूपमै रोजगारी तथा आय अवस्थाको प्रमाणीकरण गर्ने निर्णय लिनसक्छ । तर वैदेशिक रोजगारीमा गएका हकमा तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले यी कागजातहरू: क) रोजगारदातासँग गरिएको सम्झौता पत्र (तालिम लिएको पेशाका लागि), ख) प्रवेशाज्ञा (भिसा), ग) व्यक्तिगत जीवन वीमा, घ) वैदेशिक रोजगारीमा जानुअघि अभिमुखीकरणमा भाग लिएको रसिद, ड) सरकारले कामका लागि दिएको अनुमति पत्रको प्रतिलिपि पनि पेश गर्नुपर्नेछ । यी कागजातसँगै अनुगमनकर्ताले यी मध्ये केही प्रशिक्षार्थीको नमूना छ्नौट या सबैको टेलिफोन, भाइबर वा स्काइप वा उपलब्ध विद्युतीय सञ्चारका माध्यमबाट आय र रोजगारीको अवस्था प्रमाणीकरण गर्न सक्नेछन् ।

द.७ प्रमाणीकरणको आधारमा भुक्तानीको सिफारिस

फिल्डको प्रमाणीकरण गरेर अनलाईन डेटाबेस प्रणालीमा प्रमाणीकरणका डाटाहरू प्रविष्टि गराएपछि डेटाबेसले दिइएको नतिजाको आधारमा संक्षिप्त प्रमाणीकरण नोट बनाउनु पर्दछ । हस्ताक्षर गरिएको प्रमाणीकरणको नोट तथा अन्य आवश्यक कागजातहरू सहित तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थालाई भुक्तानीको लागि आयोजना व्यवस्थापन कार्यालयमा सिफारिस गरिनेछ ।

तीन महिनाको प्रमाणीकरणको हकमा, अन्तिम भुक्तानीको बेला भुक्तान गरिएको रकम समायोजनमा हुने जटिलतालाई ध्यानमा राख्दै तीन महिनाको प्रमाणीकरण पछिको भुक्तानी हुनेछ । यदि अन्तिम प्रमाणीकरणको क्रममा (६ महिनाको आम्दानी प्रमाणीकरण) कुनै तालिम प्रदायक संस्थाको रोजगार दर कम हुन सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै ३ महिनाको प्रमाणीकरण पछि, गरिने भुक्तानी सिफारिस तल दिए अनुसार हुनेछ । यदि ६ महिनाको प्रमाणीकरणमा यस्तो अवस्था नआएमा कटौती गरिएको बाँकी रकम अन्तिम भुक्तानीको समयमा समायोजित हुनेछ ।

रोजगार %	<= ५०%	<= ६०%	<= ७०%	<= ८०%	<= ९०%	> ९०%
वितरण सिफारिस दर %	० %	४०%	५०%	६०%	७०%	८०%

यद्यपि ६ महिनाको प्रमाणीकरणको बेलमा माथि ४.२ मा उल्लेख गरिए अनुसारको क, ख, ग र घ वर्गको नतिजा मुल्यको औषत र कम भुक्तानी गरिनेछ। आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय (समृद्धि)ले अन्तिम भुक्तानी गर्दा तेस्रो किस्ताको भुक्तानी पनि समायोजित हुनेछ।

८.८ ग्रेस अवधि

तालिम सकेलगतै सबै प्रशिक्षार्थीहरूले काम पाउन या नपाउन पनि सक्छन्। रोजगार पाएका मध्येले पनि त्यो भन्दा अभ राम्रो कमाइ हुने व्यवसाय या रोजगारदातासम्म पुग्ने अवसरहरू खोजिरहेका हुन्छन्। यो प्रक्रियालाई सहज बनाउन आयोजनाले स्वदेश वा वैदेशिक रोजगारीका लागि समय उपलब्ध भएमा बढीमा दुई महिनासम्मको ग्रेस अवधिको प्रावधान राखेको छ। रोजगारी विवरण सहितको प्रतिवेदन पेश गर्दा कुन प्रशिक्षार्थीका लागि ग्रेस अवधि लिइएको हो त्यो उल्लेख गर्नुपर्नेछ। द्विपक्षीय सम्झौतामा सहमति भएअनुसार तालिम तथा रोजगारीको १२ महिनाको चक्रभित्र नै ग्रेस अवधि को प्रावधान लागू हुनेछ।

८.९. मर्यादित कामको मापदण्ड अनुगमन

यस आयोजनाअन्तर्गत रोजगारी र आयको मापनका लागि पूर्व परिभाषित आयस्तर नै महत्वपूर्ण मापदण्ड हो। यद्यपि, ज्यालादारी रोजगारीमा काम गर्नेहरूका हकमा भने रोजगारदाताले प्रशिक्षार्थीको कार्य जीवनलाई असर गर्ने पारिश्रमिकको राष्ट्रिय न्यूनतम स्केल, श्रमिकको अधिकार, स्वास्थ्य र सुरक्षा जस्ता आधारभूत कुराको सम्मान गर्नुपर्छ। मर्यादित कामको मापदण्डलाई ख्याल राख्दा व्यवसाय र उद्योगहरूमा तलबी र ज्यालादारीमा काम गर्ने मजदुर नै सबैभन्दा धेरै जोखिममा हुने गर्दछन्। त्यसैले आयोजनाले सरकारी र निजी क्षेत्रका प्रमुख सरोकारवालाहरूसँग मर्यादित वातावरण निर्माणका लागि सहकार्य गर्ने समेत योजना बनाएको छ। यसका साथै तालिम प्रदायक संस्थाले तालिम पूर्व पर्याप्त वृत्ति परामर्श र तालिम भइरहेकै अवधिमा प्रशिक्षार्थीलाई मर्यादित रोजगारीसम्बन्धी छोटो अभिमुखीकरण पनि गर्नुपर्ने हुन्छ।

९. दस्तावेजीकरण गर्ने सम्बन्धी विशेष व्यवस्था

प्रकृयागत चरणहरू	चरणगत रूपमा गर्नुपर्ने कार्यहरू	online database मा गर्नुपर्ने कार्यहरू	तयार गर्नुपर्ने कागजातहरू
T&Es 1	<ul style="list-style-type: none"> सम्झौता बमोजिम तालिमको योजना तयार गर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> तालिमको योजना प्रविष्ट गर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> प्रशिक्षहरूको आवश्यक कागजात
T&Es 2	<ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धित पालिकासँग बैठक बस्ने र तालिम सञ्चालन गर्ने स्थान एकिन गरी तालिमको लागि आवेदन खुला गर्ने। छनोट समिति बनाउने। तालिमको लागि आवेदनहरू सङ्कलन गर्ने। अनुसुची २ को फाराम भर्ने। छनोट समिति भेला भई अन्तरवार्ता गर्ने। सफल र वैकल्पिक आवेदकहरूको संक्षिप्त सूची तयार गर्ने। संक्षिप्त सूची सार्वजनिक स्थानमा प्रकाशन गर्ने र सम्बन्धित पालिकाको कार्यालयमा एक प्रति पेश गर्ने। तालिमको व्यवस्थापनको पूर्व तयारीको अवस्था बारेमा आयोजनाको अनुगमनकर्ताबाट अवलोकन गराउने। 	<ul style="list-style-type: none"> विवरणहरू प्रविष्ट गर्ने। आवश्यक काजगातहरू अपलोड गर्ने। तालिमको आवश्यक तयारी पूरा भएको छ भने स्थानको सहमति लिन विवरणहरू प्रविष्ट गर्ने। अनुगमनकर्ताबाट सहमति लिने। तयार गरिएको सफल र वैकल्पिक आवेदकहरूको संक्षिप्त सूची डाटाबेसमा अपलोड गर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> पालिकासँग बसेको बैठकको निर्णय पुस्तिका। पोस्टर, पाम्फलेट, जिङ्गल, पत्रपत्रिका। छनोट समिति गठन र अन्तर्वार्ताको रेकर्ड पुस्तिका, नतिजा सिट आदि। अनुगमनकर्ताहरूले डाटावेस मार्फत दिएको सहमति।

प्रक्यागत चरणहरू	चरणगत रूपमा गर्नुपर्ने कार्यहरू	online database मा गर्नुपर्ने कार्यहरू	तयार गर्नुपर्ने कागजातहरू
T&Es 3	<ul style="list-style-type: none"> प्रशिक्षार्थीहरूको आवेदन फारामहरूका विवरणहरू दुरुस्त राख्नु पर्ने । स्थायी ठेगानाको रूपमा प्रशिक्षार्थीको नागरिकता जारी भएको जिल्ला र ठेगाना लेख्ने । नागरिकता नम्बर अनिवार्य रूपमा र सही लेख्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> आवेदन फारामको विवरणहरू प्रविष्ट गर्ने । प्रशिक्षार्थीको पासपोर्ट साइजको फोटो अपलोड गर्ने । नागरिकताको कपी अपलोड गर्ने । आयोजनाले काम गर्ने भन्दा बाहिरका जिल्लाको नागरिकता भएमा बसाईँ सराइ वा विवाह दर्ता वा हाल आयोजना लागू भएको वडा कार्यालयले यस वडामा बस्दै आएको भनी प्रमाणित गरेको कागजात अपलोड गर्ने । विशेष समूहमा परेका हरूको प्रमाण अपलोड गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> आवेदन फारामहरू नागरिकताको छाया प्रति ।
T&Es 4	<ul style="list-style-type: none"> प्रशिक्षकको विवरणहरू र कागजातहरू । सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएको भन्दा फरक प्रशिक्षहरूबाट तालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने भएमा डाटावेसमा प्रविष्ट भएको प्रशिक्षकको विवरण र अपलोड गरिएको कागजातहरू हेरेर अनुगमनकर्ताहरूबाट अनलाइन सहमति लिएर मात्र तालिम सञ्चालन गर्ने । तालिमको स्थान तथा पेशा सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएकोमा परिवर्तन गर्नुपर्ने भएमा अनलाइन डाटावेस मार्फत् अनुगमनकर्ताहरूबाट सहमति लिने । पहिलो किस्ता निकासाको लागि आवेदन गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रशिक्षकको विवरण प्रविष्ट गर्ने । योग्यता र अनुभवको कागजात अपलोड गर्ने । प्रशिक्षक वा पेशा परिवर्तनको अनुरोध डाटावेसबाट गर्ने । यस सम्बन्धी व्यवस्था डाटावेसमा गरिनेछ । यो कार्यका लागि डाटावेसमा देखिने निर्देशन अनुसरण गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रशिक्षकको योग्यता र अनुभवको कागजातहरू र नियुक्ति पत्र । सहमतिको लागि निवेदन । अनुगमनको रेकर्ड । हाजिरी रजिस्टर । पहिलो किस्ताको लागि कागजातहरू: निवेदन, डाटावेसबाट प्रिन्ट गरिएको वित्तीय विवरण, प्रशिक्षार्थीको समूहगत विवरण डाटावेसबाट ।
T&Es 5	<ul style="list-style-type: none"> सम्बन्धित पाठ्यक्रममा व्यवस्था गरेको छ भने मात्र कार्यसालगत तालिममा पठाउने र अनुगमनकर्तालाई यसको जानकारी दिने । पठाउनु पहिले सम्बन्धित व्यवसायीसँग आवश्यक सल्लाह गरी सेवा सुविधा र सिकाइको बातावरण बारेमा यकिन गर्ने । ओजेटीमा रहेको बेलामा पनि प्रशिक्षकहरूले प्रशिक्षार्थीहरूको निगरानी र सिकाइ मूल्यांकन गर्नुपर्ने । प्रशिक्षक र प्रशिक्षार्थीहरूको नियमित हाजिरी गर्ने व्यवस्था मिलाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> ओजेटीको विवरण डाटावेसमा प्रविष्ट गर्ने । वित्तीय शिक्षा तथा उद्यमशीलताको ज्ञानको सत्र सञ्चालन गरेपछि सोको विवरण पनि प्रविष्ट गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> व्यवसायीहरूसँग गरिएको ओजेटी सम्बन्धी कागजातहरू । वित्तीय शिक्षा तथा उद्यमशीलताको ज्ञानको सत्र सञ्चालन गरेको हाजिरी ।
T&Es 6	<ul style="list-style-type: none"> तालिम सफलतापूर्वक पूरा गरेका प्रशिक्षार्थीहरूलाई दीक्षित प्रशिक्षार्थीको रूपमा रिपोर्ट गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रशिक्षार्थीहरूले तालिम पूरा गरे वा नगरेको 	<ul style="list-style-type: none"> दोस्रो किस्ता निकासाको लागि: निवेदन, वित्तीय विवरण, दीक्षित

प्रकृयागत चरणहरू	चरणगत रूपमा गर्नुपर्ने कार्यहरू	online database मा गर्नुपर्ने कार्यहरू	तयार गर्नुपर्ने कागजातहरू
	<ul style="list-style-type: none"> • तालिम पूरा नगरेका प्रशिक्षार्थीलाई ड्रप आउटको कारण उल्लेख गरी हटाउने । • तालिम सुरु र समापन मिति, तालिम पूरा गर्ने र पूरा नगर्ने प्रशिक्षार्थी एकिन गरी विवरण अद्यावधिक गर्ने । • दीक्षित प्रशिक्षार्थीको विवरण सम्बन्धित पालिकालाई दिने । • सीप परीक्षणको लागि आवश्यक काजगातहरू जस्तै सक्कल नागरिकताको स्क्यान कपि, तालिम सम्पन्न प्रमाण पत्र, आयोजनाले प्रदान गरेको सिफारिस पत्र सङ्कलन गरी राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले उपलब्ध गराएको अनलाइन पोर्टलमा आवेदन दिने । • तालिम सम्पन्न प्रमाणपत्र वितरण गर्ने । • सीप परीक्षण कार्यमा व्यवस्थापकीय सहजीकरण गर्ने । • नतिजा प्रकाशन पछि प्रमाणपत्रहरू बाँड्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> • तथ्यपरक विवरण प्रविष्ट गर्ने । • कागजातहरूको आधारमा तालिम प्रदायक संस्थालाई जानकारी दिएर अनुगमनकर्ताले तालिम पूरा नगरेकालाई डाटावेसबाट पनि ड्रपआउट गर्ने । • सीप परीक्षणको सम्पूर्ण विवरणहरू प्रविष्ट गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रशिक्षार्थीको विवरण, प्रत्यक्ष तालिम खर्चको विवरण, सम्झौतामा उल्लेख गरिए अनुसारको ढाँचामा तालिम प्रतिवेदन। • सीप परीक्षणको लागि सक्कल नागरिकताको स्क्यान कपि, तालिम सम्पन्न प्रमाण पत्र, आयोजनाले प्रदान गरेको सिफारिस पत्र । • भुक्तानीको लागि सिप परीक्षणको हाजिरी ।
T&Es 7 and T&Es 8	<ul style="list-style-type: none"> • दीक्षित प्रशिक्षार्थीहरूलाई रोजगारीमा जोड्ने र त्यसको नियमित अनुगमन गर्ने । • उनीहरूको आम्दानीका विवरणहरू सङ्कलन गर्ने र तथ्यपरक डाटाहरू डाटावेसमा मासिक रूपमा रिपोर्ट गर्ने । • अनुगमनकर्ताहरूको संलग्नतामा संयुक्त रूपमा आम्दानीको विवरणको रूजु गर्नेको लागि आयोजनामा निवेदन दिने । • आम्दानी रूजु गर्नेको लागि आवश्यक पर्ने स्वस्थ वातावरण तयार गर्ने । • तीन र छ महिना अवधिको आयको रूजु गर्ने कार्यमा सहभागी हुने । • किस्ता निकासाको लागि निवेदन दिने । 	<ul style="list-style-type: none"> • दीक्षित प्रशिक्षार्थीको आम्दानी र रोजगारदाताको विवरण प्रविष्ट गर्ने । • संयुक्त रूपमा रूजु गरिएको आम्दानीको विवरणहरू अनुगमनकर्ताले प्रविष्ट गर्ने । • आय रूजु गरेको प्रतिवेदन तयार गर्ने र निकासाको लागि सिफारिस गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> • संस्थाले गरेको आय सङ्कलनको फाराम । • आयोजनाले यसै म्यानुअलमा व्यवस्था गरे बमोजिमको आय रूजु गरेको फारामहरू । • आय रूजु गर्दा खिचिएका तस्विरहरू । • रोजगारदाताले उपलब्ध गराएको नियुक्ति पत्र वा ज्याला वा तलब बुझेको कागजातहरू ।

नोट: तालिम सम्पन्न प्रमाणपत्र तयार गर्ने विधि प्रकृयालाई सहज र सजिलो बनाउन आयोजनाले डाटावेस प्रणालिमा नै दीक्षित प्रशिक्षार्थीहरूको तालिम सम्पन्न प्रमाणपत्र तयार हुने व्यवस्था मिलाइने छ । तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले उक्त प्रमाणपत्रलाई गुणस्तरीय कागजमा रड्गीन प्रिन्ट गरेर सम्बन्धित पक्षहरूको दस्तखत र छाप लगाई सम्बन्धित दीक्षित प्रशिक्षार्थीहरूलाई समय मै वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

१०. निष्कर्ष

अनुगमन प्रणालीले त्यतिवेला मात्र राम्ररी काम गर्छ, जब सम्बन्धित सरोकारवालाहरू कार्यान्वयनबारे र आयोजनाको उद्देश्य हासिल गर्न एक अर्कावीचको हातेमालो र सहयोगी भूमिकाबारे प्रस्तु हुन्छन् ।

यो प्रणालीले तालिमसम्बन्धी सेवा प्रवाह क्रममा देखिएका कमीकमजोरी माथि निगरानी राख्न साथै रोजगारी दर हासिल गर्नमा त्यसको सम्भावित असरलाई सापेक्ष ढंगले हेर्न योगदान गर्छ । यसले कार्यान्वयन क्रममा के राम्रो भयो? र के के कमजोरी रहे? दुवै खालका सूचना सङ्कलन गरी त्यसको पनि जानकारी गराउँछ । जसको कारणले सफलताका आधारमा कार्यान्वयनकर्तालाई प्रोत्साहन वा निरुत्साहन गर्दछ ।

अनुगमन अझ राम्रो नतिजा प्राप्तिका लागि आगामी कार्यादिशाबारे रचनात्मक सुझाव दिई सहयोग पुऱ्याउने औजार हो । त्यसैले अनुगमनका परिणामबाट विचलित हुनुहुदैन बरु यसबाट सिक्कै लक्षित क्रियाकलापको कार्यान्वयनमा रचनात्मक प्रक्रियाहरूको प्रवर्द्धनका लागि प्रयोग गर्नुपर्दछ । तसर्थ, तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक र हेल्पेटास नेपाल दुवैले आपसी सहकार्यबाट संयुक्त स्वामित्वका न्यूनतम मापदण्डसहितको कार्यान्वयन कार्यविधि, गुणस्तर र अनुगमन प्रणाली विकास भई त्यसबाट लाभ लिएका छन् भन्ने विश्वास लिइएको छ ।

आयोजनाले प्रस्तुत पुस्तिकामा आयोजना कार्यान्वयन क्रममा पालना गर्नुपर्ने न्यूनतम शर्त, प्रस्तु भूमिका तथा जिम्मेवारीसहित उल्लेख गरी समय सान्दर्भिक र प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउने प्रयास गरेको छ । यो पुस्तिका आयोजनाका लागि निकै सहयोगी सिद्ध हुनेछ । यसले आयोजना अन्तर्गतका कर्मचारीहरूलाई पनि आफैले योजना बनाई कार्यान्वयन गरेका गतिविधिहरूको भावी दिशा र गन्तव्य पहिल्याउन मद्दत गर्नेछ ।

नेपालमा अझ पनि नतिजामा आधारित भुक्तानी अवधारणा धेरै सरोकारवालाहरूको लागि नयाँ छ । यसको कार्यान्वयनले नयाँ चुनौती र अवसरहरूको सामना गर्न सक्छ । यीसँग जुन्न र तिनको सामना गर्न यो पुस्तिका उपयोगी हुनेछ । आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा यस पुस्तिकाको पूर्ण प्रयोग गरिसकेपछि मात्र यो प्रभावकारी भए नभएको थप समीक्षा गर्न सहज हुनेछ । यस्तो समीक्षाले आयोजना र तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक दुवैलाई नतिजामा आधारित भुक्तानी अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्दाका अनुभवसहित तिनका परिस्कृत मान्यता र अभ्यासलाई एकीकृत गर्न अवसर उपलब्ध गराउनेछ ।

१०. अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : तालिमको सार्वजनिक आव्वान

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिमको सार्वजनिक आव्वान

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि) को सहयोगमा ..... विषयको निशुल्क तालिम (तह १) सुरु हुन गइरहेको छ। तालिमपछि त्यसलाई नै पेशा बनाएर अगाडि बढ्न चाहने वेरोजगार महिला, वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका, आर्थिक विपन्नता र सामाजिक रूपमा विभेदमा परेका इच्छुक व्यक्तिहरूले फाराम भर्नु हुन अनुरोध गरिन्छ।

योग्यता र प्राथमिकताका आधारहरू:

- उमेर : १८ देखि ४० वर्ष (२५% प्रशिक्षार्थीहरू ४१-५९ वर्षको पनि हुन सक्नेछन्)
- आधारभूत योग्यता : आयोजनाको कार्यक्षेत्रभित्रका जिल्ला/गाउँ/नगरपालिका भित्रका युवा जो आर्थिक रूपमा विपन्न छन् र तालिमपश्चात सोही पेशामा रोजगारी गर्ने चाहना राख्छन्
- शैक्षिक योग्यता : शैक्षिक योग्यताको बन्देज राखिएको छैन तर विद्यालय/विश्वविद्यालयका नियमित विद्यार्थीहरूका लागि होइन
- प्राथमिकता : महिला, वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका र तिनका परिवारका सदस्य, आर्थिक रूपले विपन्न तथा सामाजिक रूपले विभेदमा परेका समुदायका वेरोजगार युवा

श्रेणी	विवरण
क	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न महिलाहरू (दलित, एकल महिला, अपाङ्गता भएका ¹² एच.आइ.भी/एडस् सङ्क्रमित, अनाथ, पूर्व बँधुवा मजदूर, घरेलु हिंसाको दुष्यक्रमा परेका, यौन हिंसाको शिकार भएका/यौन व्यवसायमा संलग्न हुन बाध्य भएका)।
ख	आर्थिकरूपले विपन्न सबै जातजातिका महिला जो 'क' श्रेणी परेनन्।
ग	विभेदमा परेका समुदायका आर्थिक रूपले विपन्न पुरुषहरू (दलित, जनजाति, मधेशी, अपाङ्गता भएका, एचआइभी/एडस् सङ्क्रमित)
घ	आर्थिक रूपले विपन्न सबै जातजातिका पुरुष जो 'ग' श्रेणी परेनन्।

सबै उम्मेदवारहरूले आवेदन फारामसँगै पहिचान खुल्ने कागजातहरू (नागरिकताको प्रमाण पत्र वा मतदाता परिचय पत्र वा सवारी चालक अनुमति पत्र वा अप्रावासी परिचय पत्र) साथै पासपोर्ट साइजको फोटो संलग्न गर्नुपर्नेछ। आयोजनाको आपूर्ति शूद्धखलाको टोलीबाट सिफारिस भई आएकाहरूको हकमा भने आवेदन फाराम तै भर्नुपर्ने तर छनोट प्रकृयामा सहभागी हुनु नपर्ने अर्थात् तालिममा स्वतः सहभागी हुन पाउने छन्।

तालिम विवरण:

पेशा	आवश्यक सहभागी सङ्ख्या	तालिम हुने स्थान
	२०	

फाराम पाइने र पेश गर्नुपर्ने स्थान : .....

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको पूरा नाम र ठेगाना : .....

फाराम बुझाउने अन्तिम मिति : .....

तालिम सुरु हुने मिति : ..... तालिम समापन मिति: ..... तालिम अवधि : ३९० घण्टा

तालिमका लागि सम्पर्क व्यक्ति : ..... टेलिफोन/मोबाइल नम्बर:.....

¹² फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूले कम्तीमा व्यावसायिक कार्य र कर्तव्य गर्न सक्षम हुनुपर्दछ।

अनुसूची २ : प्रशिक्षार्थी आवेदन फाराम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

व्यावसायिक सीपमूलक तालिम

प्रशिक्षार्थी आवेदन फाराम

रजिस्ट्रेशन नं.: .....

फोटो

(क) व्यक्तिगत विवरण

पूरा नाम थर :	.....		
जन्म मिति : दिन :	महिना :	साल :	उमेर : ..... वर्ष
लिङ्ग :	महिला	पुरुष	तेस्रो लिङ्ग
वैवाहिक अवस्था :	अविवाहित	विवाहित	विधुवा/विदुर
	छुट्टिएर बसेको	सम्बन्ध बिच्छेद	अन्य .....
जाति/वर्ग :	ब्राह्मण/क्षेत्री (पहाड़)	ब्राह्मण/क्षेत्री (तराइ) ¹³	नेवार
	दलित (पहाड़) ¹⁴	दलित (तराइ) ¹⁵ (मदेशी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह ३)	
	जनजाति (पहाड़) ¹⁶	मधेसी ¹⁷ (मधेसी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह २)	
	जनजाति (तराइ) ¹⁸	मुस्लिम ¹⁹	अन्य .....
धर्म :	हिन्दू	बौद्ध	ईस्लाम
	किरात	क्रिश्चियन	प्रकृति
	शिख	जैन	अन्य .....
विशेष अवस्था :	एचआइभी/एड्स संक्रमित	पूर्व कमैया/कम्लहरी	पूर्व हलिया
	शारीरिक रूपमा फरक भ्रमता	विधुवा/विदुर	अन्य .....

(यदि यससँग सम्बन्धित प्रमाण छ भने यसै साथ सम्बन्ध गर्नुहोला ।)

(ख) ठेगाना :

स्थायी ठेगाना	
प्रदेश:	जिल्ला: .....
गा.पा/न.पा./उ.न.पा/म.न.पा.	.....
वडा नं.:	टोल/बस्ती: .....
फोन नं. (घर):	
मोबाइल नं.:	
बुबाको नाम :	
आमाको नाम :	
नागरिकता नं.	
नागरिकता जारी गरिएको जिल्ला :	

हालको ठेगाना (यदि स्थायी ठेगाना फरक भएमा)	
प्रदेश:	जिल्ला: .....
गा.पा/न.पा./उ.न.पा/म.न.पा.	.....
वडा नं.:	टोल/बस्ती: .....
फोन नं. (घर):	
मोबाइल नं.:	

सम्पर्क व्यक्ति (यदि कोही भएमा)

नाम :	.....
मोबाइल नम्बर :	.....

(ग) शैक्षिक विवरण: (उत्तीर्ण भएको उच्च शैक्षिक तह)

¹³ ब्राह्मण/क्षेत्री (तराइ) भा, राजपुत, क्षेत्री, कायस्य

¹⁴ दलित (पहाड़): बाढी, वाढी, दमाई/धोली, गाईने, कामी, लोहार, सार्की, अन्य दलित

¹⁵ दलित (तराइ) (मदेशी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह ३) बन्तार, सरदार, बिन, चमार/हरिजन/राम/ढाँडी/धोवी, छुम, दुसाध/पासवान/पासी, हल्कहोरम, कलर, खट्टवा, लोहार, मुसहर, पथरकटा/कुशवडिया, सरवरिया, तत्पा/तत्पा, मलिक, मरिक, अन्य दलित

¹⁶ जनाजाती (पहाड़) आठपरिया, बाहिङ्ग, बात्तवा, भोटे, बोटे, व्यासी/सोका, चामलिङ्ग, चेपाङ्ग/प्रजा, छन्त्याल/चन्तेल, दनवार, दराई, धनुक, धिमाल, दुरा, गरेरी/भेडार, गन्नाड, घले, घर्ती/भुजेल, गुरुङ, हायु, होल्मो, जिरेल, खालिङ्ग, खवास, कोचे, कुलुङ्ग, कुमाल, कुसुण्डा, लेञ्चे, लोमी, लिम्बु, लुहारुङ्ग, मगर, माझी, माली, मेचे, मेवाहाङ्ग, नाथ्यर्हाङ्ग, नेवार, नुरङ्ग, पहारी, राई, राजी, सामपाङ्ग, शेर्पा, सुनुवार, तामाङ्ग, थकाली, थामी, थुलुङ्ग, वालुङ्ग, याख्खा, याम्फु, अन्य जनजाती

¹⁷ मदेशी सामाजिक आर्थिक अवस्था तह २ : अमात, वारई, देव, हजारम/ठाकुर, हलुवाङ्ग, कहर, कल्वार, कमार, कानु, कथवनिया, केवत, कोइरी/कुशवाह, कुम्हार, कुर्मी, लोञ्च, मल्लाह, मुन्डा, नटुवा, नुनिया, राजभार, सोनार, सुधी, तेली, यादव

¹⁸ जनजाती (तराइ) दनुवार, दराई, धनकार/खरीकार, धनुक, धिमाल, गरेरी/भेदार, झाँगड/धागर, कुमाल, माझी, राजबंशी, सतार/सन्ताल, ताजपुरिया, थारु, जनजाती अन्य

¹⁹ मुश्लिम : इश्लाम, मुसलमान, धुनिया

निरक्षर
कक्षा ९ देखि १० सम्म
स्नातक तह वा सो भन्दा माथि

साक्षर कक्षा ५ भन्दा कम
एसएलसी/एसईई उत्तीर्ण

कक्षा ५ देखि ८ सम्म
उच्च माध्यमिक (+२)

(घ) आवेदकको गरिबी सम्बाव्यता सूचकहरू (Poverty Probability Index)

(घ.१) तपाईंको परिवारमा कति जना सदस्य हुनुहुन्छ ? ..... जना

(घ.२) गएको अन्तिम ७ दिनमा तपाईंको घरमुलीले कस्तो प्रकारको काम गर्नुभएको थियो ?

तलबी	स्वरोजगार	गैर कृषि स्वरोजगार	करार
ज्यालादारी	कृषि		

(घ.३) तपाईंको घरमा सुन्ने कोठाहरू कतिवटा छन् ? ..... वटा

(घ.४) तपाईंको घरको बाहिरी भित्ता के ले बनेको छ ?

बाँस वा धाँसले	काँचो इङ्टाबाट	काठबाट	दुङ्गा/इँटा र माटोबाट
दुङ्गा/इँटा र सिमेन्टबाट	बाहिरी भित्ता नै छैन	अरू कुनै	

(घ.५) तपाईंको घरको छाना के ले बनेको छ ?

पराल/खर	टायल/दुङ्गा	जस्ता	ढलान/सिमेन्ट
		छ	छैन

(घ.६) तपाईंको घरमा छुटै भान्द्या कोठा छ कि छैन ?

अगेनु	माटोको चुलो	सुधारिएको चुलो	भुसे चुलो
मट्टितेल स्टोभ	एल.पी.जी. ग्यास	अन्य	

(घ.७) तपाईंको घरमा खाना पकाउनको लागि कुन चुलोको प्रयोग गर्नुहुन्छ ?

फ्लस शैचालय	साधारण पिट शैचालय	शैचालय नभएको
परमपरागत चल्दै आएको शैचालय		

(घ.८) तपाईंको घरपरिवारमा कति प्रकारका र कतिवटा टेलिफोन सेट छन् ?

ल्यान्डलाइन	कर्डलेस	मोबाइल	वटा
वटा	वटा		

(घ.९) तपाईंसँग कृषि खेतीका लागि जग्गा जमिन छ ?

यदि छ भने-	छ	छैन
------------	---	-----

आफैनै, सिंचाइ हुने	आफनो तर सिंचाइ नहुने	साभेदारीमा लिइएको, सिंचाइ हुने
साभेदारीमा लिइएको, सिंचाइ नहुने		धितो वा लिजमा लिइएको, सिंचाइ हुने
धितो वा लिजमा लिइएको, सिंचाइ नहुने		

(ङ) तपाईं हाल भरपर्दो रोजगारीमा हुनुहुन्छ ? छु छैन

(च) आप्रवासन विवरण :

(च १) तपाईं वैदेशिक रोजगारबाट (भारत बाहेक) फर्केको (Returnee) हो ? हो होइन

(च २) तपाईंको परिवारको कोही सदस्य विदेशमा (भारत बाहेक) काम गर्न जानु भएको छ ? छ छैन

यदि छ भने कृपया तल उल्लेख गर्नुहोस् ।

क्र.सं.	परिवारको सदस्यको नाम	गएको देशको नाम	नाता/सम्बन्ध

(छ) तपाईंको परिवारको कोही सदस्य समृद्धि आयोजनाको लाभग्राहीमा सुचीकृत हुनुहुन्छ ? हुनुहुन्छ हुनुहुन्न
यदि हुनुहुन्छ भने तलको तालिका भर्नुहोस् ।

क्र.सं.	परिवारको सदस्यको नाम	आवेदकसँगको नाता/सम्बन्ध	कैफियत

(फ) तालिम सम्बन्धी विवरण:

(फ.१) के तपाईंले यसभन्दा पहिले कुनै व्यावसायिक सीप विकास तालिम लिनुभएको छ ? छ छैन
तालिम कार्यान्वयन तथा अनुमान निर्देशिका पृष्ठ ४०

यदि छ भने निम्न विवरण उल्लेख गर्नुहोस् :

क्र.सं.	तालिमको नाम	अवधि	तालिम लिएको वर्ष	तालिम दिने संस्थाको नाम

(भ.२) तपाईँ कुन विषयको तालिममा सहभागी हुन इच्छुक हुनुहुन्छ ?

तालिम लिन चाहेको विषय : .....

तालिम लिन चाहेको उद्योगको नाम : .....

तालिम सञ्चालन हुने-

जिल्ला: ..... गा.पा/न.पा./उ.न.पा/म.न.पा ..... वडा नं.: ....

तालिममा इच्छुक हुनुको कारण :

तलब वा ज्यालामा काम गर्न

आफ्नो सीप विकास गर्न

वैदेशिक रोजगारमा जान

अन्य:.....

(भ.३) तपाईंले यो तालिमको बारेमा कसरी जानकारी पाउनुभयो ?

पत्र-पत्रिका

पोस्टर/पाम्फ्लेट

एफ.एम.रेडियो

नातेदार/साथीहरू

स्थानीय कार्यालयहरू

उद्योग वाणिज्य महासंघ प्रदेश कार्यालय

सम्बन्धित उद्योग

उद्यम विकास सहजकर्ता (समृद्धि आयोजनाका कर्मचारी)

अन्य .....

(झ.४) तपाईं यो तालिम पूरा गरेपछि सम्बन्धित पेशामा नै काम नियमित गर्दू भन्ने कुरामा कति प्रतिबद्ध हुनुहुन्छ ?

पूर्ण प्रतिबद्ध छु

आंशिकरूपमा प्रतिबद्ध छु

थाहा छैन

यदि तपाईं पूर्ण वा आंशिकरूपमा प्रतिबद्ध हुनुहुन्छ भने तालिमपछि तपाईंको मासिक औषत आमदानी कति होला

भन्ने अपेक्षा गर्नुभएको छ ? रु. .... प्रति महिना

(ज) स्वघोषणा

म, माथि उल्लेखित विवरणहरू पूर्णरूपमा सत्य छन् भनी जानकारी गराउन चाहन्छु ।

आवेदकको हस्ताक्षर : ..... मिति : .....

(तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले भर्ने)

तालिम सम्बन्धी विस्तृत विवरण

आवेदनको प्रकार:

नियमित (Regular VST)

आपूर्ति शृङ्खला (Supply Chain)

पालिका (Palika Through)

तालिम कोड : ..... तालिमको नाम : .....

तालिम सञ्चालन गर्ने संस्थाको नाम .....
जिल्ला : ..... पालिका: ..... वडा नं. : ..... टोल : .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान.....
जिल्ला : ..... पालिका: ..... वडा नं. : ..... टोल : .....

हस्ताक्षर .....

(तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाका तर्फबाट)

नाम : ..... पद : .....

मिति (दिन/महिना/साल) : ..... फोन नं.: .....

अनुसूची ३ : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि) प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

(आपूर्ति शृङ्खलाको टोलीबाट सिफारिस भइ आएका बाहेकको सहभागी छनौट गर्नको लागि मात्र यो प्रकृया अपनाइने)

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: .....

तालिमको नाम: ..... तालिम स्थल: .....

जम्मा आवेदकको सङ्ख्या : ..... (पुरुष) ..... (महिला) ..... जम्मा प्रारम्भिक छनौटमा परेका आवेदकको सङ्ख्या : (पुरुष) ..... (महिला) .....

प्रारम्भिक छनौट गरिएको मिति : .....

क्र.स.	नाम थर	ठेगाना	तालिमका लागि योग्य रहे नरहेको (छ/छैन)			छनौटको मापदण्ड (व्यक्तिगत अङ्क भार)					जम्मा प्राप्त गरेको अङ्क (६०% अङ्क भारमा)	श्रेणी
			उमेर (१८-४०)	आयोजना सञ्चालन भएको जिल्ला/गाउँ/नगरपालिकाको आवेदक	शैक्षिक योग्यता (नियमित विद्यार्थी होइन)	१. श्रेणी (२०)	२. गरिबीको अवस्था (२०)	३. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका (१०)	४. भौगोलिक प्रतिनिधित्व (५)	५. अपाङ्ग व्यक्तिहरू (५)		
१.												१
२.												२
३.												३

श्रेणी : क श्रेणी = २० अङ्क, ख श्रेणी = १५ अङ्क, ग श्रेणी = १० अङ्क, घ श्रेणी = ५ अङ्क

गरिबीको अवस्था: पिपिआइ स्कोर २० भन्दा कम आएमा = २० अङ्क, पिपिआइ स्कोर २० देखि माथि ४० भन्दा कम आएमा = १५ अङ्क र र पिपिआइ स्कोर ४० भन्दा माथि र ६० भन्दा कम आएमा = १० अङ्क

वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका = १० अङ्क (प्रमाण खुल्ने कागजात/पहिचान भएमा) भौगोलिक प्रतिनिधित्व : ५ अङ्क ओखलढुङ्गा, खोटाङ, तेह्रथुम, भोजपुर र धनकुटा

अपाङ्गता भएका : ५ अङ्क अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले सो को प्रमाण/पहिचान खुलाउने कागजात पेश गर्नुपर्ने

सहभागी छनौट समिति

नाम:

नाम:

नाम:

संस्था:

संस्था:

संस्था:

हस्ताक्षर:

हस्ताक्षर:

हस्ताक्षर:

अनुसूची ३(क) : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू (अन्तर्वार्ता)

ग्रामीम उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: .....

तालिमको नाम: ..... तालिम स्थल:.....

जम्मा आवेदकको सङ्ख्या : ..... (पुरुष) ..... (महिला) ..... जम्मा प्रारम्भिक छनौटमा परेका आवेदकको सङ्ख्या : (पुरुष) ..... (महिला) .....

अन्तर्वार्ता गरिएको मिति : .....

क्र.स.	नाम	ठेगाना	छनौटको मापदण्ड (व्यक्तिगत अङ्गभार)				अन्तर्वार्ताबाट प्राप्त अङ्ग (४०% अङ्गभारमा)	श्रेणी		
			अन्तर्वार्ता (४०%)							
			१. आधारभूत सीप (१०)	२. उत्प्रेरणा (१०)	३. तालिमको लागि प्रतिबद्धता (१०)	४. तालिम प्रतिको दृष्टिकोण / मनोबृती (१०)				
१										
२										
३										

अन्तर्वार्ता निरीक्षण सूची : १) आधारभूत सीप २) उत्प्रेरणा ३) प्रतिबद्धता : तालिम प्रतिको प्रतिबद्धता, भविष्यमा यसैलाई पेशाका रूपमा निरन्तरता दिने प्रतिबद्धता ४) तालिम प्रतिको दृष्टिकोण

सहभागी छनौट समिती

नाम:

नाम:

नाम:

संस्था:

संस्था:

संस्था:

हस्ताक्षर:

हस्ताक्षर:

हस्ताक्षर:

अनुसूची ३(ख) : प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू (अन्तिम छनौट)

ग्रामीम उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्रशिक्षार्थी छनौटका आधारहरू

तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको नाम: .....

तालिमको नाम: ..... तालिम स्थल:.....

जम्मा आवेदकको सङ्ख्या : ..... (पुरुष) ..... (महिला) ..... जम्मा प्रारम्भिक छनौटमा परेका आवेदकको सङ्ख्या : (पुरुष) ..... (महिला) .....

अन्तिम छनौट भएका आवेदकहरू : ..... (पुरुष) ..... (महिला) .....

क्र.स.	नाम	ठेगाना	सक्षिप्त सुचीबाट अड्डभार	अन्तर्वार्ताबाट प्राप्त अड्डभार	जम्मा अड्डभार	श्रेणी
१						
२						
३						

सहभागी छनौट समिति

नाम: .....

नाम: .....

नाम: .....

संस्था: .....

संस्था: .....

संस्था: .....

हस्ताक्षर:.....

हस्ताक्षर:.....

हस्ताक्षर:.....

अनुसूची ४ : प्रशिक्षार्थी छनौट अन्तर्वार्ताका लागि सहयोगी सुझावहरू

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
प्रशिक्षार्थी छनौट अन्तर्वार्ताका लागि सहयोगी सुझावहरू

IFAD
Investing in rural people

खण्ड	क्रियाकलापहरू	किन ?	को ?
१.	<p>नमस्कार....., सजिलो गरी आरामसँग बस्नुहोस है । अब हामी .....जनाको समूहले तपाईंसँग तालिममा छनौटका लागि केही प्रश्नहरू गछौं, ...ठिक छ नी हैन ?</p> <p>तपाईंको छोटो परिचय दिनुस न है वा तपाईंको नाम र ठेगाना भन्न सक्नुहुन्छ ?</p> <p>क) तपाईं हिजो आज के गदै हुनुहुन्छ ? ख) कति पढ्नु भएको छ ? ग) तपाईंको परिवारमा को को हुनुहुन्छ ? ● उहाँहरूले के काम गर्नुहुन्छ ? ● उहाँहरूले कति कमाइरहनु भएको छ ? ● अन्य आम्दानी हुने स्रोत पनि छन् कि ? (विशेष अवस्थामा) यसलाई प्रमाणित गर्ने तपाईंसँग के प्रमाण छ ?</p>	उम्मेदवारसँग विश्वास निर्माण गर्नका लागि सहयोगी प्रश्नहरू	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि
	<p>क) तपाईंलाई तालिमबारे केही थाहा छ ? (थाहा नभएको बताएमा अन्तर्वार्तामा बसेकाहरूले बताइदिने)</p> <p>● तालिम सकिएपछि कामलाई निरन्तरता दिन सक्नुहुन्छ त ?</p> <p>ख) तालिम अवधिभर कुनै दिन नविराइ सहभागीहुन सक्नुहुन्छ ?</p> <p>ग) (विशेष प्रकृतिका प्राविधिक तालिमका लागि मात्र) यो तालिममा .....सीप र योग्यता चाहिन्छ, तपाईंसँग त्यो छ कि छैन? (जस्तै : मोवाईल मर्मत सम्बन्धी तालिमका लागि कम्प्युटर सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान र अंग्रेजीका शब्दावलीहरू चाहिन्छन)</p> <p>घ) विशेष अवस्थामा (विभिन्न अवस्थामा आउनसक्ने जोखिमबारे बताइदिने)</p> <p>● यस्तो अवस्थामा तपाईं यो तालिममा सहभागी हुन सक्नुहुन्छ जस्तो लाग्छ ?</p> <p>ड) यदि उम्मेदवार यो तालिमबाहेक उपलब्ध अन्य तालिमका लागि उपयुक्त देखिएमा, तालिमका विषय सम्बन्धी थप प्रश्नहरू सोध्ने</p>	आवेदन फाराममा उल्लेख गरेका सूचनालाई पुनर्पुष्ट गर्नका लागि सहयोगी प्रश्नहरू	तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्था प्रतिनिधि
२.		विषयसँग सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान र अनुभवको मूल्याङ्कन गर्नका लागि	प्रशिक्षक प्रतिनिधि
			तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि

खण्ड	क्रियाकलापहरू	किन ?	को ?
३.	<p>क) यो तालिम .....महिनाको हुन्छ, तपाईंले ....महिनासम्म तालिम पुरा गर्नका लागि कसरी समय मिलाउनुहुन्छ ?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● कहाँ बसेर तालिममा सहभागी हुनुहुन्छ ? <p>ख) तालिम पूरा गरिसकेपछि कहाँ काम गर्नुहुन्छ ?</p> <p>ग) कसरी काम पाउनुहुन्छ ?</p> <p>घ) यदि काम पाउनुभयो भने कति जति कमाई होला भन्ने आशा गर्नुभएको छ ? (यदि उम्मेदवारको अपेक्षा बढी भएको जस्तो लागेमा वास्ताविक कमाइ बताइदिने)</p> <p>ङ) व्यवसायका लागि कसले र कहाँबाट सहयोग जुटाउनु हुन्छ ?</p> <p>च) यदि आफ्नै व्यवसाय गर्ने सोच्नुभएको छ भने कसरी गर्ने भन्ने सोच्नुभएको छ ?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● यस्तो व्यवसाय कहाँ गर्ने सोचाइ बनाउनुभएको छ ? 	<p>तालिमप्रतिको प्रतिबद्धता, रोजगारीका दृष्टिकोणबाट रोजगार तथा व्यवसाय सम्बन्धी योजनाबारे थाहा पाउन</p>	<p>रोजगारदाताको प्रतिनिधि</p>
४.	अन्तर्वार्ता समापन गर्दै तालिममा उपलब्ध हुने सेवासुविधा (खाजा, खाना) बारे प्रस्तु बताइदिने, साथै नतिजा कहाँ, कहिले र कसरी थाहा पाउन सकिन्छ ? त्यो पनि बताउने ।		<p>तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्था प्रतिनिधि</p>

छनौट समितिका सदस्यहरूले अन्तर्वार्ताका लागि दिइएको जम्मा ४० अड्डमा प्रत्येक व्यक्तिले पाएको अड्ड टिपेर राख्नुपर्छ।

अनुसूची ५ : तालिमको व्यानर

ग्रामीम उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिमको व्यानर

तालिमको नाम : .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान : .....

तालिम अवधि : .....

तालिम सुरु मिति : .....

तालिम समापन मिति : .....

तालिम सञ्चालन हुने समय : ..... बजे देखि ..... सम्म

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम : .....

सम्पर्क व्यक्तिको नाम : ..... फोन नं : .....

ख्याल राख्नुपर्ने कुराहरू :

- व्यानरको साईज कम्तीमा पनि चौडा ३ फिट र लम्बाई ५ फिट हुनुपर्नेछ।
- व्यानरमा शीर्षकको लागि जम्मा १० प्रतिशत ठाउँ मात्र ओगटेको हुनुपर्नेछ।
- व्यानरमा तालिम सम्बन्धी जानकारीले ७० प्रतिशत ठाउँ ओगटेको हुनुपर्नेछ।
- नेपाल सरकार, हेल्मेटास नेपाल र दातृ संस्थाको लोगाले २० प्रतिशत भाग ओगटेको हुनुपर्नेछ।
- तालिम स्थानमा आवतजावत गर्नेले प्रस्तु देख्ने गरी व्यानर अनिवार्य टाँसेको हुनुपर्नेछ।

अनुसूची ६ : तालिमको प्याक्ट सीट

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्याक्ट सीट

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम	.....				
सम्पर्क व्यक्तिको नाम र फोन नं.	.....				
तालिम स्थलको पूरा ठेगाना	.....				
तालिमको विषय	.....				
पेशागत सीप मापदण्ड	तह १ राष्ट्रिय सीप परीक्षण समिति/प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदबाट प्रमाणित				
तालिम अवधि	३९० घण्टा (६५ दिन, प्रति दिन ६ घण्टाका दरले)				
तालिम मिति	सुरु मिति:	अन्य मिति:	.....		
तालिम समय	सुरु हुने समय:	सकिने समय:	.....		
तालिम लागि सहयोग गर्ने संस्थाहरू :	आयोजना कार्यान्वयन : नेपाल सरकार उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	 Government of Nepal	 		
	आर्थिक सहयोग गर्ने : कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइफाड)				
	प्राविधिक सहयोग: हेल्भेटास नेपाल				
जम्मा छनौट भएका सहभागीहरू	प्रत्येक समूहमा २० जना				
तालिमको उद्देश्य	अति गरिब र गरिब युवाहरूलाई सीप प्रदान गरी सीपमा आधारित मर्यादित रोजगारी वा स्वरोजगार बनाउने वा उनीहरूले सिकेको सीपमा आधारित उद्यमहरू सफलतापूर्वक गर्न सक्षम बनाउने।				
तालिम पाठ्यक्रमको संरचना	८० प्रतिशत भन्दा बढी प्रयोगात्मक अभ्यास				
लक्षित समूह	<ul style="list-style-type: none"> ● आयोजनाको क्षेत्र भित्रका जिल्ला/पालिका भित्र बसोबास गर्ने आर्थिक विपन्ना र सामाजिकरूपमा विभेदमा परेका यूवाहरू ● १८ वर्ष देखि ४० वर्ष उमेर समूह (२५% सहभागी ४१-५९ वर्षका हुनसक्छन्) ● भविष्यमा सम्बन्धित सीपमा नै पेशागत भएर काम गर्ने रुचि र उत्प्रेरणा भएको ● शैक्षिक योग्यताको कुनै पनि बन्देज नभएको तर औपचारिक शिक्षा लिइरहेको हुनुहुँदैन 				

	<ul style="list-style-type: none"> बैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका र तिनका परिवारका सदस्यहरू जोखिममा रहेका समूह, महिला घरमुली
तालिम सम्बन्धी जानकारी	स्थानीय सरकार, स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो, पोष्टर, पम्फलेट, सार्वजनिक स्थानमा सूचना टाँसेको र स्थानीय संघसंस्थासँग सहकार्य गरी पहुँच अभिवृद्धि गरेको
तालिमपश्चात प्रशिक्षार्थीले गर्नुपर्ने आयको सीमा	रु १०,००० प्रति महिना (छ महिना भित्र रु ६०,०००)
प्रतिव्यक्ति प्रत्यक्ष तालिम लागत	रु .....
तालिम प्रदायक संस्थाहरूले सहभागीहरूलाई दिईने अतिरिक्त सहयोग	<ul style="list-style-type: none"> तालिमका लागि योग्य भइ छनौट भएका सबै सहभागीलाई निशुल्क तालिम राप्त्रिय सीप परीक्षण समिति/प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषदबाट लिईने सीप परीक्षामा सहभागी गराइने तालिम अवधिभर (६५ दिन) सहभागी भइ सीप सिक्नेहरूलाई खाजाको व्यवस्था गर्न तालिम अवधिभरको लागि प्रति व्यति रु. ६५०० को व्यवस्था गरिएको । तालिमपश्चात कम्तीमा पनि ६ महिनासम्म रोजगारीका लागि सहयोग
प्रशिक्षक र सम्पर्क नम्बर	<u>मुख्य प्रशिक्षक</u> नाम : ..... सम्पर्क नं..... <u>सहायक प्रशिक्षक</u> नाम : ..... सम्पर्क नं.....

विस्तृत जानकारीका लागि- आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय, तरहरा, इटहरीमा सम्पर्क गर्ने । ०२५-४७६४७६, ४७६४७३

ख्याल राख्नुपर्ने कुराहरू :

- फ्याक्ट शीटको साईज कम्तीमा पनि चौडा ४ फिट र लम्बाई ६ फिट हुनुपर्नेछ ।
- शीर्षक लागि जम्मा १० प्रतिशत ठाउँ मात्र ओगटेको हुनुपर्नेछ ।
- तालिम सम्बन्धी जानकारीले ८० प्रतिशत ठाउँ ओगटेको हुनुपर्नेछ ।
- नेपाल सरकार, दातृ संस्था र हेल्मेटास नेपालको लोगाले १० प्रतिशत भाग ओगटेको हुनुपर्नेछ ।
- हलभित्र सहभागी र आगन्तुक दुवैले प्रस्तु देख्ने गरी फ्याक्ट शीट टाँसेको हुनुपर्नेछ ।

अनुसूची ७ : तालिम योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिम योजना

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिमको कोड: ..... तालिम सञ्चालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

तालिम सुरु मिति: ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति: .....

मोड्युल नम्बर	मोड्युल / कार्यको नाम	घण्टा	अवधि		कैफियत
			बाट	देखि	

अनुसूची द : कक्षा सत्र योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

दैनिक/कार्य सत्र योजना (प्रत्येक दिनको तालिम गर्नु पहिले प्रशिक्षकले तयारी गरेर जानुपर्ने योजना)

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिमको कोड: ..... तालिम सञ्चालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति: .....

क्र.स.	मिति	मोड्युल/कार्यको नाम	उद्देश्य	समय		तालिम विधि		तालिम सामग्री	अपेक्षित नतिजा	मुख्य प्रशिक्षकको हस्ताक्षर
				सैदान्तिक (घण्टा)	प्रयोगात्मक (घण्टा)	सैदान्तिक	प्रयोगात्मक			

अनुसूची ९ : प्रशिक्षण लगबुक

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

प्रशिक्षक लगबुक (प्रत्येक दिनको तालिम सकिएपछि प्रशिक्षकले दैनिक रूपमा भर्नुपर्ने फारम)

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिमको कोड: ..... तालिम सञ्चालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति: .....

क्र.स.	मिति	जम्मा तालिम दिन	मोड्युल/कार्यको नाम	मुख्य सिकाईहरू	अवधि/घण्टा		सल्लाहहरू	मुख्य प्रशिक्षकको हस्ताक्षर
					सैदान्तिक	प्रयोगात्मक		

अनुसूची १० : कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन फारम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

कार्य मूल्याङ्कन फारम (प्रयोगात्मक कार्य सकिए पछि सहभागीहरूको कार्य मूल्याङ्कन गरी रेकर्ड राख्नुपर्ने फाराम)

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिमको कोड: ..... तालिम सञ्चालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति: .....

क्र.स.	सहभागीको नाम	सहभागीले गरेका कार्यहरू		प्रक्रिया अनुसार नगरेको र गर्न सक्षम	प्रशिक्षार्थीलाई गर्न सक्षम बनाउन प्रशिक्षकको योजना	प्रशिक्षार्थीलाई गर्न सक्षम बनाउन तालिम प्रदायकको योजना
		पूर्णरूपमा प्रक्रिया अनुसार गरेको र गर्न सक्षम	आंशिकरूपमा प्रक्रिया अनुसार गरेको र गर्न सक्षम			

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... हस्ताक्षर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... हस्ताक्षर: .....

कार्य मूल्याङ्कन गरेको मिति: .....

अनुसूची ११ : आगन्तुक अर्थात् अनुगमन लगबुक

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

आगन्तुक/अनुगमन लगबुक

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिमको कोड: ..... तालिम सञ्चालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... मोवाइल नम्बर: .....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति: .....

क्र.स.	मिति	अनुगमन गर्ने कर्मचारीको नाम	संस्थाको नाम	सम्पर्क नम्बर	अनुगमनको अवलोकन पछिका पृष्ठपोषणहरू	हस्ताक्षर

अनुसूची १२ : कार्यस्थलगत तालिम (OJT) को योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

कार्यस्थलगत तालिम (OJT) को योजना (पाठ्यक्रममा ओजेटीको व्यवस्था गरिएको छ भने मात्र)

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिमको कोड: ..... तालिम सञ्चालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति: .....

क्र.स.	सहभागीको नाम	कार्यस्थलगत तालिम (OJT) प्रदायकको विवरण			कार्यस्थलगत तालिम (OJT) विवरण			
		व्यक्तिको वा संस्थाको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नम्बर	सुरु भएको मिति	अन्तिम हुने मिति	सुपरभाईजर*	सम्पर्क नम्बर

* सुपरभाईजरको कोलममा मुख्य प्रशिक्षक वा सहायक प्रशिक्षकको नाम उल्लेख गर्नुपर्नेछ । प्रत्येक १० जना प्रशिक्षार्थीको लागि १ जना प्रशिक्षकले निरीक्षण गर्नुपर्नेछ ।

Government of Nepal
Ministry of Industry, Commerce and Supply
Rural Enterprises and Remittances Project (SAMRIDHI)

TRAINING COMPLETION CERTIFICATE

This is to certify that Mr./Miss. .... (*Graduate's name*)..... son / daughter of Mr. .... (*Father's Name*)..... and inhabitant of ..... (*Permanent Address*)....., having citizenship no. .... (*Citizenship Nr.*) ....., has successfully completed at least 390 hours skills training on ... (*Training Start Date*)....., from ..... (*Training Start Date*).... to ..... (*Training End Date*).... at ... (*Training Venue*)..... implemented by ..... (*Name of T&E*)..... under **Rural Enterprises and Remittances Project (SAMRIDDHII)** and with Technical Assistance of **HELVETAS Nepal** as per the curriculum of CTEVT.

(Name of Signatory of T&E)
(Title of Signatory)
(Name of T&E)

(Name of Project Manager)
Project Manager, RERP
Government of Nepal

Graduate's
Photo from
Data

Training implemented by -

(T&E
Stamp)

Date: ... (*Today*) .....

Technical Assistance by -

अनुसूची १४ : रोजगार पदस्थापन योजना

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

रोजगार पदस्थापन योजना

तालिम प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिमको कोड: ..... तालिम सञ्चालन स्थान: .....

तालिम संयोजकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम: ..... मोबाइल नम्बर: .....

तालिम सुरु मिति ..... तालिम सम्पन्न हुने मिति: .....

क्र.स.	सहभागीको नाम	रोजगारीको प्रकार (आफै/ज्यालादारी/तलब/बैदेशिक)	उद्यमी/रोजगारदाताको विवरण				सहयोग गर्ने संस्था वा व्यक्ति
			नम	सम्पर्क नम्बर	ठेगाना	सुरु गरेको मिति	

अनुसूची १५ : तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिम हुनुपूर्व गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....

तालिमको नाम: ..... तालिम कोड: .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान: जिल्ला: ..... गा.पा./न.पा.: ..... वडा नं.: .....

टोल: ..... अन्तर्वार्ता मिति: .....

तालिम सुरु भएको मिति: ..... तालिम समापन हुने मिति: .....

आवेदकको जम्मा सझौत्या: जम्मा: ..... पुरुष: ..... महिला: .....

छनौट भएको जम्मा सझौत्या: ..... पुरुष: ..... महिला: .....

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था		
		अनुकरण नगरेको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)
१.	तालिमको सार्वजनिक आह्वान			
१.१	कार्यान्वयन तथा अनुगमन पुस्तिकामा उल्लेख भए अनुसारको पालना गरि सार्वजनिक आह्वानको अवधि पालना गरिएको (कम्तीमा पनि १५ दिन)			
१.२	सार्वजनिक आह्वानका लागि प्रयोग गरिएका माध्यमहरू (कम्तीमा पनि ३ माध्यमहरू प्रयोग गरिएको: पोष्टर, पम्फलेट, एफएम रेडियो, पत्रपत्रिका)			
१.३	पुस्तिकामा उल्लेख भए अनुसार सार्वजनिक आह्वानमा विषवस्तु समेटिएको			
२	आवेदन सङ्कलन			
२.१	१५० प्रतिशत आवेदन सङ्कलन (तालिममा छनौट हुने आवश्यक न्यूनतम सझौत्याभन्दा ५० प्रतिशत बढी आवेदनहरू सङ्कलन भएको)			
३	पूर्वाधार व्यवस्थापन			
३.१	मुख्य प्रशिक्षक (कम्तीमा तह २ र सम्बन्धित पेशामा ५ वर्षको अनुभव भएको, आधारभूत प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको)			
३.२	सहायक प्रशिक्षक (कम्तीमा तह १ वा सम्बन्धित पेशामा ५ वर्ष अभ्यासकर्ताका रूपमा काम गरेको)			
३.३	तालिम हल, खानेपानी, खाजा, र शैचालयको प्रबन्ध भएको			
३.४	तालिम सामग्रीको प्रबन्ध भएको			

क्र.सं.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	अनुकरण गरिएको अवस्था		
		अनुकरण नगरेको (०)	आंशिक अनुकरण गरिएको (०.५)	पूर्ण अनुकरण गरेको (१)
४	सहभागी/प्रशिक्षार्थी छनौट प्रक्रिया			
४.१	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले प्रारम्भिक छनौट सम्पन्न गरेको			
४.२	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले प्रारम्भिक अझभार निर्धारण गरेको			
४.३	पुस्तिकामा उल्लेख भए अनुसारको छनौट अन्तर्वार्ता समिति गठन भएको			

छनौट समिति

क्र.सं.	नाम	पद	संस्था	सम्पर्क नं.
१		तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि		
२		सरकारी प्रतिनिधि		
३		प्रशिक्षक		
४		साझेदार/रोजगारदाताको प्रतिनिधि		

छनौटमा परेका आवेदकको नाम सहितको सूची

क्र. सं.	आवेदकको नाम	गाउँ/नगरपालिको नाम	सम्पर्क नं.	पुरुष	महिला
१					
२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					
.....					
३०					

आयोजनाको तर्फबाट खटिएका अनुगमनकर्ताको टिप्पणी :

.....
.....

अनुगमन गर्नेको हस्ताक्षर : .....

नाम : .....

मिति : .....

अनुसूची १६ : तालिम स्थल र पूर्व तयारी प्रमाणीकरण फाराम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
तालिम स्थल र पूर्व तयारी प्रमाणीकरण फाराम

१. तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाको नाम: ..... ठेगाना: .....
२. तालिमको नाम : ..... तालिम कोड: .....
३. तालिम सञ्चालन हुने स्थान : जिल्ला : ..... गा.पा./न.पा. : .....
वडा नं. : ..... टोल: .....
४. प्रस्तावित तालिम सुरु हुने मिति : ..... तालिम समापन मिति: .....
५. तालिम सुरु हुने समय: ..... तालिम सिफ्ट: विहान दिउँसो
६. तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकको सम्पर्क व्यक्तिको नाम : .....
पद: ..... सम्पर्क नं. : .....
७. मुख्य प्रशिक्षकको नाम : ..... सम्पर्क नं. : .....
८. सहायक प्रशिक्षकको नाम : ..... सम्पर्क नं. : .....

क्र.सं.	तालिम सुरु गर्नको लागि आधारभूत पूर्वाधारहरूको उपलब्धता (पाठ्यक्रमको आधारमा)	स्थिति		कैफियत
		भए	नभएको	
१.	तालिम हल (स्थान/क्षेत्रफल, फर्निचर, वर्ती/प्रकाश, हावा ओहोरदोहोर हुने भेन्टिलेसन, खानेपानी, आदि)			
२.	तालिम सामग्री (खर्च हुने) औजार, उपकरण र मेशिन			
३.	शौचालय (महिला/पुरुष)			
४.	मुख्य प्रशिक्षकको शैक्षिक योग्यताको र प्रशिक्षक प्रशिक्षणको प्रमाण पत्र (TOT)			
५.	सहायक प्रशिक्षकको प्रशिक्षकको शैक्षिक योग्यताको र प्रशिक्षक प्रशिक्षणको प्रमाण पत्र (TOT)			
६.	पेशागत सीपस्तर निर्धारण (OSS) को उपलब्धता			
७.	अन्य -पाठ्यक्रम, म्यानुयल आदि)			

अन्य आवश्यकताहरू

७.१	फ्याक्ट सीट			
७.२	व्यानर			
७.३	प्राथमिक उपचार सामग्री			
७.४	सुरक्षाका उपायहरू/सामग्रीहरू			

क्र.सं.	तालिम सुरु गर्नको लागि आधारभूत पूर्वाधारहरूको उपलब्धता (पाठ्यक्रमको आधारमा)	स्थिति		कैफियत
		भए	नभएको	
७.५	सत्र योजना, लग बुक, आगन्तुक पुस्तिका, दैनिक हाजिरी / उपस्थिति रेकर्ड आदि			
७.६	तालिम सामग्रीहरू (सेतोपाटी, मेटा कार्ड, मार्कर आदि)			

क. तालिम सञ्चालनको लागि सिफारिश गरिएको ?	☐ गरिएको	☐ नगरिएको					
ख. तालिम सुरु गर्नु अधि सुधार गर्नु पर्ने	☐ १	☐ २	☐ ३	☐ ४	☐ ५	☐ ६	☐ ७
ग. पुन प्रमाणीकरण परिष्कारको अवस्था	☐ राम्रो	☐ सुधार नभएको					
घ) पृष्ठपोषण/सुझावहरू :							

हस्ताक्षर : .....

मिति : .....

अनुगमन गर्ने व्यक्तिको नाम : .....

पद : .....

अनुसूची १७ : तालिम भइरहेको समयमा गरिने अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

तालिम अनुगमनका लागि निरीक्षण सूची

अनुगमन गरिएको मिति : .....

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम : .....

तालिम सञ्चालन स्थानको ठेगाना: .....

तालिमको नाम : ..... तालिम कोड: .....

तालिम सुरु भएको मिति : ..... तालिम समापन हुने मिति: ..... तालिमको समय : .....

दैनिक (कति घण्टा) : ..... (सैद्धान्तिक सत्र ..... व्यावहारिक सत्र : .....)

तालिममा भर्ना भएका सहभागीको सङ्ख्या : ..... (पुरुष : ..... महिला : .....

अनुगमन क्रममा भेटिएका सहभागीको वास्तविक सङ्ख्या : ..... (पुरुष : ..... महिला : .....

मुख्य प्रशिक्षकको नाम : ..... योग्यता/तह.....

प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको छ छैन सम्पर्क नं. : .....

सहायक प्रशिक्षकको नाम : ..... योग्यता/तह.....

प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको छ छैन सम्पर्क नं. : .....

तालिम संयोजकको नाम : ..... सम्पर्क नं. : .....

क्र.स.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	मापडण्डको पालना गरिएको अवस्था			कैफियत
		पालना नभएको (०)	आंशिक रूपमा पालना गरिएको (०.५)	पूर्ण रूपमा पालना गरेको (१)	
क	तालिम स्थल र भौतिक सेवासुविधाहरू				
१	तालिम स्थल उपयुक्त छ				
२	खानेपानी, शौचालय र प्राथमिक उपचारको व्यवस्था छः • खानेपानी • शौचालय • प्राथमिक उपचार				
३	तालिमको वातावरण शान्त छ (भित्र वा बाहिरबाट आउने कुनै प्रकारको हल्ला छैन)				
४	तालिम समूहमा अधिकतम २० जना हुनुपर्ने				
५	मुख्य कागजातहरूको उपलब्धता यी कागजातहरू तालिम हलमा छन् : पेशा सीप स्तर निर्धारण (OSS) अद्यावधिक पाठ्यक्रम (Curiculum) तालिम पुस्तिका (Manual)				

क्र.सं.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	मापदण्डको पालना गरिएको अवस्था			कैफियत
		पालना नभएको (०)	आंशिक रूपमा पालना गरिएको (०.५)	पूर्ण रूपमा पालना गरेको (१)	
६	तालिम प्रशिक्षणमा यी कागजातहरूको (पेशा सीप स्तर निर्धारण, अद्यावधिक पाठ्यक्रम, तालिम पुस्तिका) प्रयोग गरिएको छ				
७	सबै योजना र लग बुक तयार पारिएका छन्/उपलब्ध छन्				
८	यी सबै योजना र लग बुक प्रयोग गरिएका छन्				
९	दक्ष प्रशिक्षकको उपलब्धता				
१०	हरेक तालिम समूहमा प्रमुख र सहायक गरी दुई जना प्रशिक्षक छन् • प्रमुख प्रशिक्षक • सहायक प्रशिक्षक				
११	प्रमुख प्रशिक्षकको दक्षता : • तह ५ को तालिम लिएको • कम्तीमा दुई वर्षको सम्बन्धित विषयमा प्रशिक्षण गरेको अनुभव छ • प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम लिएको छ				
१२	प्रशिक्षकहरूको औपचारिक नियुक्ति दिइएको छ : • सीप लिएको विषयको प्रमाण पत्र • प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिमको प्रमाण पत्र • पहिचान जनाउने कार्ड (आइडी कार्ड) • नियुक्ति पत्र/सम्झौता पत्र				
१३	सहयोगी सुविधा र सामग्रीहरू				
१४	प्रशिक्षकले तालिम सामग्रीको पर्याप्त प्रयोग गरिरहेको छ (जस्तै : सबै सहभागीको सिकाइलाई मूल्याङ्कन गर्ने आधार सूची, त्यसको प्रयोग र अभिलेखन गरिएको छ)				
१५	ओएसएसमा उल्लेख भए अनुसार सहभागीले सम्बन्धित विषयका साधन र उपकरणहरू प्रयोग गर्न पाएका छन्				
१६	ओएसएस र पाठ्यक्रममा उल्लेख भए अनुसार तालिम लिएको विषयमा व्यावहारिक प्रयोग गर्ने खपत सामग्रीसम्म सहभागीको पहुँच छ				
१७	पुस्तिकामा उल्लेख भए अनुसार फ्याक्ट सीट र व्यानर तालिम स्थलमा राखिएका छन्				
१८	सहभागीहरूलाई सुरक्षाका साधन/सामग्री प्रयोग गर्नुपर्छ, भन्ने जानकारी दिइएको छ -जस्तै : पञ्जा, हेल्मेट, जुता, एप्रोन, चश्मा, स्क्याफोल्डिङ				

क्र.सं.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	मापडण्डको पालना गरिएको अवस्था			कैफियत
		पालना नभएको (०)	आंशिक रूपमा पालना गरिएको (०.५)	पूर्ण रूपमा पालना गरेको (१)	
	बेल्ट आदि), जोखिम हुन सक्ने पेशागत सीपमा यिनको प्रयोग गरिएको/ गर्न सिकाइएको छ				
१८	सहभागीले दैनिक खाजा पाइरहेका छन् (प्रतिदिन रु. १०० बराबर)				
च	प्रशिक्षार्थी र प्रशिक्षको हाजिरी				
१९	तालिम सुरु भएदेखि तै सहभागीको उपस्थिति दर ९० प्रतिशत छ				
२०	प्रशिक्षकको उपस्थिति दर ९० प्रतिशत छ				
२१	हाजिरी पुस्तिका दैनिक रूपमा प्रयोग गरिएको छ				
२२	तालिम स्थलमा आगन्तुक पुस्तिका राखिएको छ				
छ	तालिमको सञ्चालन				
२३	तालिम सत्र योजना अनुसार तालिम सञ्चालन गरिएको छ				
२४	सबै सहभागीलाई पर्याप्त समय दिइएको छ, प्रशिक्षक प्रशिक्षार्थीको अन्तर्क्रिया पर्याप्त छ				
२५	तालिमको समय दैनिक ६ घण्टा भन्दा बढी छैन				
२६	सैद्धान्तिक र व्यावहारिक अभ्यासको सन्तुलन राख्ने छ, बढी व्यावहारिक अभ्यासमा जोड दिइएको छ, (२० प्रतिशत सैद्धान्तिक, ८० प्रतिशत व्यावहारिक अभ्यास)				
२७	प्रशिक्षार्थीका लागि कार्यस्थलगत तालिमको प्रबन्ध गरिएको छ				
ज	सरकारी तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय				
२८	सरकारी निकाय (गाउँ/नगरपालिका) ले तालिम अवलोकन तथा अनुगमन गरेका छन्				
२९	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले समृद्धि आयोजना अन्तर्गत परिचालन भएका फिल्ड कर्मचारीसँग समन्वय गरेका छन् (उप-सम्भाग १.३ भन्दा अन्य सम्भागका)				
३०	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले त्यहाँ उपलब्ध वित्तीय संस्था र अन्य विकास साफेदार संस्थाहरूसँग सहभागीको सम्बन्ध विस्तारका लागि सहजीकरण गरेका छन्				
३१	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले यस आयोजनाका अन्य उप-सम्भागहरूसँग सहभागीको सम्बन्ध विस्तारका लागि सहजीकरण गरेका छन्				

क्र.सं.	क्रियाकलाप, प्रक्रियाका सूचकहरू	मापडण्डको पालना गरिएको अवस्था			कैफियत
		पालना नभएको (०)	आंशिक रूपमा पालना गरिएको (०.५)	पूर्ण रूपमा पालना गरेको (१)	
३६	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूको आन्तरिक अनुगमन संयन्त्र				
३७	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले अनुगमन कर्मचारी नियुक्त गरेका छन् र आन्तरिक अनुगमन गरिरहेका छन्				
३८	हरेक अध्यायको समाप्तिपछि आवधिक परीक्षा गर्ने अभ्यास गरिएको छ				
३९	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँग स्पष्ट रोजगार पदस्थापन योजना छ				
३५	राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिले लिने सीप परीक्षाका लागि तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाहरूले प्रक्रिया अघि बढाएका छन् परीक्षाका लागि आवेदन फाराम भरेका छन्				

प्रशिक्षार्थीहरूको सुभाव : .....

प्रशिक्षकको सुभाव : .....

अवलोकनमा देखिएका प्रमुख कुराहरू : .....

सुधारका लागि गरिएका सिफारिशहरू : .....

अनुगमन गर्नेको :

नाम : ..... हस्ताक्षर : .....

मिति : .....

अनुसूची १८ : सीप परीक्षण अवलोकन फाराम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

सीप परीक्षण अवलोकन फाराम

तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाको नाम: .....ठेगाना: .....

तालिमको नाम: .....तालिम कोड: .....

तालिम सञ्चालन हुने स्थान:

जिल्ला: .....गा.पा./न.पा.: .....वडा नं.: .....टोल:.....

तालिम सुरु भएको मिति: .....तालिम समापन मिति: .....

प्रशिक्षित: .....पुरुष: .....महिला: .....जम्मा: .....

आवेदन दिएका: .....पुरुष: .....महिला: .....जम्मा: .....

सीप परीक्षामा सहभागी: पुरुष: .....महिला: .....जम्मा: .....

सीप परीक्षण भएको मिति: .....

क्र.स.	क्रियाकलाप/प्रक्रियाका सूचकहरू	मापडण्ड पालना गरिएको अवस्था			कैफियत
		पालना नगरेको (०)	आंशिक रूपमा पालना गरेको (०.५)	पूर्ण रूपमा पालना गरेको (१)	
क	तयारी				
१	सीप परीक्षण गर्ने स्थानमा उपलब्ध भौतिक सुविधाहरू (फराकिलो स्थान, शौचालय, खानेपानी आदि)				
२	उपकरण तथा औजारहरूको उपलब्धता				
३	स्टेशनरी तथा अन्य सहयोगी सामग्रीको उपलब्धता (यदि आवश्यक भएमा)				
४	सीप परीक्षाका लागि प्रयोग हुने व्यावहारिक अभ्यासका लागि स्थानको व्यवस्थापन				
५	सीप परीक्षणका लागि आवश्यक मानव स्रोतको उपलब्धता जस्तै: परीक्षक, परीक्षा व्यवस्थापक र सहयोगी कर्मचारी				
ख	सहभागिता				
१	सहभागीहरूलाई उनीहरूलाई दिइएको कामबारे प्रस्तु पारिएको				
२	परीक्षण क्रममा सहभागीलाई आवश्यक पर्ने सहयोग गरिएको				

क्र.सं.	क्रियाकलाप/प्रक्रियाका सूचकहरू	मापदण्ड पालना गरिएको अवस्था			कैफियत
		पालना नगरेको (०)	आंशिक रूपमा पालना गरेको (०.५)	पूर्ण रूपमा पालना गरेको (१)	
३	सीप परीक्षणका आधारभूत मापदण्ड र नीतिनियम पालना गरिएको				
४	समयको ख्याल राखिएको				
५	सीप परीक्षणका लागि खटिएको समूहले सहभागीसँग गरेको व्यवहार				

सीप परीक्षण स्थलमा आएका सवाल :

निष्कर्ष :

सिफारिशहरू :

अनुगमन गर्नेको :

नाम : .....

हस्ताक्षर : .....

पद : .....

मिति : .....

अनुसूची १९ : रोजगार तथा आम्दानी रुजु फाराम

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

रोजगार तथा आम्दानी रुजु फाराम

३ महिना

६ महिना

(अनुगमन गर्न जानुअधि नमूनासूची (sample list)को आधारमा भर्नुपर्ने तर फिल्डमा तालिमप्राप्त व्यक्तिसँग पुनःरुजु गर्ने)

१. व्यक्तिगत विवरण

नाम: ..... थर ..... उमेर (वर्ष).....
 लिङ्ग: महिला पुरुष अन्य..... समूह: A B C D
 शैक्षिक योग्यता: ..... सम्पर्क नं: ..... बैकल्पिक सम्पर्क नं .....
 ठेगाना: प्रदेश: ..... जिल्ला ..... गा.पा./न.पा. ..... वडा नं. ..... टोल .....

२. तालिम विवरण:

तालिमको नाम: ..... तह: ..... तालिम कोड: .....
तालिम लिएको स्थान:
 प्रदेश: ..... जिल्ला ..... गा.पा./न.पा./उ.न.पा./म.न.पा. .... वडा नं. .... टोल .....
 तालिम सुरु भएको मिति: ..... तालिम सकिएको मिति: ..... जम्मा तालिम ..... (घण्टा)
 तालिम प्रदान गर्ने संस्थाको नाम (T&Es): .....
 तालिम प्रदान गर्ने संस्थाको ठेगाना: .....
 औसत ३ महिना ६ महिनाको आम्दानी (तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिवेदनको आधारमा) रु. ....

३. रोजगारी विवरण:

तालिम प्राप्त गरिसकेपछिको समय		सम्बन्धित पेशामा रोजगारीको अवस्था १= ज्याला/तलबमा काम गरेको, २= स्वरोजगार/आफै व्यवसाय गरेको, ३= ठेकेदार ४= बेरोजगार ☐ Grace period लिएको ☐ Grace period नलिएको		
	महिनाको नाम	रोजगारको विवरण	आम्दानी रु.	कैफियत
पहिलो				
दोस्रो				
तेस्रो				
जम्मा रु. (३ महिनाको आम्दानी लिने)				
चौथो				
पाँचौ				
छैठौ				
सातौ				
आठौ				
जम्मा रु. (६ महिनाको आम्दानी लिने)				
जम्मा आम्दानी रु.				
जम्मा ६ महिनाको औसत आम्दानी रु.			☐ Gainfully Employed ☐ Drop out	
यदि Drop out भए, त्यसको कारण: ☐ सोही पेशामा पहिले देखिनै काम गरिरहेको र मासिक रु ४००० (\$ 1.25 प्रति दिन) कमाइरहेको ☐ नियमित अध्यन गरिरहेको ☐ नभेटिएको/सम्पर्क नभएको ☐ उमेर नमिलेको (१८ वर्ष भन्दा मुनि वा ४० वर्ष भन्दा माथि रहेको र तालिम प्रदायक संस्थाले स्वीकृति नलिएको ☐ सम्बन्धित पेशामा काम नगरेको				

हाल तालिम सम्बन्धी काम निरन्तर रूपमा गरिरहनु भएको छ? छ छैन

तालिम कार्यान्वयन तथा अनुमग्न निर्देशिका

४. रोजगारीको विवरणः

हालको रोजगारीको प्रकृति (चिन्ह लगाउनुहोस्) आफै व्यवसाय रोजगारदाता/कम्पनी ठेकेदार
रोजगारदाता वा ठेकेदार वा कम्पनीको नाम: .....
सम्पर्क व्यक्तिको नाम: ..... सम्पर्क नं. ....
ठेगाना: प्रदेश: ..... जिल्ला: ..... गा.पा./न.पा. .... वडा नं. .... टोल: .....
पेशाको नाम: ..... व्यवसाय वा रोजगार सुरु गरेको मिति: .....

५. यदि तपाईंले ठेकेदार वा स्वरोजगारमा गएको भए कसैलाई ज्याला वा तलबमा काममा राख्नु भएको छ ?

छ छैन यदि छ भने तालिम लिएका कामदार (दक्ष).....जना तालिम नलिएका (अदक्ष) ..... जना

६. यदि मासिक आन्दानी रु. १०,००० भन्दा कम छ भने कम हुनुको कारण ?

नियमित काम नपाएको कम ज्याला पाएको घरयासी कामले गर्दा समय दिन नसकेको
 काम गर्दै सिकिरहेको अन्य (केही भए खुलाउनुहोस्) .....

७. तपाईंले तालिमको अवधिमा खाजा खान पाउनु भयो ? पाएँ पाइनँ

यदि पाउनु भयो भने कति रुपियाँ वरावरको पाउनु भयो ? रु ..... प्रति दिन

**८. तालिममा तपाईंले सिकेको सीपहरू बाहेक रोजगारी गर्दा सिक्नै पर्ने थप नयाँ सीप र ज्ञानहरू के के हुन सक्छन् ?
(एक भन्दा बढी जवाब दिन सक्नुहोनेछ ।)**

व्यवसाय व्यवस्थापन सम्बन्धी सीपहरू ग्राहकसँग घुलमिल हुने सीप
 सम्बन्धित विषयमा थप सीपहरू अन्य (खुलाउनुहोस्) .....

९. तपाईंलाई रोजगारी गर्दा देखिएका मुख्यमुख्य समस्याहरू के के हुन् ?

थप सीप नपुरेको बजारको अभाव ग्राहकहरूले विश्वास नगरेको कच्चा पदार्थको अभाव
 अन्य (खुलाउनुहोस्) .....

१०. तपाईंले बैंक वा सहकारीमा खाता खोल्नु भएको छ ? छ छैन

**११. आफै व्यवसाय (सेवा/उत्पादन) सुरु वा बैदेशिक रोजगारमा गएको भए सोको लागि आवश्यक पूँजिको व्यवस्था
कहाँबाट गर्नु भयो? (यो प्रश्न ऋण लिएर आफ्नो व्यवसाय वा बैदेशिक रोजगारमा जानेलाई मात्र लागु हुनेछ ।)**

☐ सहकारी संस्थाबाट	☐ बचत तथा ऋण समूहबाट	☐ लघुवित्तबाट	☐ विकास बैंकबाट
☐ आफै लगानीबाट	☐ अन्य (खुलाउनुहोस्)	जम्मा आवश्यक पूँजी रु.....	आफै लगानी रु.....
जम्मा आवश्यक पूँजी रु.....	लिएको ऋण रकम रु.....	ऋण चुक्ता गर्नु पर्ने अवधि (महिना/वर्ष).....	ऋण चुक्ता गर्नु पर्ने अवधि (महिना/वर्ष).....

१२. आफ्नो व्यवसाय/रोजगारी सुरु गर्नका लागि तपाईंलाई तालिम प्रदायक संस्थाले के के सहयोग गरेको छ ?

रोजगारी खोज्नलाई सहयोग ऋण परामर्श सहयोग बजार/ग्राहक खोज्नमा सहयोग
 वैधानिकता परामर्श सहयोग कुनै पनि सहयोग नपाएको अन्य .....

१३. तपाईं आफ्नो तालिम तथा रोजगार प्रदायक संस्थाले रोजगारीका लागि पुऱ्याएको सहयोगबाट कर्तिको सन्तुष्ट हुनुहुन्छ?

☒ एकदम सन्तुष्ट	☒ सन्तुष्ट	☒ ठीकै	☒ थोरै सन्तुष्ट	☒ सन्तुष्ट छैन
५	४	३	२	१

१४. तपाईं आफूले लिएको तालिमबाट कर्तिको सन्तुष्ट हुनुहुन्छ ?(अंक दिनुहोस्)

☒ एकदम सन्तुष्ट	☒ सन्तुष्ट	☒ ठीकै	☒ थोरै सन्तुष्ट	☒ सन्तुष्ट छैन
५	४	३	२	१

१५. राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिबाट लिईएको सीप परीक्षण विवरण

१५.१ तपाईंले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिको परीक्षा दिनुभयो ? दिएँ दिइनँ

१५.२ यदि दिएको भए र परीक्षाको नतिजा आएको भए तपाईंको नतिजा कस्तो भयो? उत्तीर्ण अनुर्तीर्ण

१५.३ यदि उत्तीर्ण भएको भए सीप परीक्षाको प्रमाण-पत्र पाउनुभयो ? पाएँ पाएको छैन

यदि छैन भने नपाउनुको कारण ? .....

१६. ग्याजुयटको बैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी विवरण

- क. के तपाईं तालिम पहिले बैदेशिक रोजगारीमा जानु भएको थियो ? थिएँ थिएन
 यदि गएको भए कुन देशमा जानु भएको थियो ? .....
- कर्ति वर्ष बस्नु भयो ? ..... वर्ष के पेशा गर्नु भयो ? .....
- ख. के तपाईंको परिवारका सदस्यहरू हाल बैदेशिक रोजगारीमा हुनुहुन्छ ? हुनुहुन्छ हुनुहुन्न
- यदि बैदेशिक रोजगारीमा हुनुहुन्छ भने

क्र.सं.	बैदेशिक रोजगारीमा रहेकाको नाम	कुन देशमा?	के पेशामा?	सीप छ, छैन	अवधि	कैफियत
१						
२						

१७. प्रशिक्षार्थीको बारेमा माथि भरिएका विवरणहरू कसरी लिइयो ?

- प्रशिक्षार्थीसँग प्रत्यक्ष भेटेर प्रशिक्षार्थीसँग टेलिफोनमा कुरा गरेर
- प्रशिक्षार्थीलाई काम दिने रोजगारदातासँग कुरा गरेर प्रशिक्षार्थीको नातेदारसँग कुरा गरेर (नाता.....)
- प्रशिक्षार्थीको आवश्यक कागज हेरेर (बैदेशिक रोजगारको हकमा)

उत्तरदाताको सल्लाह/सुझाव: .....

अनुगमनकर्ताको सल्लाह/सुझाव: .....

तालिम प्रदायक संस्थाको सल्लाह/सुझाव: .....

उत्तरदाताको तर्फबाट:

माथि लेखिएका सबै सूचनाहरू मैले नै भनी लेखिएका हुन र लेखिएका कुरा सबै सही साँचो हुन् ।

नाम : ..... हस्ताक्षर : .....

<u>तालिम प्रदायक संस्थाको तर्फबाट</u>	<u>समृद्धि-हेल्पेटासको तर्फबाट</u>
हस्ताक्षर :	हस्ताक्षर : .....
नाम:	नाम: .....
पद:	पद: .....
मिति:	

धन्यवाद ।

अनुसूची २० : नतिजा मापन गर्दा सम्भावित अवस्था र सम्बद्ध निर्णयहरू

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

IFAD
Investing in rural people

नतिजा मापन गर्दा सम्भावित अवस्था र सम्बद्ध निर्णयहरू
(यदि यस्तो भएमा)

क्र.सं.	सम्भावित अवस्था	निर्णय (विद्वामान)
१	यदि प्रशिक्षार्थीको ३ महिनाको आय प्रमाणीकरण गर्ने समयमा नै ६ महिनाका लागि तोकिएको सीमा अनुसारको आम्दानी भएमा	गणनाका लागि योग्य हुने
२	रोजगारीमा संलग्न महिला प्रशिक्षार्थीले चार महिनासम्म तोकिएको सीमा सम्मको आम्दानी गरेको अवस्थामा सुत्केरी भइ बच्चाको आमा बनेका कारण ६ महिनासम्म काम गर्न सकिनन् भने	यो अवधिमा यदि कूल आय तोकिएको सीमाभन्दा कम छ भने गणनाका लागि योग्य नहुने
३	यदि प्रमाणीकरणको समयमा प्रशिक्षार्थी तालिम हुनुभन्दा पहिले देखि नै विद्यालय वा विश्वविद्यालयमा अध्ययन गरिरहेको छ, तर मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था छ, भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
४	यदि प्रशिक्षार्थीले सीप परीक्षामा भाग लिएको छैन तर मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था छ, भने	गणनाका लागि योग्य हुने
५	यदि प्रशिक्षार्थीले काम गरिरहेको कम्पनी बन्द भयो तर उसले काम गर्दासम्म मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था थियो भने	काम गर्दासम्मको आय मात्र गणना गर्ने
६	अन्तिम आय प्रमाणीकरण अघि नै मृत्यु भएका तर आम्दानीको सीमा अनुसार आम्दानी गरिरहेको प्रशिक्षार्थी	नजिकका नातेदारहरूसँग अघिल्तो अवस्थाका बारे बुझ्ने
७	आय प्रमाणीकरणका बेलामा यदि कुनै प्रशिक्षार्थीको उमेर नाघेको पाईयो (जस्तै : ४० वर्ष माथि) र उसको उमेरको बारेमा पूर्व स्वीकृति लिएको प्रमाण पाइएन तर निजले आम्दानीको सीमा अनुसार नै आय आर्जन गरिरहेको अवस्था छ, भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
८	प्रशिक्षार्थीले आफू तोकेको सीमा अनुसारको आय गरिरहेको बताउँछ तर आय प्रमाणीकरण गर्ने व्यक्तिलाई उसको दाबी माथि शङ्खा लागेमा	घटनाको प्रकृति अनुसार उसको आय आर्जनलाई पुष्टि गर्ने उपाय अपनाई सोही अनुसारको निर्णय गर्ने
९	आयको सीमा पार गरेको छ, तर प्रमाणीकरण गर्ने बेलामा कुनै प्रशिक्षार्थीले सही तरीकाले भन्न सकेन भने	सहभागीले भनेको कुरा नै पहिलो हुन्छ, तर यसलाई अन्य प्रमाण पनि सँगै राख्ने निर्णय गर्ने (घटनाको प्रकृति अनुसार)
१०	यदि प्रशिक्षार्थीको परिवारको व्यवसाय छ र परिवारका सदस्यहरूलाई व्यवसायको कूल आम्दानीलाई भाग गर्दा प्रति व्यक्ति मापदण्ड अनुसारको आम्दानीभित्र पर्छ, तर उसलाई घरमूलीले पकेट खर्चको मात्र दिने गरेको अवस्था छ, भने	उसको व्यक्तिगत आम्दानीलाई गणना गर्ने
११	यदि प्रशिक्षार्थीले तालिम लिएको विषय भन्दा फरक विषयमा काम गरेर तोकिएको मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको अवस्था छ, भने (जस्तै : सिकर्मीको तालिम लिएर प्लाप्टिकका फर्निचरहरू मात्र बेच्ने वा टायल लगाउने काम गर्दै गरेको)	गणनाका लागि योग्य नहुने
१२	यदि प्रशिक्षार्थीले आफै व्यवसाय गरी मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको छ, र उक्त आम्दानी परिवारको समग्र आम्दानीमा गणना हुने गरेको छ, र परिवारका कुनै सदस्यलाई भुक्तानी गर्ने गरिएको छैन भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
१३	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीले ६ महिनाभन्दा कम समय काम गरेका छ, तर उसको कमाइ ६ महिनाको बराबर छ, र रोजगारी अवस्था प्रमाणीकरण गर्ने बेलामा उ बेरोजगार छ, भने	गणनाका लागि योग्य हुने

क्र.सं.	सम्भावित अवस्था	निर्णय (विद्यमान)
१४	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीको तोकिएको आय सीमा अनुसार कमाइ छ तर आफूले कमाएको पैसामा मोजमस्ती र मादक पदार्थ सेवन गरी परिवारलाई आफ्नो कमाइ दिँदैन भने	गणनाका लागि योग्य हुने
१५	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीले तालिम पश्चात दीर्घकालीन लगानी गरेर आफ्नो व्यवसाय सुरु गरेको छ र यसबाट प्रतिफल आउने बेला भएको छैन तथापि उसको व्यवसाय योजनाले ६ महिनापछि तोकिएको आयको सीमा पार गर्ने सङ्केत गर्छ र भविष्यमा प्रशस्त आम्दानी हुने सङ्केत छ भने	आम्दानी प्रमाणीकरण गर्ने समयको आम्दानीलाई मात्र गणना गरिनेछ
१६	यदि प्रशिक्षार्थीले तालिम पश्चात आफ्नो घरायसी प्रयोजनको लागि काम गर्छ, बाहिरको कामदार लगाउँदैन र खर्च जोगाउँछ (जस्तै : डकर्मीले अरू कसैलाई काम नलगाई आफ्नो घरमा आफै गाहो लगाउँछ, र घर बनाउँछ) भने	उसको आफ्नो प्रयोजनको लागि काम गरेको हुनाले आम्दानी गणना गरिन्दैन।
१७	यदि प्रशिक्षार्थीले मापदण्ड अनुसारको आम्दानी गरिरहेको छ तर उसले सो वापतको भुक्तानी पाएको छैन भने	रोजगारदातासँग सोधेर थप पुष्टिसहित आम्दानीको गणना गर्ने
१८	यदि तोकिएको आयको सीमा पार गरेको प्रशिक्षार्थीले सञ्चालन गर्दै आएको व्यवसाय प्रमाणीकरण हुनुभन्दा केही हप्ताअघि प्राकृतिक प्रकोपमा परी ध्वस्त भयो भने	उसले भनेको आय विवरण र ध्वंस भएको व्यवसाय हेरि गणना गर्ने
१९	अनुगमनकर्ता र तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधिवीच सहमति नभएर प्रमाणीकरणपछि प्राप्त नितिजालाई अस्वीकार गरी कुनै एक पक्षले फाराममा हस्ताक्षर गर्न अस्वीकार गरेमा	गहन अनुसन्धान गरी फिल्डमै सो समस्याको समाधान गर्नुपर्नेछ
२०	तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायकले गरेको प्रमाणीकरणमा रोजगार देखिए सो कुरा अभिलेखनका राखिएको तर समृद्धि हेल्मेटास नेपालका प्रमाणीकरणका लागि आएको अनुगमनकर्तालाई सो आय सीमाभन्दा कम आय छ, भनि उल्लेख गरेमा	प्रशिक्षार्थीले भनेको कुरा नै प्रमुख हुन्छ तर यसलाई अन्य पक्षसँग पनि बुझेर निर्णय गर्ने (अवस्था हेरेर)
२१	कुनै प्रशिक्षार्थीले रोजगारी आयको सीमा पार गरेको छ तर उसको कतैबाट सहयोग आउला कि भन्ने बानी छ, त्यसले अन्तर्वार्ताको क्रममा वास्तविक भन्दा कम बताएको खण्डमा	उसको अवस्था अझ बिस्तारमा बुझ्ने र वास्तविक अवस्थाको पहिचान गरी निर्णय लिने
२२	यदि प्रशिक्षार्थीले चार महिनासम्म काम गरेर प्रति महिना रु. १०,००० आर्जन गरेको छ र त्यसपछि अन्य ठाँउमा जान्छ (विवाह वा अन्य बसाइसराइको कारण) र हाल काम नगरी बसेको अवस्था छ, भने	गणनाका लागि योग्य नहुने
२३	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीले आफू अन्य ठाँउमा बँसाइ सरेको जानकारी गराएको तर उसले दिएको ठेगानामा सम्पर्क गर्दा त्यहाँ नभएको वा भेटन नसकेको पाइएमा	उसले दिएको सूचनाको वास्तविकता पहिचान गरी उसलाई सम्पर्क हुन नसकेको प्रशिक्षार्थीका रूपमा राख्ने र उसको सट्टामा वैकल्पीक सूचीबाट अर्कोलाई लिने
२४	यदि कुनै प्रशिक्षार्थी स्वरोजगारीमा छ र मापदण्ड अनुसार कमाइरहेको छ तर उक्त आम्दानीमा उसले बैडब्ल्याट लिएको ऋणका लागि तिनुपर्ने मासिक व्याजलाई घटाइएको छैन भने	गणनाका लागि योग्य हुने
२५	यदि कुनै प्रशिक्षार्थीको नगद आय मापदण्ड १०,००० भन्दा कम छ तर अन्य कारण जस्तै: Monetization of fringe benefits (सुविधा हरूलाई नगदमा तुलना गरिने वा अप्रत्यक्ष हुने फाइदा कारण) ले गर्दा उसको आय बढी हुने अवस्था छ, भने	नगद आयलाई मात्र गणना गर्ने

कसैको पनि आम्दानीका बारेमा सोधनु एकदमै संवेदनशील कुरा हो । उनीहरूसँग कुरा गर्दा/अन्तर्किया गर्दा मनोसामाजिक तरिकाको या उसको मनोविज्ञान बुझेर लियो भने त्यो अभ्य प्रभावकारी हुन्छ । अन्तर्वार्तालाई प्रभावकारी बनाउन तल दिइएका पक्षहरूमा ध्यान दिनु आवश्यक छः

(क) अन्तर्वार्ता प्रक्रियाको थालनी

- नमूना छनौटमा परेका सहभागीहरूको सूची लिने ।
- अन्तर्वार्तामा गर्नुअघि सहभागीका बारेमा सामान्य जानकारी लिने ।
- सहभागीको सामाजिक परिवेश, उ संलग्न हुने कामको प्रकृति र आम्दानीका बारेका जानकारी राख्ने ।
- अन्तर्वार्ता लिनुको उद्देश्यबाटे सहभागीलाई विस्तारमा भन्ने ।
- सहभागीबाट लिइने सूचना तथा जानकारी कसैको पनि नाम नलिइकन सिकाइका लागि मात्र प्रयोग गरिने कुरामा विश्वास दिलाउने ।
- सहभागीबाट लिइएका सूचना तथा जानकारीले उसलाई भविष्यमा कतैबाट अप्टेरो नपर्ने कुरामा विश्वास दिलाउने ।
- सहभागीलाई “हामी तपाईंका कथा जान्न आएको र तपाईंका कुराले भविष्यमा कहाँ के र कसरी सुधार गर्न सकिन्छ” भन्ने जानकारी लिन आएका भन्नेबाटे प्रस्तु पार्ने ।
- सहभागीसँगको संवाद अनौपचारिक शैलीबाट सुरु गर्ने र उसलाई कुराकानीका लागि सहज बनाएपछि मात्र प्रश्न सोध्ने र उत्तर लिने ।

(ख) अन्तर्वार्ताका बेला संवेदनशील आचरणलाई ध्यान दिने

- अन्तर्वार्ताका बेला लैङ्गिक संवेदनशीलतालाई ध्यान दिने ।
- अन्तर्वार्ता क्रममा आदरपूर्वक नरम रूपमा बोल्ने ।
- सहभागी बसे जस्तै आफू पनि बस्ने ता कि उसलाई नलागोस तपाईं उ भन्दा अलग मान्छे हो ।
- सहभागीलाई तपाईंले उसको कुरामा उत्तिकै ध्यान दिइरहनुभएको छ भन्ने विश्वास दिलाउने तर उसलाई अप्टेरो हुनेगरी एकोहोरो उसको आँखा/अनुहारमा नहेने ।
- प्रश्न सोध्दा केरकारको शैली नअपनाई हाँसिलो पारामा सोध्ने ।
- एकैपटक धेरै प्रश्नहरूको वर्षा नगर्ने ।
- सहभागीले दिएका प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष उत्तरहरूको धैर्यताका साथ प्रतीक्षा गर्ने ।
- सहभागीले दिएका उत्तरहरूमध्येबाटै थप जानकारी प्राप्त गर्न पूरक प्रश्नहरू सोध्ने ।
- सहभागीसँग मित्रवत व्यवहार गर्ने ।
- सहभागीलाई सुनाउने भन्दा उसका कुरा आफूले बढी सुन्ने ।
- सहभागीले दिएका उत्तरमा तपाईंको रुचि छ, र त्यसमा तपाईं सहमत हुनुहुन्छ (टाउको हल्लाएर वा अन्य तरिकाले), सहभागीको उत्तर सुनिसकेपछि उनीहरूले दिएको उत्तरलाई एकपटक फेरि दोहोच्याउने, जसले गर्दा सहभागीलाई तपाईंको अर्को प्रश्नको जवाफ दिन सजिलो होस् ।
- अन्तर्वार्ताको क्रममा कृनै पनि भूठा प्रलोभनहरू नदिने ।

(ग) सूचनाको गुणस्तर परीक्षण गर्ने

- सहभागीको जिवनस्तरको बारेमा अवलोकन गर्ने जुन वरीपरीको वातावरणबाट नै थाहा हुन्छ (जस्तै: घरको अवस्था, लवाई, सरसफाई आदि)।
- सहभागीले रोजगारी र आयका बारेमा दिएका जानकारीको सत्य भए नभएको अनुमान गर्ने।
- आयका विवरण वास्तविक नलागेमा अन्य स्रोतहरूबाट पनि परीक्षण गर्ने।
- बैदेशिक रोजगारबाट आम्दानी गरेको छ भने संम्झौता पत्रलाई आधार मान्ने।
- अप्रत्यक्ष हुने फाइदालाई आम्दानीको गणना नगर्ने (जस्तै कुको काम गर्दा खान र बस्न दिइएको सुविधा)
- परिवारबाट उत्पादन भएको बस्तु जुन व्यावसायिकरूपमा विक्री गरिदैन वा परिवारमा मात्र प्रयोग हुन्छ भने आम्दानीको गणना नगर्ने।
- सहभागीले तालिम लिएको विषयमै काम गरेर आम्दानी गरेको भए मात्र आम्दानीको गणना गर्ने।
- सहभागी एउटा रोजगारदाताबाट अर्को रोजगारदातामा जान सक्छ तर यसरी जाँदा उसले तालिम लिएकै विषयमा नै काम गरिरहेको छ र आयआर्जन गरेको छ भने मात्र आम्दानीको गणना गर्ने।
- सहभागीले एक प्रकारको रोजगारी छोडेर अर्को प्रकारको रोजगारीमा गएको हुनसक्छ (जस्तै अनौपचारिक क्षेत्रबाट औपचारिक वा स्वदेशबाट बैदेशिक रोजगारीमा), त्यसैले सोही अवधिको रोजगारीको समय र आयको मापदण्डको आधारमा गणना गर्ने।
- यदि अन्तर्वार्ता टेलिफोनबाट लिइएको छ भने फोन सेट “ह्याण्डस फ्री” मोडमा राखेर प्रमाणीकरणका लागि गएका अन्य सदस्यहरूले समेत सुन्ने गरी कुरा गर्ने।
- प्रमाणीकरणको समयमा सहभागीले दिने उत्तरबाहेक अन्य व्यक्तिहरूलाई उसको उत्तरमा हावी हुन नदिने।
- आवश्यकता अनुसार अन्तर्वार्ताको फोटो वा भिडियो लिने।
- सहभागीसँग प्रत्यक्ष अन्तर्वार्ता हुने सम्भावना रहेसम्म उसको बारेमा अरू (जस्तै: साथी, रोजगारदाता, नातेदार) सँग सकभर जानकारी नलिने।
- यदि नमुनामा परेको सहभागी नभेटिएमा उक्त प्रशिक्षार्थीको सदृश बैकल्पीक सूचीबाट लिने तर यो सुविधा जम्मा नमुनाको १० प्रतिशत भन्दा बढी लिन पाइदैन।

(घ) अन्तर्वार्ताको अन्य गर्ने

- सहभागीलाई धन्यबाद दिएर अन्तर्वार्ताको अन्त गर्ने। यो पनि उल्लेख गर्नुहोस की तपाईंबाट प्राप्त जानकारी भविष्यमा हुने कार्यक्रमको योजना बनाउन उपयोगी हुनेछन्।

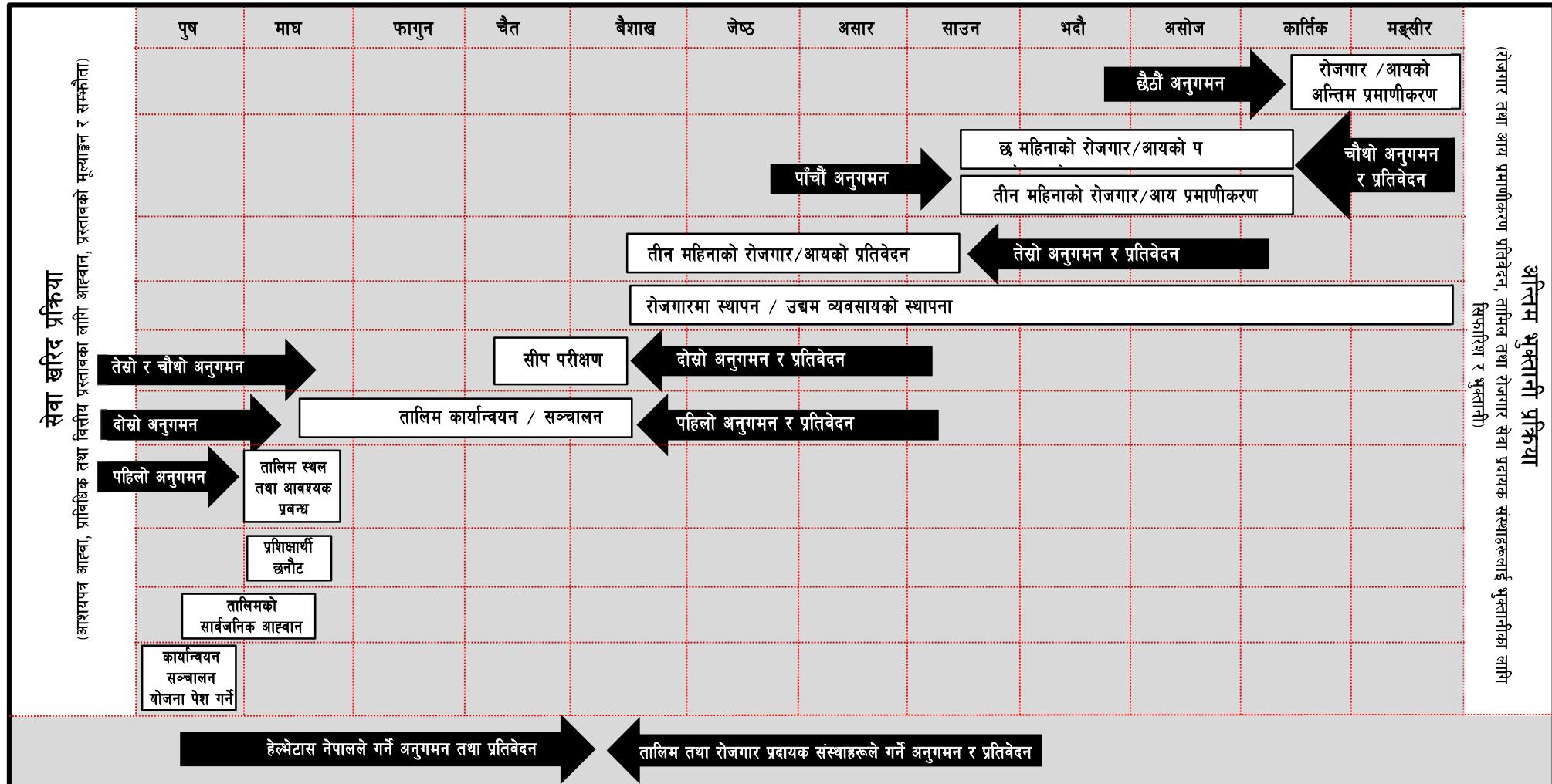
(ङ) अन्तर्वार्ताको नतिजा

- तालिम तथा रोजगार सेवा प्रदायक संस्थाले प्रमाणीकरण अधि जे अभिलेखन पेश गरेको भएपनि संयुक्त प्रमाणीकरणको टोलीसँग सहभागीले बोलेको कुरा नै उसको आय विवरण हो र त्यही वैध हो भन्ने ठान्ने।
- यदि सहभागीले उसले तालिम लिएकै विषयमा (जस्तै: कार्पेन्टरले प्लाइस्ट्रिक फर्निचर बेचेर कमाएको आय) कम्तीमा पनि ५० प्रतिशत समय काम गरेको छ भने मात्र त्यसलाई उसको आयमा गणना गर्ने।
- आय प्रमाणीकरण फाराम सम्बन्धित स्थलमै भर्ने साथै सहभागी र तालिम प्रदायक संस्थाको प्रतिनिधि जो अवलोकनकर्ताको रूपमा उपस्थित हुन्छ दुवै जनाको हस्ताक्षर गराउने र आफ्नो तर्फबाट पनि हस्ताक्षर गर्ने।

अनुसूची २२ : तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङ क्यालेण्डर

तालिम कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङ क्यालेण्डर

समृद्धि - हेल्पेटास नेपाल
इटहरी-२०, सुनसरी, प्रदेश नं. १
फोन: ०२५-४७६४७३, ४७६४७६
ईमेल: info.rerp@moics.gov.np
वेबसाइट: rerp.moics.gov.np